

karkerên hemû welatan û gelên bindest yekbin !

PALE

Organa **Rêxistina Şoreşvan û Welatparêzên Kurdistan**

KÛRDÎSTAN DEVRÎMCI - YURTSEVERLERİ ÖRGÜTÜ ORGANI

T Ê D A Y Î - İÇİNDEKİLER

Rûpel - Sayfa

Xwende vanên Delal	1
Li ser Kurdistanê Bakur	2
Mirina Nivîsevanekî	4
Bêjeya Kurdan	7
Komele Üzerine	28
Eğitim Köşesi	50
Mevsimin Olayları ve ıorumlar	58
Pirsnasiya Kovara PALE	83

XWENDEVANÊN DELAL

Va ye hejmareke din ya qovara PALE, bi rûk û pêkî, digihê destên we. Wêk me di hejmarên berê de ji gotibûn û nivîsandibûn, di jwarî û asteng-
gen mezin li ser reya weşandina kovarê hene. Lê bi qasî hînde jî, de
qovar li ser milên heval, hogir û hevalbendan bi jî û weşîna xwe bido-
mine.

Ji vê hejmarê pê ye, de kovara PALE bi 84 rûpelan biweşe. Kêmkirin
û daxistina rûpelên wê ne di destên me de ne. Li ser daxwaza çapxanê,
ku ji ber stûrbûnê nakeve ber, makîna derzîkirinê, em neçar dimînin, ku
hejmara rûpelên wê kêm bikin û daxînin. Lê ev nayê wê maqneyê, ku de
qovar jî kêm nayeroktir bibe. Heqî naveroka kovarê ye, hingî ku ji me
bet, de têrdar û tertiir be.

Wek xuya dike, zorkerî û zordestî ya li ser gelên Kurdistanê her
roj xurtir û hovtir dibe. Roj tune ku kustin, vebirin, lêdan û eşandin,
girtin û zindankirin nebûn û neqewimin. Her roj, jî aliyan koledar, em-
peryalîst û nokerên wan yên kevneperestîya heremî ve, plan û nexşeyên
nû ten li dar xistin. Tirsa bederman, wan bearam tîke û xewa wan dire-
vîne. Di gel vê jî, pêşveçûn û tîkûzbûna tevgera rizgarîxwaziya netewî
û civakî ya gelên Kurdistanê xwe qanc berpêş dike. Lê bê guman, hin la-
wazî û qelsiyên wê jî hene. Bi jehri kirin û nehiştina wan lawazî û
qelşiyên, bi xebat û keftelefta marksîst û lenînîstên Kurdistanê ve
gîrêdayî ne. Hewceye ku ramana marksîzm û lenînîzmê bi xurtî bête be-
lav kirin. Herweha ref û sinifên karker, gundî û hemû kedkarên welêt
bî vê ramane ve bî tîgîhandin, perwerde û çekdar kirin. Di vî warî de
jî barekî giran li ser milên tîkoşerên gelên Kurdistanê ye. Barekî
giran li ser milên qovara PALE heye, ku bi qasî dilopeke be jî, pay û
behra xwe tîxe nav vê xebat û kefteleftê.

Ji lewre, em banî hêmenen demokrat, pêşverû, welatparêz û sîpî-
ran dikin û dibêjin: DE WERIN EM DESTÊN XWE TEXIN, DESTÊN HEV Û LI
HEMBER KOLEDARIYÊ, EMPIRYALÎZMÊ, KEVNEPERESTÎYA HEREMÎ YA TEVEL Û FA-
ŞÎZMÊ MILÊN XWE BIDIN MILÊN HEV Û XWE BI AVEJÎN QADA ŞERÎ !..

- ✱ PALE kovara te ye. Wê bixwîne û bide xwendin!
- ✱ Jê re kiryar, alîkarvan, hevalbend û hogiran bibîne!
- ✱ Jê re xwestekên xwe binivîsin û nûçeyan bigihîninê!
- ✱ Wê, dengê azadî û rizgarîxwaziya gelên Kurdistanê yê
li hember zorkerî û koledariyê nas bikin!
- ✱ Wê, li dijî bindestiyê, emperyalîzmê, bîdadî, xwînmêjî
û faşîzmê bizanin!
- ✱ Xebat û tîkoşîna wê, ya xwe bipejirînin!

TU DIKARÎ KOVARÊ JI NAVNÎŞANA JÊRÎN BIXWAZÎ

BOX 273
S-751 05 Uppsala 1
SWEDEN

LI SER REWŞA KURDISTANA BAKUR

Di heyama me de, jêkdûriya di navbera bûrjûvazî û proleterya ya welatên emperyalîst û kapîtalîst de xurtir dibe. Ev kefteleft û têkoşîna ha ya ref û sinifî, hingî ku diçe germtir dibe û di gel vê yekê jî ew mercên objektîf yê şoreşên civakî diafirîne û hazir dike. Herweha têkoşîna gelên welatên bindest, nîvbîndest, neserbixwe û nîveserbixwe ya li hember emperyalîzmê û koledariyê jî bi hêztir dibe û bi gavên fireh ber bi pêş ve diçe. Keleş û binikên emperyalîzmê, bi yekoyeko ji rûyên erdê tîn vemalîn. Dewşûn û şopên wan ji rûyên erdê tîn birîn.

Hêzên emperyalîst û koledar yê ku dawîya xwe bi gavên xwe dibînin, dixwazin ku bi alîkariya hevalbend, noker û tevkarên xwe ve pêşîya vê herikîna dîrokî bigirin. Ji lewre jî, bi awakî hov û çavsor xwe diavêjin ser têkoşîna gelên ku di bin nîrên zorkerî û sitemê de dijîn û êrîşê dibin ser refên karker, gundî û hemû refên kedkaran. Ji ber vê yekê ye, ku her roj bi hezaran têkoşer tîn girtin û xwîna bi hezaran têkoşer û mîrxasên tîn rijandin. Bê guman, yek ji van gel û welatan jî Kurdistan e.

Bûrjûvaziya koledar û xwînrêj ya Tirkîyê ji bo ku bikaribe Kurdistanê Bakur bi awakî ewleyî di bin nîrên xwe yê zordariyê de bihêle, li piraniya bajarên Kurdistanê gerandina awerte, bi hêzên leşkerî, cendirmê û polîsan ve serê gelên Kurdistanê bişkênin. Têkoşerên welatparêz, demokrat, pêşverû û şoreşgêrên digirin, diavêjin girtîgeh û zîندان, di îşkencexanan de didin ber lêdanan. Bi van kar û kîrînan xwe ve wilo bawer in, ku dê têkoşîna gelên Kurdistanê ya ji bo Kurdistanê serbixwe, demokratîk, yekbûyî û sosyalîst bidin rawestandî. Herçendî bi hezaran mîrxasên têkoşer yê Kurdistanê hatine girtin û zîndankirin jî, herçendî bi sedan mîrxasên têkoşer hatine şehîdkirin yan jî ji ber lêdanan hatine segetkirin jî, lê dîsan tevgera azadî û rizgarîxwaziya gelên Kurdistanê di rîya xwe ya rastîn de ber bi pêş ve diçe.

Lê divê bête gotin, ku çawan ku tevgerên şoreşger ji dîrok û serpêhatiyên xwe fêre û dersan werdigirin, wisan jî rejîmên emperyalîst, koledar û kedxwar ji dîrok û tevgerên xwe ders û fêreyan werdigrin. Ev rejîmên han bi xwe jî baş dizanin, ku heke "kurmên darê ne ji darê bin, ew dar narîze". Ji lewre jî, rejîmên holê pir caran ne her yekser bi xwe, lê belê bi rîya hevalbend, tevkar, sîxur û nokerên xwe ve xwe diavêjin ser tevgerên şoreşgeran. Bi destên û hêz û hêmenên bi kirêgirtî ve yê ku xwe di bin xêlî û perdeya "şoreşger", "welatparêz", "pêşverû" û "demokrat" û hp... de vedişêrin, êrîşan dibin ser

tevgerên şoreşger yên rast û durist. Îro,yek ji van hezên ajawexwaz, sîxur û alozkar,çepel û bi kirêgirtî,ku di bin navê "şoreşgeriyê" de hespên xwe li panav û meydanan dibezînin,"tevgera APO" ye.Yan jî, wek ew nav li xwe dikin,"Şoreşgerên Kurdistanê" û yan jî "Partiya Karkerên Kurdistanê" ye.Lê bi a me,ew bi xwe layîqî navê ku gelên Kurdistanê lê kirî ye.Ano,tevgera PÊXWASAN !

Tevgera PÊXWASAN perçek ji tevgera êrîşbaziya xwînêrêj ya koledarên Kurdistanê û perçek ji siyaseta bûrjûvaziya koledar ya tevkarê emperyalîzmê ye.Ji lewre jî destên wan di xwîna bi dehan demokrat, pêşverû,welatparêz û şoreşgerên Kurdistanê de ne.Tiştên ku bûrjûvaziya koledar ya Tirk bi dirêjahiya hinde salan de nedikaribûn binin serên gelên Kurdistanê û tevgera wan ya rizgarîxwaziya netewî û civakî,PÊXWASAN di navbera bi qasî salekî de ew anîn serên wan.Pir bi hovîtî demokrat,pêşverû,welatparêz û şoreşgerên Kurdistanê kuştin.Neyartiyên eşîrtiyê xistin nav civatê.Pişta xwe dan axayekî yan jî eşîretekê û li hember axayekî yan jî eşîreteke din rawestî û şer li dar xistin.Gundî û cotkar bi hevdu dan kuştin û qir kirin.Dem û dezgeha derebegan xurtir û qayîmtir kirin.Ji bo dewrana derebegan, xwîna bi sedan gundî û cotkarên belengaz û tengezar rêtin.Bi hezaran mal û malbat derbeder û tarûmar kirin.Bi hezaran gundî û cotkar ji gund,zevî û zar,cot û cobarên xwe kirin...Ev hemû bi destên PÊXWASAN yên ku ji hêmenên qirêj,beredayî,serkêş,kirêt,mêrkuj,xwînxwar,afyonkêş,afyonfiroş,sîmsar,teral,sûtal,noker,peyayên zordaran û hwd. pêk tî,hatin kirin.

Kar û kirinên herî dawîn yên PÊXWASAN ew bû,ku şerekî li dijî Rizgarîxwazên Netewî yên Kurdistanê(KUK) li dar bixin.Ev jî kirin. Lê wilo bawer bûn,ku wek "efendiyên wan" bawer dikirin,dê bikaribin rehên vê tevgera siyasî ya şoreşger û welatparêz jî biqelînin.Lê belê,"hesabê malê û sûkê" li hev nehat. Tevgera siyasî ya Rizgarîxwazên Netewî yên Kurdistanê(KUK) xweş berpêş kir,ku heke tevgereke siyasî di nav gel de,nemaze di nav refên karker,gundî û kedkaran de reh û pej vedabe,ew reh û pej bi hêsanî nayên qelandin.Serpêhatiyên tevgerên şoreşger û herweha herikîna dirokê ev yeka ha pir baş dide xuya kirin.

Em,jî hemû kes,hêmen,sazî,tevgirêdan,civat û rêxistinên welatparêz,demokrat,pêşverû û şoreşger doz dikin,ku ew rû û rûçikên rastî yên PÊXWASAN ji heval,hevalbend,dost û alîgirên xwe re eşkere bikin.Hewil bidin da ku ev "tevger" di nav rêzên gel de bête cemidandin.Da ku rehên jînê yên vî "kurmî" hîn di destpêkê de bîn birîn û keyse nebîne,ku têkeve nav ozek û navika darê.

MIRINA NIVÎSEVANÊKÎ

Ev çîroka ha ya dilkêş, ji aliyê xwendevanekî me î hêja ve, ji zimanê ingilîzî hatiye wergerandin. Em jî zimanê werger rast dikin û wergera wî pêşkêşî xwendevanên xwe dikin. Çîrok bixwe ya ANTON TJECKOV (1860-1904) e. Ew bi xwe çîroknivîsekî navdar î Rus e. Piraniya çîrokên wî bi zimanên curecure hatine wergerandin û weşandin.

Di şeveke pir xweş de, nivîsevanê hêja Îvan Dimîtrîş Çêrvîyakov li rêza didwan ya pêşgehê rûniştibû û li şanoya "Les Cloches de Corneville" temaşe dikir. Wî pir bi dilxweşî berê xwe dida şanoyê û xwe bextewarê dinê dizanî.

Ji nişkê ve... Belê ji nişkê ve birhûyên nivîsevanê me bilind bûn, çavên wî neqîn û hinasa wî rawesta û - hepişû! Anî, hepişî. Ne xem e, ma ne her kes dihepişe? Mirov dikare li kû be bila be bihepişe. Hepişîn ne di destên mirovî de ye Ma gelo ne wilo ye? Çi polis be, çi cotkar be, çi mamoste be û çi jî serek be, ew hemû dihepişin.

Çêrvîyakov bêtî ku xemê bixwe, destmala xwe derxist û danî ser pozê xwe. Piştî wek mirovekî qenc berê xwe da hawîrdora xwe, ne ku hepişîna wî kêfê kesekî revandibê. Lê paşê dilteng bû, ji ber ku mirovekî kal ku hema li pêşiya Çêrvîyakov û li rêza pêşîn rûniştibû, patik û binguhê xwe paqij dikirin. Çêrvîyakov ku ev dît û nemaze zanî ku ew mirov General Birîcalov e û ji Wîzareta Rê û Gihandinê ye, êdî nema dikaribû guh nedê.

"Ez di ser wî de hepişim", Çêrvîyakov ji xwe re got. "Rast e, ku ew ne serekê min e. Lê hema çawan be tiştêkî ne şêrîn e. Divê ez jê lêborîrê bixwazim." Çêrvîyakov serê xwe ber bi pêş ve bir, xwe gihande guhê General û di gel kuxîneke nerm, bi dengêkî nizim û bi hêdîka jê re got:

- Vêca çû, ji bîr bike.
- Tu bi Xwedê bikî li min bibore. Ez.... Hepişîna min ne bi qest bû.
- Brê vêca ne bes e? Ji bo xatirê Xwedê, ji min vegere da ku guhdarî bikim.

Çêrvîyakov şaş ma, zerdekeneke zer û bêtam ji lêvên wî hate der. Bi dû re, kir ku hişê xwe bide şanoyê, lê bal û dêna wî bi tenê li li-vîna lêvan bû. Dilê wî pir teng bû û êdî xwe hew bextewarê dinê dizanî.

Dema bêhnvedanê, Çêrvîyakov rabû û çû ba General. Li pêş wî piçêkî rawesta, paşê himhim kir û bi nermî jê re got:

- Ez di ser te de hepişim, ez benî... Bibore... Tu dizanî... Min ne

xwest,ku...

- Ahaa rast e,ew tu bûyî!... Ji bîra min çûbû,lê ma êdî ne bes e?

Çêrvîyakov bi dilekî şikestî û awakî pêjmûrde vegerî cihê xwe.Lê wî her ji xwe bi xwe re digot:"Wî got ku ji bîra min çûbû.Lê ji herdu çavên wî jî xuya dikirin ku ew hîn jî min tûre ye"... "Divê ez jê re bêjim,ku min ne xwest ez di ser wî de bihepişim...Ku bi destên min nebû...Ku mirov hemû dihepişin.Heke wisan ne be,dê ew bêje ku min tif li wî kiriye."

Gava Çêrvîyakov gihîşt malê,çîroka xwe bi dirêjahî ji jina xwe re got.A rastî,jina wî di destpêkê de tirsîya.Lê belê gava ku pê zanî,ku Biricalov ne serekê mêrê wê ye,tirsa wê nema û got:

- Bi a min,divê tu herî ba û careke din jê doza lêborînê bikî. Eger tu neçî,dê ew wisan bawer be,ku tu nizanî li pişt mirovan rûnî.

- Belê,ev durist e.Min xwest ku ez jê doza lêborînê bikim.Lê nîzanim ew çawan bû.Min kir ne kir,wî tiştek negotê min.Pîrs û sozek neda min.Dem jî tunebû.

Rojtira din,Çêrvîyakov çakêtê xwe yê zabitîyê li xwe kir,rûyê xwe kur kir û çû da ku ji General lêborînê doz bike. Moxa General ya şênî û mêvan qebûlîkirinê bi kesên xwedî xwestek û doz ve tijî bû.General bixwe jî li wê bû û xwesteknameyên wan werdigirt.Piştî ku General doz û karên çend kesan qedand serê xwe rakir û ji nişkê ve bala wî ket ser Çêrvîyakov.

Eger di bîra te de be,ez benî,şeva çûyî li Arkadiya...Nivîsevanê me dest pê kir û domand: ...Ez--iii-- hepişim û -- iii -- wisan bû ku ... min divê ku ... Hepişin çi be normal e...

General li mêvanekî vegeriya û got:

- Te çi divê,ku ji te re bikim?

"Guhdariya min nake" Çêrvîyakov gote xwe.Rengê wî wisan zer bû,ku te digot xwîn tê de nema."wisandixuyê ku ew hîn jî min tûre ye... Ez jî nikarim heke jê re nebêjim...Divê ez jê re ronahî bikim..."

Dema ku General doz û xwestekên mêvanên dawîn qedand,rabû da ku here moxa xwe ya xweser,Çêrvîyakov da dû wî û got:

- Bibore ez benî...Dilê min pîr bi êş e û divê ku tu li min bi-borî...Ez benî...

Wisan li General hat,ku te digot ê bigirî.Bi hêrs Çêrvîyakov dehfande aliyekî û got:

- Tu qeşmerîyan bi min dikî,mamoste.

Dîsan bi hêrs gavên xwe ber bi pêş avêtin û derî bi ser çavên Çêrvîyakov de girt.

"Qeşmerî!" Çêrvîyakov gote xwe."Ez tu qeşmerîyan tê de nabînim. Herçendî General e jî,lê ma ew tênagihê? Ne xem e,ez careke din rê

li wî nagirim. Bila naelet li wî bê! Ez ê ji wî re namekê bişînim. Lê belê ez êdî naçim nik wî. Naçim û hew!

Çêrviyakov berê xwe da ber bi riya malê û çû. Lê name jî ne nivîsand. Wî kir û nekir, nikarîbû peyvên rêzikên namê li hev bîne. Di dawiyê de, wisan biryar da ku careke din here ba General û pê re bipeyve.

- Ez benî, min duhî rê li te negirt, ku wek te got, qeşmeriyan li te bikim. Ez hatibûm, ku bi tenê doza lêborînê ji te bikim... Belê her bi tenê lêborîn, lê ne ku qeşmerî! Heke wisan bû, bila xwedê min bistîne... Ez benî, eger em qeşmeriyan bi xelkê bikin, rêzdarî namîne... Namûs namîne..."

General bi dengê bilind qîr kir û got:

- Derkeve ji vir!

Çêrviyakov jî ji nişkê ve lerizî û ji tirsan nedizani çî bike û çî bêje.

General careke din qêrî û bi tepîn lingekî xwe li erdê da:

- Derkeve!

Gava ku Çêrviyakov ji derî derket der, wisan lê hatibû, ku te digot tiştek çûye hinava wî. Wî ne tiştek dibihîst û ne jî didît. Da ser rê û berê xwe da ber bi malê, bêî ku ew bizane, di ser şeqam re çû. Bi kincên xwe yên zabitî ve, hema xwe li ser qenepê dirêj kir û nema rabû... mir.

Şano: Perçe piyesek yan jî afirandineke tiyatroyî ya ku tê berpêş kirin. Sahne, cîhê ku piyes lê tê lîstin.

Pêşgeh: Salona mezin ya tiyatroyê yan jî sinemayê.

Tûre: Aciz, bêhteng

Mox: Ode, jor.

Xwestekname: "Dîlekçe", "Arzûhal"

Xweser: Taybetî, xisûsî.

PALE kovara te ye,
wê bixwîne û bide xwendin.

HOZANÊ SEDSALA 20 AN YÊ MEZIN HEJAR(3)

Ev bûn sê hejmar ku em li ser hozanê bêhempa, mam HEJAR, dipeyivîn û bi kurtebirî helbestên wî yên helez ji hev derdixin û diweşînin. Wek me hîn di destpêka vê nivîsarê de kad kiribû, pir kesan, navê wî hozanî bihîstibûn. Lê hiç kesekî, nemaze Kurdên ku bi zaravayê kurmançî dipeyivîn û bi tîpên erebî nizanin bixwînin, di derheqa wî hozanî de tiştek nedizanîn. Ne helbestên wî dîtibûn û ne jî xwendibûn. Va ye me niha çend helbestên wî, di gel wergera bi zaravayê kurmançî û agehiyên hewce, weşandin. Da ku xwendavanên kovara PALE û herweha gelê me di derheqa hunermendên xwe de bibin xwedî agehiyên bêrdar.

Divê em bêjin, ku ji ber wî karê ha yê sivik, pir kesan qayîl û razîbûneke dilgir û sipasdariyên germ di ser me de barandin. Serê me bi vê hizra ha ya durist û rastbîn ve gelekî bilind dibe. Hêviya me ew e, ku welatparêz û şoreşgerên Kurdistanê bêtir bal û dêna xwe bidin xezîne û defîneya gelên xwe, pê mijûl bibin û serê xwe pê biêşînin. Çand û hunera xwedî naverokeke demokrat û pêşverû vebijêrin, da ku wê vejînin û ji nû ve pêşkêşî gelên xwe bikin. Ev bingeha xebata çandî û hunerî ya gelêr e. Herweha bingeha keftelefa ji bo afirandina çand û hunera sosyalîst ya welêt e.

Çi heyf û mixa ye, ku ev nivîsara ha ya li ser mam HEJAR ya dawîn e. Herçendî afirandin û hunermendiyên wî bi nivîsaran ve dawî nayên jî, divê em dawî binin. Da ku rûpelên kovara xwe ji afirandinên hunermendên din re jî vekin. Rê bidin da ku ew jî rûpelên kovarê bixemilînin û di nav rêzên gel de belav û jîndar bibin.

Mam HEJAR di hemû helbestên xwe de pişta aştîyê digire. Dixwaze ku li cîhanê aştîyê domdar cîh bigre. Bi xwe xweş agehdar e, ku hêzên emperyalîst û koledar şerxwaz in. Dijmînen pêşveçûn û bextewariya gel û welatan in. Ew, da ku bikaribin berjewendî, kedxwarî û xwînmêjiya xwe bidomînin, çekên xwe yên têvel bifroşin û biceribînin, agirên şerî pêdixin. Di nav gel û welatan de jêkdûriyên sûnî û çêkirî diafirînin û wan berî hev didin. Belengaz û hejran didin kuştin, dewlemend û gîregîran dilxweş dikin. Emr û temenê rîsta xwe ya zordar dirêj dikin.

Wî, ev helbesta ha ya jêrîn di sala 1950-î de nivîsandîye. Anê, dema ku hêzên emperyalîst û kevneperest bi xurtî şerekî sar dikirin. Wê çaxê hêzên emperyalîst û Nazîyên Hîtler di şerê cîhanê yê didwan de pir pîs şikestibûn. Rîsta sosyalîst ji şerî bi serbilindî derketibû. Li hin welatên Ewropa û Asyayê hebata hêzen refên karker û gundiyan bi ser ketibûn. Tixûbên cîhana sosyalîst firehtir bûbûn. Mohra rîsta sosyalîst jî êdî ji rûpelên dîrokê hew diçû. Sovyetîstanê, bi

serweriya Stalîne mîrxas û nemir, ala aşti û pêşveçûna civakî hilda-
bû. Vê alê li hember çavsor û êrişbazên şerê sar xweş pêl vedidan...
Mam HEJAR jî di nexweşxaneke Libnanê de, ji zimanê "Yezdanê Şerî" vê
helbestê dinivîse.

BANGÎ ŞER LE MARSEWE

Hawar komelî sermayedaran
Ey xwênmiyanî feqîr û hejar
Ey cêy humedî xudawendî ceng
Careke w em car le mintan kewê
Eger dexwazin dinya wêran bê
Eger dexwazin pîr bê gîrfan û
Mustesfa w mekteb birûxên pakî
Le şaristanî belge nemênê
Gîyanî milyon le jin û mindal
Dexwazin zor bin bêwejin, hetîw?
Qîmetî xwênî pîr û ciwanan
Ger detanewê xwêntan her şîn bê
Dest û dekilî Amrîka girin
Ta ew bê.. mawe şer û xwên riştin
Melên Nazî mird, kes nema bo man
"Açîson" kurm e, "Çerçîl" biram e
Bomî hêdrojîn yan bombay atom
Dujminim rencber yan kirêkar e
Eger min nehim herzanî debê
Gewre dujminî xwên û şer û şor
Be sindimî wan pêwend kirawim
Stalîndest im we ber nehênê

Destey xwênmiyan, gelî bedkaran
Dagirkeranî gelanî rizgar
Ke ewem nebê bêkar im, dilteng
Hergîz wek êsta w bo helnakewê
Xelkî ser zewî rût û bê nan bê?
Lase dabinên le çînî xanû
Bikrêne deştî kakî be kakî?
Le însaniyet nemênê şiwênê
Derqê w bo ewe bibête kûtal
Ewîş şik nebin derman û bijîw
Biden be şerab le qumarxanan
Nazîyetî baqî le ser zemîn bê?
Heta ew mabê, ewe namirin
Îstî'bad kirdin bêçare kuştin
Hitler nawî xoy nawe "Trûman"
Bê ewan jîyan bo min bêtam e
Nawmete destî Trûman bo xom
Hêzî be karî prolêtar e
Jîyan, derman, zanîn hemûwanî debê
Sovyetîstan e hêzî Sûpay Sûr
Bangî aşti bûte lixaw im
Serzewî dekem be gomî xwênê.

Libnan, 20.9.1950

Bi kurmancî:

Banga Şerî ji Marsê

Hawar civatên sermayedaran
Rivda xwînmêjan, gelî bedkaran
Ey xwînmêjên destengan û hejar
Vegirkerên gelên aza, rizgar
Ey ciyê hêviya Yezdanê ceng
Heke hun nehim bêkar im, dilteng
Carê qeza-bela we min keve
Her gav wek niha bo we hilnakeve

Eger dixwazin dinya wêran be
Xelkê ser zevî rût û bê nan be
Ger dixwazin tijîbe bêrîke
Laşan daynin li rêzên xanîke
Nexweşgeh, xwendegêh giş hilweşin
Bi erdê re yek bin, vik-vala bin
Ji bajarvanî belge nemîne
Mirovtiyê re nemîne şûne
Canên milyonan ji jin û mindal
Derkeve, ji we re bibe kûtal
Dixwazin pîr bin jinebî, hetîw
Em jî şik nebin derman û bijîw
Bihayê xwîna pîr û ciwanan
Bidin şerabê li qumarxanan
Ger dixwazin xwîna we her şîn be
Nazîtî rûyê erdê mayî be ?
Dost û boça Amerîka bigrin
Ta ku ew mabe, hun namirin
Ta wa be... maye şer û xwîn rêtin
Bindest kirin û bêçare kuştin
Nebêjin Nazî mir, me re kes neman
Hitler navê xwe daniye "Trûman"
"Açîson" kur e, "Çorçîl" birê min e
Bêl wan jîn ji min re bê tam e
Bomba hîdrojen yan jî atoman
Min xistiye nava destên "Trûman"
Dijminê min rençber yan karker e
Hêza wan ji kara proleter e
Eger ez nebim erzani dibe
Jîn, derman, zanîn giş peyda dibe
Dijminê mezin yê xwîn, ceng û şer
Sovyetistan e hêza Leşkerê Sor
Bî zincîra wan hatim girêdan
Banga aştiyê bûye gema min
Stalîndest im ez, rê li min negre
Rûyê erde dikim gola xwîne .

Libnan, 20.9.1950

Bang: Gazi

Yezdan: Xwedê

Beîkar: Yê ku bi karên pîs û kirêt ve mijûl dibin.

Hilketin: Gava ku bext û sûda mirov li mirov rast tê, ku herçendî mirov ne hêvîdar bû, dibêjin "jê re hilket". Anî, jê re rast hat. Lê rasthatin.

Laş: Cendek, cesed, term, wicûd

Bajarvanî: Medeniyet

Mars: Navê gerokê ye. Bi dû xara dinyayê re geroka herî nêzîkî rojê ye. Li Marsê av û ba heye. Bi qasî nivê rûyê wê berf e. Geroka Marsê di 87 rojan de gera xwe ya li dora rojê diqedîne.

Belge: Wesîqe

Mirovtî: Însaniyet, beşeriyet

Kûtal: Tiştên ku kinc jê tên çêkirin. Qumaş.

Hetîw: Ji kurê ku bav û dê mirî re dibêjin. Anî, sêwî. Lê ji keça ku bav û dê mirî re -çetîw- dibêjin. Anî, êtîm (keça sêwî).

Bijîw: Tiştên xwarinê, xwardemanî

Boç: Doç, doçik, terî, daw

Mindal: Zar, zarok

Bêçare: Stûxwar, belengaz, tengazar

HARRY S. TRUMAN (Trûman) (1884-1972): Siyasetzan û karbidestekî xwîn-rêj ji partiya "Demokrat" ya Dewletên Yekbûyî yên Amerîkayê (YDA) ye. Di nabeira salên 1933-44 an senator, 1944-45 an alîkarvanê serek û 1945-53 an de, serekê YDA bû. Di siyaseta hundur ya YDA de, da ser riya F. Roosevelt ya "reformê". Lê di siyaseta derve de da ser "rê-çeka nû". Li gor vê rêça nû, YDA xwe kir serek û rêberê bizava welatên Rojava ya li dijî Sovyetistanê. Ev siyaseta ha jî, di sala 1947 an de, bi navê "doktirîna Trûman" hat li dar xistin. Li gor vê doktirînê, YDA alîkariyên têvel wek aborî, siyasî û leşkerî didan welatên ku "serbixwebûna wan" ji aliyê Sovyetistanê û kominîzmê ve "dihatî tehdît kirin". Trûman bi xwe "Plana Marshall" bi cîh anî (1948), NATO saz kir (1949) û şerê Koreyê li dar xist (1950)... Destên wî di xwîna bi milyon mirovan de ye.

DEAN ACHESON (Açîson) (1893-1971): Siyasetzan û karbidestekî xwîn-rêj ji partiya "Demokrat" ya YDA ye. Di nabeira salên 1941-45 an nivîskarê dewletê yê wezareta kar û barên derveyî, 1945-47 an cîgirê wezîrê derve û 1949-53 an de wezîrê derve yê YDA bû. Wî di danîna siyaseta derveyî ya piştî şerê didwan yê cîhanê de roleke pir mezin lîst. Dijmînekî mezin î Sovyetistanê û rîsta sosyâlîst bû. Herweha ew di pêkanîna "Doktirîna Trûman", "Plana

Marshall", sazkirina NATO û vegirtina Koreyê de xwedî par û behr e. Wî di sala 1950-î de "Plana Acheson" li dar xist û pêşkêşî Saziya Netowên Yekbûyî (SNY) kir. Ev plan di SNY hat pejirandin. Li gor vê planê, hêminiya hevpar bi riya tevgera yekta û tevayî ya aştîperweriyê dihate parastin.

SIR WINSTON CHURCHILL (Çorçîl) (1874-1965): Karbidestekî xwînmêj î Ingilîstanê ye. Kurê R. Churchillê yekemîn e. Bi xwe zabit û herweha rojnamevan, nivîsevan û nûçegihayê şerî jî bû. Di êrîşa leşkerî ya bi ser Sûdanê de beşdar bû. Di sala 1900-î de bû rêberê kevneperestan yê meclîsê. Lê di 1904 an de derbazî aliye lîberalan bû. Di navbera salên 1908-10 an wezîrê bazirganiyê û 1910-11 an de wezîrê kar û barê hundurî bû. Herweha di sala 1911 an de derbazî şûna wezîrê kar û barê deriyaniyê bû. Gîraniya xwe da ser sazkirin û veçêkirina cengkeştiyan. Wî ev karê ha berî destpêkirina şerê yekemîn yê cihanê pêkanî û qandand. Lê ji ber ku di "Dabaşa Tengavan" (Boğazlar) de bi ser neket, neçar ma ku xwe vekişîne (1915). Di 1917 an de ket mîriya Lloyd Georges û di navbera salên 1919-21 an de, heta ku Ingilîstanê xwe têkilî şerê navxweyî yê Rûsyayê kir, bû wezîrê kar û barê şerî. Ew di helbijartina 1922 an de nehat helbijartin, lê di 1924 an de ji nû ve, lê belê vê carê ji partiya kevneperest, hat helbijartin. Di navbera salên 1924-29 an de bû wezîrê darayî yê mîriya Baldwins. Bi dû re, bi qasî deh salan di siyasetê de cemidî ma. Di axaftin û nivîsarên xwe de roxne li siyaseta serçemandina Baldwins û Chamberlain ya li hember Elmanyayê digirt û bala xelkê radikişand ser pive û tehlûkaya Naziyan. Piştî ku şer dest pê kir (1939), careke din vegeriya ser karê xwe yê wezîrtiya kar û barê deriyaniyê. Di 1940-î de bû serekwezîr û rêberê şerî yê Ingilîstanê. Wî bi YDA re tevkarîyeke berbiçav li dar xist û ev jî bû sebebê pêkhatina biratiya çek ya herdukan. Lê gava ku zora Elmanyayê qû û hêzên dij-faşîst, demokrat û sosyalîst bi ser ketin xwest ku bi alîkariya YDA li Ewrûpaya Rojhelat û Navîn li hember Sovyetistanê ji xwe re kelehekê ava bike. Lê serekê YDA Roosevelt xwe neda ber. Piştî bi serketina Partiya Karkeran (sosyal-demokrat) ya helbijartina 1945 an Churchill ji serekwezîrtiyê ket. Di salên bi dû de, pir bi xurtî bervedêrî li tevkarîya YDA û Ingilîstanê ya li dijî rista sosyalîst kir. Herweha bû berdevkê agirîn yê bîr û baweriya "yekîtiya Ewrûpaya Rojava". Di navbera salên 1951-55 an de dîsan bû serekwezîr... Ew, di warê nivîsandinê de xwediye çend afirandinan e... Heqî Churchill e, yek ji karbidestên herî

destbixwîn yê koledarî û emperyalîzma Ingilîstanê ye. Talankere
keda dest û milên karkerên Ingilîstanê û gelên bindest yên cî-
hanê ye.

Ev helbesta ha ji bo mihricana xortên cîhanê hatiye nivîsandin.
Mihrican di sala 1955 an de li bajarê Warşowayê yê paytextê Polonya-
yê pêk hat. Hin ji xortên Kurdan jî tê de beşdar bûn. Wan ev helbesta
mam HEJAR di wê mihricanê de xwend. Vê helbestê bala hemû xortan, aş-
tîxwaz û rizgarîxwazên cîhanê rakeşand. Ev cara pêşîn bû, ku di mihri-
caneke wîlo de qêrîn û hawara gelên Kurdistanê deng vedida û li her
çar aliyên cîhanê belav dibû.

NAMEYEK BO WARŞEW

Kurdek im dewê çapik û pirtew
Nehêle Turk û Ecem bizanin
Mal le xanexiwê heram kirawe

Seferek heye bom bike be şew
Dagîrkeran in, le Kurdistan in
Meseley Kurd e, le Kurd rûy dawê

.....

Pêşan biçête şarî Mehabad
Ew darî Qazî w Seyfîyan pê da kird
Biçîte Agri-Dax nêzeyek bêne
Kam xwên? Xwênekey lawanî Kurdî
Ev Kurdey gîyanyan be awatewe
Ew dar bew nêze dadin wek qelem
Xwêne xestekey kure Barzanî
Be awî çawî kurkujrawanî
Şil bikrêtewe w lêkdirêtewe w
Le cilki şirî hetîwbarekan
Ritalê bênin bew xwên û xame
Kotirekî spî tîjbal, be ser rew

Tilişê bêne lew darî bêdad
Cûmhûriyetî Kurdyan pê la bird
Jengî hênabê be dilopî xwênê
Le rêy azadî mirdin be merdî
Êstaş lew kêwe deng edatewe
Qelemî her xoy hawar ke be dem
Ke îstî'maryan be seg ezanî
Ber derkî sera le Suleymanî
Bikrête keley Mistefa Xaşnaw
Yan derbeder û şare w şarekan
Hejarekî Kurd binûsê name
Name berête be kongrey Warşew

.....

Lawanî dinya, piyamçakanî merd
Zor milyon in, Kurd le Asiya da
Weşî îstî'mar le seryan zal e
Zimanî zikmak menî' kirawe
Derman û dûktor bote efsane
Sêlawî newtim, peydabûy xakim
Deçête "Sitî" w "Walsitrit"-ewe
Ewiş destbendî bo min pê dekirin
Yaxû bo zîndan, demxene nawî

Şerîfanî herd, safanî bê gerd
Kontirî gelan le rûy dinya da
Birîwe rêgey henase w nale
Derki xwêndinman lê daxirawe
Lêdan û qemçî le cêy derman e
Tûtinim, genimim, xercim, pîtakim
Sedyekî bo min degerêtewe
Yaxû tîrêke sermî pê de birim
Yan binkey şere w metarî awî

Kêwatman hemûy kiraye senger
 Mûsae'datman her top e w tifeng
 Çekfiroşanî şer belayîsên
 Le nîsêy xoyan deslemênewe
 Ziman hêminî bilê deybirin
 Destê binûsê wuşay asayîş

Hêzî şer û şor lêy dexta lenger
 Lawman dekrêne desteçîley ceng
 Le jîrîy gelan gelêk detirsên
 Le gimey kotir derewênewe
 Qur'an selamî tîya bê eydirin
 Tund ekrê le naw kelepçe w qayîş

.

Belam bê guman xeyalyan xaw e
 Lêdan û bend û zîndan, zikdirîn
 Dertamnî derdî îstîca' nake

Mewda nemawe, karyan kirawe
 Qenare w qebr û kuştin û birîn
 Barî helatin bo xoy peya eke

.

Lawanî Kurdîş le ser ew haleş
 Dest dirêj deken bo destî êwe
 Ta terayî xwên le regyan da bê
 Be bê mandîbûn bê şilî w sistî
 Nek her serbestîy xakî Kurdistan
 Êweş ey lawan, name hawarêk
 Kurdîş wek êwe tîrey însan in
 Komelî bezey canewer heye
 Nabê wîdantan beme razî bê
 Le naw govar û rojnamekana
 Yadêkî biken le Kurdî hejâr
 Ger êwe destêk bidene destim
 Kurd im, be nawbang, aza w be kar im
 Dildanewêkim êwe bo binêrin

Le gel ew jîneş, ew roje taleş
 Siwênd exwîn le ser mebestî êwe
 Ta şer helgîrsên le dinya mabê
 Tê ekoşin be gîyan le rêy serbestî
 Belkû rizgarî hemû jêrdestan
 Lew Kurde zore basêk, pîrsîyarêk
 Şerm e, xeber û basyan nezanin
 Kurd ke însan e, lêy bê behre ye
 Gurg le naw mer her xoy qazî bê
 Le kobûnewey roj û şewana
 Qûle le gurgî wehşî îstî'mar
 Her hêndey le naw zelkaw heldestim
 Yek bim xenîmî hezar neyar im
 Mergî dagîrker be xom bispêrin.

Bexda, 12.7.1955

Bi kurmancî:

Nameyek ji Warşowayê re

Min Kurdekî sivik û bi lez divê
 Gerek heye bo min bike bi şevê
 Nehêle Tirk û Ecem pê bizanê
 Ew vegirker in li vê Kurdistanê
 Mal li malxwê malê heram kiriye
 Dabaşa Kurd e, ji Kurd qewimiye

.

Berê here bajarê Mehabadê
 Fîjek bine ji wê dara bêdadê
 Dara Qazî û Seyf pê darve kirin
 Pê Komara Kurdan ji nav rakirin

Here çiyên Agrî rimekê bîne
 Zeng girtibe bi dilopên xwînê
 Kîjan xwîn? Xwîna keç û lawên kurdî
 Li riya azadî mirin bi merdî
 Ew Kurdên canên xwe dan bi dilxwazî
 Niha jî li wir dide deng û gazî
 Rimê bi wê pîjê tûjkin wek qelem
 Dê her xwe hawarke bi dev ew qelem
 Xwîna giran yê xortine Barzanî
 Ku emperyalîzm bi seg dizanî
 Bi wan rondikên çavên kurkustiyê
 Ber dergeha sera Suleymaniyê
 Şil bikin û bigihînine heve
 Têxine serê Mistefa Xoşnawe
 Ji kinçên pînekirî yê hetîwbar
 Yan derbeder û li kolan û bajar
 Perçek bînin ji wê xwîn û qelemê
 Hejarekî Kurd binivîse namê
 Kevokeke spî, tîjbal, li ser revê
 Namê bibe bo kongreya Warşowê

.....

Lawên cîhanê, merd û peyayên çak
 Rûmetkarên beyaran, qenc û dilpak
 Bi milyonan in Kurd di Asyayê de
 Kevintirê gelan di dinyayê de
 Emperyalîzma hov li ser wan zal in
 Birîne riya bêhn girtin û nalîn
 Zarê zikmakî hatiye bend kirin
 Derê xwendinê lê hatiye girtin
 Derman û doxtor jê re bû efsane
 Lêdan û qamçî li şûna dermane
 Sêlava nefta min, peydabûyên xak
 Titûn û genimê min, bêc û pîtak

Xortine: Xortên Seg: Se, kûçik

Hetîwbar: Jinên ku mêrên wan di şerî de şehîd bûne û kurên wan bêl
bav û sêwî mane.

Qelem: Peyveke bi erebî ye. Bi kurdî jê re xame yan jî pênivîs dibê-
jin. Bêdad: Ne adil. Dabaş: Pirs, kêşe, pirsgirêk, mesele.

Sivik: Bi lez û bez, ne giran. Ger: Sefer, rêwîti. Zeng: Jeng.

Komar: Cumhuriyet. Kongre: Komcivîn. Çak: Çê. Bêc: Xerc, xerac.

Her diçite "City" û "Wallstreet" -e
 Bes ji sedî yek li min vedgerîte
 Bi wê jî destbendî bom pê dikirin
 Yan jî gûzan, serê min pê dibirin
 Yan jî bo zîndan, min dixine navê
 Yan binkê şer, balafirgeha avê
 Qiyayên me hemû kirine senger
 Hêzine ceng û şer lêdixin lenger
 Alîkariya me her top û tîfing
 Kurên me dikin desteçilpiyên ceng
 Çekfiroşên ku agirê şer pêdixin
 Ji jîrbûna gelan gelek ditîrsin
 Ji sîberika xwe vedicîniqin
 Ji buxîna kevokê tarûmar dibin
 Ger ziman hêminî bêje dibirin
 Ku Qur'an aştî tê de be didirin
 Ger dest binivîse peyva asayîş
 Tê girêdan bi kelepçe û qayîş

.

Lê bê guman xeyala wan xavî ye
 Naçe serî, şolê wan qedehdî ye
 Hem lêdan û bend, zîndan û zikdirîn
 Hem sêdare û gor, kuştin û birîn
 Kula kevnepereştîyê derman nake
 Barê rahiştinê xwer peyda dike

Tîjbal: Qûkên ku per û baskên wan xurt in, zû difirin û nawestin.
Rûmetkar: Mirovên pak yên ku her bi karên rûmet ve mijûl in. Şerîf.
Sêlav: Lehî, laser, lêmişt, sûlav. Pîtak: Komekî, alîkarî, teberû.
Beyar: Deşt. Li vir, helbestvan ji Polonya ku di dema Hitler de hat
 hilweşandin û şewitandin kad dike. Efsane: Çîrçîrok
Zal bûn: Bi ser ketin, zor birin, jêrdest kirin. Neft: Petrol
Xak: Ax, erd. Peydabû: Tiştên ku tên bi dest xistin, hatin, dahat.
Vedgerîte: Vedigere. Ji ber wezna helbestê hat kurt kirin.
Diçite: Diçe. Ji ber wezna helbestê hat kurt kirin. Destbendî: Kelepçe
Bom: Ji bo min, ji min re. Ji ber wezna helbestê hat kurt kirin.
Binkê şer: Binkê şerî. Ji ber wezna helbestê hat kurt kirin.
Balafirgeh: Cîyê ku balafir lê datînin, jê difirin û bi hewa dikevin.
Balafirgeha avê: Li vir maeneya fîloyên leşkerî yên behrê dide. Wek
 fîloya şeşan ya Amerîkayê. Senger: Çeper, sîper.

Hêzine: Hêzên

Lawên Kurdan jî bi ser vê rewşê jî
 Di gel vê jînê û ev rojên tal jî
 Destên xwe dirêj dîkin bo destên we
 Sondê dixwîne li ser armancên we
 Heta xwîna şil di rehên wan de be
 Ta şer li dar xistin li dinê mabe
 Bi bêî westan, şerpilîn û sistî
 Têdikoşin ji dil li rîya serbestî
 Nek bes serbestiya axa Kurdistan
 Lê bo rizgariya hemû jêrdestan
 Hun jî, êy xortino namek, hawarek
 Li van Kurdên mişe, pîrs û pîrsiyarek
 Kurd jî wek we ji nijadê mirov in
 Şerm e, xeber û rewşa wan nîzanin
 Komelên dîlovaniya dehban heye
 Kurd ku mirov e ji wê jî bê par e
 Nabe ku wîcdana we pê razî be
 Gur nav mîhan de her bi xwe qazî be
 Di nêv kovar û rojnameyên xwe de
 Di civînên roj û şevê yên xwe de
 Bîrekê bikin li van Kurdên hejar
 Qêrîn li gurê emperyalîzma har
 Ger hun destekî bidine destên min
 Her hinde ku nêv girikê derkevin
 Kurd im, bi navbang, aza û bi kêr im
 Hun dilxweşkirînekê bom bişînin
 Kuştina vegirker bi min bispêrin.

Bexda, 12.7.1955

Lenger: Çengela mezin ya papûran ku diavêjin nav avê da ku pê ra-
 weste. Herweha bi maeneya miwazene jî bi kar tê. (Papûr: Keştî,
 gemî.

Lenger lêxistin: Dema lengerê diavêjin nav avê û pê papûrê didin
 rawestandin.

Desteqilpî: Desteya ji şiv, şivik û qilpiyên zirav tîn çêkin. Di
 helbestê de bi maeneya yên ku wek mirîşkan tîn qirîkin
 hatiye bi kar anîn. Jîrî: Jîrbûn, jêhatîbûn, jîrîtî.

Sîberik: Sîber, sî, sîh. Buxîn: Buxebux kirina kew û kevokan

Hêminî: Asayîş, emnîyet, selamet. Asayîş: Hêminî.

Xavî: Xav. Ji ber wezna helbestê. Sêdare: Sêpiya bidarvekirinê.

Xwer: Ji xwe re, ji bo xwe. Ji ber wezna helbestê hat kurt kirin.

Şol: Kar,îş. Şerpilîn: Şepole bûn,sistî,sist bûn. Nek: Ne ku
Mişe: Pir,zehf,gelek. Pirsiyar: Pirs. Nijad: Tîre,riç.
Dehbe: Cinawir,canewer. Komel: Civat,sazî,tevgirêdan,rêxistin.
Xeber: Nûçe,deng û behs,gotin,dijûn. Qazî: Dadger,hakim.
Girik: Ava bi herî. Navbang: Navdar,bi nav û deng.
WARŞOWA: Paytextê Polonyayê ye.

QAZÎ û SEYF: Qazî Mihemed û Seyfî Qazî.Navên du şehîdên gorbehişt
yên Kurdîstana Rojhelat in.Hun ji bo agehiyên dûr û
dirêj dikarin li hejmara 3 an ya PALE binhêrin.

MISTEFA XOŞNAW: Navê şehîdekî gorbehişt î Kurdîstana Başûr e.Hun ji
bo agehiyên dûr û dirêj dikarin li hejmara 3 an ya
PALE binhêrin.

WALL STREET(Wol-Strît): Li bajarê New-Yorkê yê Amerîkayê,navê şeqa-
ma ku "borsa" lê ye.Banqên herî mezin yên
cîhanê li wê ne.Sermayedarên kedxwar,mal û
hebûnên xwe di wan banqan de kom dikin.Ji
lewre jî,ew wek parêzgeha xwînmêj û kedxwa-
rên cîhanê tê nasîn.

CITY(Sîtîy): Li bajarê New-Yorkê navê bazar û sûka bazirganiyê ye.
Hemû şirketên mezin yên sermayedarên xwînmêj li wê
kom bûne.Ji wir re,"Nîveka Bazirganiya Cîhanê" tête
gotin.

Heçî helbesta jêrîn e,bi ruh û ramanêke bilind ve hatiye niti-
randin.Ev ruh û raman jî,ruh û ramana navnetewetiyê(enternasyona-
lîzm) ye.Ano,biratiya rastîn ya di nav refên karker û gelên bindest
yên cîhanê de.Ji vî alî de,welatparêzî û kurdperweriya mam HEJAR,
xwedî cîhekî berbiçav e.Wî,çarçiwa teng ya dîtin û ramanên hêmenên
feodal û bûrjûvazî yên kevneşopên Kurdan ji mêj ve şikandiye.Bê gu-
man,ev qewmandina ha,çi di warê bêjeya Kurdan ya nûjen de be û çi
jî di warê xebata şoresger,pêşverû û demokratên Kurdan de be,xwedî
rûmetêke pir giranbiha ye.Marksîst-lenînîstên Kurdan tu caran vê
meşqê ji ber çavên xwe nadin alî.

SELAM AZADBÛN

Nesîm,ger deçî Rojhelatî Dûr
Bibîne laşey jin û minalan
Selam le dêhat,le şarî wêran
Giwêgirê le naley bê dayîk û baban
Bisîre firmêzkî bîrsî w feqîran
Ke wa giyan deden be nûkî nêzan

Selamim bike li Koryayî Sûr
Le mezray dêraw be xwênî palan
Ke hêlane bûn bo bêçûwe şêran
Jinî bê xawen,piyawî bê kaban
Serê bikêşe mekoy esîran
Xêzan yan bêmal,malyan bê xêzan

Selam le lawî Şîmalî dilêr
 Seba, zaniwte nawî ew lawa
 Kawe be kutkê kirdî "kûdeta"
 Lawî Koryaş be kutk û dasê
 Em lawe piştî zorkerî şikand
 Em lawe be xwên namey azadî
 Hencinê serî marî îstî'mar
 Rûgey îdtîca' Amrîkay qewî
 Xwêne sewzekey "Anglo-Sakson"
 Awirî azadî daye ber mencil
 Şazde dewletî le naw da kuland
 Le naw ew dîze nesîm birwane
 Kesek şerefî be Dolar firoşt

Help û ne'retey wekû bewr û şêr
 Ta dinya û mêjû mabê, her mawe ?
 Ser û marekey "Zehakî" kuta
 Zor ciwanî zanî le xwênmiy rasê
 Qalay heybetî Amrîkay rimand
 Nûsî w helîkand rîşey bêdadî
 Kuştî her çî day şeref be dolar
 Le rast em lawa çakî da zewî
 Rîştî be galon, be ton, be kamyon
 Bo mafparêzî kirdî be dûkel
 Milyon ser û pêy be nêze kirand
 Zortir, be tamtir serî Turkan e
 Axirî le daxan destî xoy kiroşt

.

Selam Korya, selam beyan rûn
 Ey lawî Korî, berew pêş bibzû
 Selam ey hêzî selamî Çînî
 Selam ey Moskow qalay azadî

Selam azadî, selam azadbûn
 Pîyawçakî dinya de gel ton hemû
 Selam ey lawî Sûpay "Vîtmînî"
 Penay hejaran, serçawî şadî.

Bexda, 1953

Bi kurmancî:

SILAV AZADBÛN

Nesîm heke tu çuyî Rojhelata Dûr
 Silavên min lê bike li Koreya Sor
 Mêze bike laşên wan jin û zarokan
 Cobarên avdayî bi xwîna paleyan
 Silav li gundan û li bajarên wêran
 Yên ku hêlîn bûn ji bo çêlîkên şêran
 Guh bigre malîna bêlî dê û bavan
 Jinên bêlî xwedî, mêrên bêlî kebanîyan
 Ziwake rondikên birçî û hejaran
 Serekî bide warên esîr û dîlan
 Yên ku weha can didin bi nîkên rîman
 Bi malbat yan bêlî mal, bêlî jin yên malên wan
 Silav li lawên Bakurî, lawên dilêr
 Êrîş û qerîna wan wek ya ewr û şêr
 Nesîm, ku te navê wî lawî zaniye
 Ta dinya û dîrok bimîne, her maye
 Kawê hesinger bi balyoz kir "kûdeta"
 Ser û marên Dehakê zordar pû kuta

Lawê Koreyê jî bi balyoz û das e
 Pir xweş dizane li hember xwînmêj rabe
 Vî cengawerî pişta zorkeran şikand
 Kela heybet ya Amerîka hilweşand
 Vî lawî bi xwîne nameya azadî
 Nivîsî û helkirin rehên bêdadî
 Hinciqand serên marên emperyalîstan
 Kuşt her kesê rûmet dabû bi Dolaran
 Rûyê kevnepereşt Amerîka gewî
 Bi rastî vî lawî çoka wê da zevî
 Xwîna hêşin û sewz ya Anglo-Sakson
 Rijand bi galon û bi ton û bi kamyon
 Agirê azadî daye bin beroşe
 Ji bo mafparêzî kir bi düyê reşe
 Şazdeh dewlet di nêv beroşê de keland
 Milyon ser û pê bi nêzeyê ve qirand
 Nesîm, li hundirê wê dîzê binhêre
 Zêdetir, bi tamtir li serê Tirkên e
 Kesê ku rûmeta xwe bi Dolar firot
 Dawî de, ji daxa dilan destên xwe kot
 Silav li Koreya, silav beyanî ron
 Silav li azadî, silav li azadbûn
 Ey lawê Korê, ber bi pêş bilezîne
 Mirov-gencên dinê hemû di gel te ne
 Silav ey hêzên astîperwerên Qînî
 Silav ey lawên leşkerên Vîetmînî
 Silav ey Moskova, keleha azadî
 Parêzgeha hejaran, kaniya şadî

Bexda 1953

Nesîm: Bayê serê sibehê, "badî seba". Navê keçan e jî.

Cobar: Mezra, "çiftlik", zeviyên mezin.

Hêlîn: Warê çûkan. Lê li vir bi maeneya wargeha mêrxasan û bi maeneya cîhê şêran hatiye bi kar anîn.

Rondik: Ava ku ji ber girîne ji çavan têt. Hêstir, hêsir, êsir.

Nîk: Serê rimê, serim, çengela serê teşiyê.

Rim: Cureyek çek e. Wek tîrê ye lê jê mezintir û dirêjtir e. Peyva -rim- bi erebî ye. Bi kurdî jê re -Nêze- dibêjin.

Kûdeta: Ev peyv bi farisî ye. Di şûna -îngîlab- de tê bi kar anîn. Lê li vir bi maeneya -şoreş- e.

Heybet: Bi laş û gewde, tiştê ku mirov jê ditirse.

Qirandin: Qir kirin,vebirîn,reh lê qelandin,kuştin.

Beyanî: Serê sibehê,sibehî. Ron: Ronahî

Galon: Pîvaneke tiştên avê yên diherike ye.Galonek li Ingilîstanê û Kanada 4,546 lître lê belê li Amerîkayê 3,785 lître ye,

Dolar: Navê perên Amerîkayê ye.

DEHAK: Dehakê xwînmêj.Di çîrçîroka(mîtoloji) Newrozê de nişana zorkeriyê berpêş dike.Her îro jî xwediyê vê nişana rûş e. Di pirtûkên li ser dîroka kevnare yên bi zimanê erebî û hin jî bi zimanê farisî de navê wî "Zehak" e.Ev ji ber nivîsîna tîpên erebî hatiye guhartin.Ano di şûna "Dâl" (>) de "Zâl" (>) hatiye nivîsandin.

KAWÊ: Kaweyê hesinger.Di çîrçîroka Newrozê de nişana şoreşgerî û li hember zorkeriyê rabûnê ye.Her îro jî xwediyê vê nişana pehlewani û bextewarî ya rûş e.

Wek tete zanîn,"kominîstên" welatên koledar yên Kurdistanê tu caran bi awakî marksîst û lenînîst li pîrsa şerê rizgarîxwaziya gelên Kurdistanê temaşê nekirine.Kurd wek neteweyek û welatê wan jî wek welatekî bindest,parvekirî û vegirtî nedîtine û nehejmartine. Hin ji wan,neteweya Kurd wek "hindikahî","rivdeke etnîk","gel" yan jî wek "miliyetek" qebûl kirine û dikin.Pir caran û heta niha jî,ji bo ku bûrjûvaziyên welatê xwe netirsînin û nekin dijminên xwe(!), navê Kurdistanê hilnedane û hilnadin ser zimanên xwe.Mafê çarenûsî, ano mafê bêî qeyd û bend veqetîna neteweya Kurd û avakirina dewleteke serbixwe,nas nekirine û nas nakin.Wan,marksîzm-lenînîzm ji ramana resmî yên bûrjûvaziyên koledar re gorî kirine û dikin.

Awirên weha yên sosyal-şovenîst û revîzyonîst bûne û dibin sebeb ku refên karker,gundî û hemû kedkarên welatên koledar,di warê çareserkirina pîrsa şerê rizgarîxwaziya gelên Kurdistanê de,nezan û teneğihiştî bimînin.Herweha ruhên sosyal-şovenîst ji nav neyên rakirin.Tevgerên refên karker,gundî û kedkaran pêşve neçin û di nav rêzên gel de reh û pej venedin.

Ne hinde jî,herweha ev bûye sebêbê xurtbûna hêmenên feodal û bûrjûvazî yên Kurdistanê û jar û lawazbûna xebata hêzên şoreşger ya li dijî hêmenên kevneşop.

Mam HEJAR,ku emr û temenê xwe di şoreşa 15 salî ya Kurdistanê Başûr de rizandiye,ev rastiyên han pir xweş dîtine.Ji lewre jî ev demeteqeya ha li ser dîtinên çepel,nerastbîn,teng û nedûrbîn yên "Kominîstên"Îraqê nivîsandîye.Bi zimanekî zelal û delal çepelkarî, revîzyonîzm û sosyal-şovenîzma wan dide eşkere û xuya kirin.Di hel-

besta xwe de, bi xurtî li ser ramanên Marks, Engels û Lenîn yên nemir radiweste û bingehên ramana marksîzm û lenînîzmê diparêze.

DEMETEQEY PÎROT Û BAYÎZ

- P- Bayîz, lemer to xeberekim bîst
B- Xo min le mêje bûme kdmunîst
P- Pêm nalêy ma'ney komunîst çî ye?
B- Be bê ciyawazî xêr û xoşî ye.
Giş rizgar dibin gelanî zewî
Ferqî namenê bilind û newî
Debine biray yek spî w zerd û reş
Hiç gelê nakrê le jîyan bê beş
Reşî Afrîqa w spîy Lendenî
Hertik wekû yek beşyan edenê
Wun debê nawî dîl û koledar
Le qamûs derwa wuşey îstî'mar
P- Oxekey man Bayîs!... bo mujdet oxey!...
Ew dewre xoş e, key debînim key?
Ew sa le sayey êwe komunîstan
Serbexo debê xakî Kurdistan
B- Çît wut ?.. Kurdistan ?.. To gelperest î!
Rêgey pêşkewtin le xot debestî!
Nîzal û kifal nazanî çî ye?
Deyalektîkî agalêy nîye?
Kê kelîmey Kurd bîne ser zar
Dîyar e, qewmî ye w pîyawî îstî'mar
Eger çî Markîs, Ingîlîs, Lînîn
Delên: Bê ferq in gelanî zemîn
Balam pêşkewtûy Erebbî zana
Em qanûneyan bo Kurd welana
Çunke Kurd le jêr çingî Ereb in
Kurd serbexo bin, Ereb ger ebin
Bixwaze Gana w Sûdan rizgar bin
Kurd bo Ereban ba her jêrbar bin
Komelî Sûrî, Cenûbî çirûk
Çon be rê deçin bê newtî Kerkûk?
Dahatî Şîmal le xoyan bibrin
Qeracyan nebê genim û co bikrin
Hewalî Ereb hawaryan nawê
Hawîn çon bijîn dûr le Şeqlawê?

Be ronî Koyî w mastîy Hewlêrî
 Biray Erebmân degre şewkiwêrî
 Birincî Malwan, tûtnî Rewandîz
 Nabexşin bo sed Markis û Inglîs
 Zaxo w Xaneqîn ta Cebel û Hemrîn
 Le dest xo naden bo giftî Lînîn

P- Baş e mam Bayîz... Ewe newt û ron
 Ba bo Erebbê, cehenem bixun
 Ey bo azadî berg û zimanîm
 Delêy çî Bayîz, ta'ûnî gîyanîm?

B- Çî îstî'marî rec'î kirdûye
 Nabê bimênê, hewal fermûye
 Be kurdî xwendin tefrege dênê
 Her kurdî gotin nabê bimênê
 Çoxey fiş û fol, şede w camane
 Mayey negbetî şe'bekeman e
 Yekyêti, ma'nay pantol firêdeyn
 Pêxawîs biroyn e'gal girêdeyn
 Debê le merhûm fêr bibin edeb
 Xoy Erebbê, bûbû be Erebbê
 Ba şû'îy Kurd qewmî Erebbê bin
 Her bijî Erebbê, le ser û le bin

P- Be xuwa mam Bayîz, hêştê her ker î
 Key debîye însan, qurî be serî
 Axir tom Kurd î, boye fewtawim
 Horemm le xom e, boye qelşawim
 Yari neyaran dekey, xot bixon
 Kê bîstî le naw qerxî taze w kon :
 Mer le berxoley xoyan neban bin
 Biçîn şîrderî bêcûwe gurgan bin
 Bo Kurd, bîrî to w Beyar her yek e
 Balam to bê çek, ew xawen çek e
 Le naw Ereba emtawênîyewe?
 Sela le aqlit be çawênîyewe!

Keştî Lîdiya, 25.08.1957

DEMETEQEYA PÎROT Û BAYÎZ

PÎROT- Bayîz, va min li ser te nûçeyek bihîst !

BAYÎZ- Ji xwe ez ji mêj ve bû bûme kominîst !

PÎROT- Ji min re nabêjî, ka kominîst çi ye ?

BAYÎZ- Bi bêl cihêtiya xêr û xweşî ye .

Hemû rizgar dibin gelên li ser erde
Ferq namîne di nav nîzim û bilinde
Dibine birayên hev spî, zer û reş
Hîç gel nayêne kirin ji jînê bê beş
Spîkên Londirê, reşikên Afrîkayê
Didine herdiwan jî mina hev payê
Navên dîl û hem koledar wînda dibin
Peyva emperyalîzm ji ferhengan diçin

PÎROT- Ox mam Bayîz, mizgîniya te re oxê

Ew dem xweş e, kîngê dibînim wê çaxê
Vêca bi saya serê we kominîstan
Serbixwe dibe erd û xaka Kurdistan

BAYÎZ- Te çi got, Kurdistan ? Neteweperest î !

Riya pêşketinê tu li xwe dibestî !

Xebat û têkoşîn tu nîzanî çi ne ?

Ageha te ji diyalektîkê tune ?

Kî ku gotina Kurd bîne ser zimêne

Neteweperest, peyên emperyalîzmê ne

Herçendî ku Marks û Engels û Lenîne

Dibên: Ferq tune di nav gelên dinêne

Lê belê pêşverûyên Erebiyê zane

Ew qanûn ji bo Kurdan bi alî dane

Ji ber ku Kurd li jêr çenga Ereban in

Ger Kurd serbixwe bin, Erebiyê gurî dibî

Dixwaze bila Gana, Sûdan rizgar bin

Kurd ji Ereban re bila her jêrbar bin

Civata Sûriyê, Başûra pûç û pûk

Çawa bi rê ve diçin bêl nefta Kerkûk ?

Dahata Bakur ew her ji xwe bibirin ?

Wan Qerac tunebe genim û ceh bikirin ?

Ma ji hevalên Erebiyê re hawar navê ?

Havînê çawan bijîn dûr ji Şeqlawê ?

Bêl rûnê Koyî û mastê Hewlêrî

Digre birayên me yên Erebiyê şevkorî

Birinca Malwanê,titûna Rewandiz
Nakin qurbanî jî bo sed Marks û Engels
Zaxo û Xaneqîn ta Çiyayê Hemrîn
Jî dest xwe dernaxin bo gotina Lenîn

PÎROT- Baş e mamê Bayîz... ha eva neft û rûn
Bila Ereba re bin,gor cehenem bixwin
Lê jî bo azadî,kinc û zimanê min
Çi dibêjî Bayîz,ta'ûna canê min?

BAYÎZ- Çi emperyalîzma kevneperest kiriye
Nabe ku bîmîne,hevrê wisan gotiye
Bi kurdî xwendin tefrîqê diafirîne
Heçî bi kurdî gotin e,nabê bîmîne
Heçî çoxa teşk û peşk,şede û camane
Çiyê mixa û serşoriya gelên me ne
Yekîtî,maena wê em pantor biavêjin
Pêxwas bi rê ve herin,egal girêbidin
Divê ji merhûm hîn bibin tore û edeb
Ew bi xwe jî ne Ereba bû,lê bûbû Ereba
Bila komînîstên Kurd neteweperestên Ereba bin
Vêca her bijî Ereba,hem li ser û hem jî li bin

PÎROT- Bi xwedê mam Bayîz hîn jî her ker î
Kîngê dibî mirov,hey xwelî li serî
Axir bo min Kurd î lewre şewitî me
Kurm her jî min e,jî lewre rizyayî me
Dikî ku dostên neyaran her te bixwin
Kê bihistiye di heyama nû û kevn
Mîh li berxên xwe dereke û nenas bin
Herin şîrderiya cêwrikên guran bin
Kurd re ramana te û Bayar her yek e
Lê tu bêî çek î û ew xwedî çek e
Tu min di nav Ereban de dipîşgêvî
Silav li hişê te û laenet be li te.

Kestî Lîdiya,25.08.1957

DEMETEQE: Peyveke bi zaravayê soranî ye û ji aliyê naverokê ve
têr maene ye.Me di zaravayê kurmançî de jê re gotineke
wisar nedît,ku şûna wê bigire.Ev gotin bixwe bi maeneya
gotûbêjeke germ ya bi dev pevçûnê ye.Ev pevçûn bêtir bi
qirf,henek û tinazan ve tîn kirin.Di zimanê tirkî de bi
maeneya "taşlama" ye.Ano,bi dev li hevdu teqandin.

Nûçe: Deng û bahs, xeber, hewadîs. Cihêti: Ferq, cudayî

Spîk: Mirovên ku rengê çerm û laşê wan spî ne.

Reşik: Mirovên ku rengê çerm û laşê wan reş in. Pay: Par, behr, beş

Ferheng: Pirtûka ku maeneya peyvan dide zanîn û berpêş dike.

Neteweperest: Nasyonalîst. Kesê ku bi tenê ji neteweya xwe hez dike û wê di ser neteweyên din re dibîne. Pûte û sexbîrî dide tiştên nijadî û xwe ji jêkdûriyên ref û sinifî bi dûr dike.

Diyalektîk: Lihevda. Zanyariya awayên lênêrîn, lêkolîn, lêhûrbûn û têgihîstina bûyer û qewmandinên tebîetê ye.

Qanûn: Peyveke bi zimanê yewnanî ye. Bi maeneya destûr e.

Jêrbar: Binbar. Pûk: Ne şidyayî, nerm, bi hev re negirtî, rizyayî.

Neft: Petrol. Dahat: Hatîn, bidestketî, xêr û bêr.

Şevkorî: Nexweşiya şevkorî. Qurbanî: Gorî. Cehenem: Dojeh.

Tefrîqe: Cihêti, cihêkirin, ji hev veqetandin, cudayî, ferq

Teşk û Peşk: Bi teşik û peşik, şal û pantorên ku gelekî fireh in.

Sede: Cureyek cemedanî ye. Li hin ciyan ji bo ya jinan jî dibêjin.

Lê ji ya jinan re bêtir "mişkî" dibêjin. Ew zêdetir di nav hin êl û eşîrên Kurdên Soran de tên bi kar anîn.

Camane: Cemanê, dersok, cemedanî. Destmala ku mêr li serê xwe girê didin. Dereke: Biyanî, xerîb, echebî.

Şîrderî: Şîrdan. Dema ku mîh û bizin diçin ba berx û karên xwe û şîrê xwe didin wan. Cêwrik: Cêwrî, zarokên heywanan, ççîlik.

Raman: Bîr û bawerî, îdeolojî.

BAYAR: Celal Bayar. Karbidestê Tirk yê kedxwar, xwînmêj û nokerê em-peryalîzma YDA. Pişavtin: Bi zorê helandin, asîmîle kirin.

Çoxe: Şapik, şal û şapikên ku ji qumaşê malê û bi destan hatine çê-kirin. Serşorî: Şerm, riswabûn, bêrûmetî, rûmetşikestin.

Qerac: Deşta Qeracê. Li bajarê Hewlêrê ye. Li deşta Hewlêrê û li ba hindama êla Dizeyiyan e. Ji aliyê genim û çandinê ve gelekî dewlemend e.

Titûna Rewandîzê: Titûneke bi bêhndar e û bêhna wê pir xweş e. Rengê wê wek zerika hêkê zer e. Li Rewandîzê tete çandin.

Tal'un: Ev gotin bi xwe bi zimanê erebî ye. Bi kurdî jê re "taya giran" yan jî "giranetê" dibêjin. Cureyek nexweşî ye. Di dema birçî-bûn û şerî de peyda dibe. Pir zû belav dibe. Nîşana wê nexwe-şiyê vereşîn e. Demekê li Îraqê peyda bû û bû sebêbê qirbûna bi hezaran mirovan.

Birinca Malwanê: Malwan bi xwe gundekî bajarê bilêmaniyê ye. Bi-rinca vî gundî pir xweş û navdar e.

Rûnê Koyî: Rûnê Koy-Sencaqê. Rûnekî xweş û tamdar e. Ji lewre jî pir nav daye.

Mastê Hewlêrî: Mastê Hewlêrê. Bi tambûn û xweşbûna xwe ve hatiye nasîn. Mastê Hewlêrê wek kerpiçan e û çendî bimîne av bi ser nakeve. Toya wî (qeymax, serşîr) stûr û gelekî tamar e.

Merhûm: Ev peyveke bi zimanê erebî ye. Bi maeneya rehmetî, xwedê jê xweşbûyî, gorbehişt û hp... ye. Di helbestê de ji bo Selahedîne Eyûbî hatiye bi kar anîn. Wek têtê zanîn Selahedîne Eyûbî Kurd bû. Serdarekî mezin î şerê li dijî hêzên xaçperestan bû. Serdar û serwerê dewleta Eyûbiyan ya bi nav û deng bû. Ji ber ku bi navê "mislimantiyê" nemaze ji Ereban re kar û xizmeteke mezin kir û xwe li kurdîtiyê nekir xwedî, helbestvan dev diavêjê û şerê wî dike.

Şeqlawe: Bajarekî piçûk e û bi av, ba û havîngehên xwe ve pir navdar e. Hemû kes ji bo derbaskirina pişûdana xwe ya havîne diçin wir. Hindameke bi çiya, dar û heşînahiyê ve xemilandî ye.

Çiyayên Hemrîn: Zincîreçiyayek e. Ev zincîreçiya tixûbên Kurdîstana Başûr têtê hejmartin. Dest û çola Erebiştana Îraqê ji rajêra wê pê ve dest pê dikin. Ji lewre jî, Erebiştê re "Cebel Hemrîn" yan jî "Cebel Kurdistan" dibêjin.

Helbestên mam HEJAR ne bi tenê li ser tiştên siyasî ne. Lê belê li ser evîne, dildariyê, pêkenîne, tebiyetê, şîretkariyê, qencî û xweşiyê ne jî. Wek li helbesta jêrîn, wî pir metelok û gotinên pêşîyan ji babetê helbestên xwe re kirine naverok. Wî, ew bi destkarî û hunermendiya xwe ve li ser pelên kaxezan nitirandine. Bi vî awayî tiştên giranbiha yê xwedî naverokeke pêşverû û demokratîk yê zargotina Kurdan jîndar û nûjen kirine.

RENC Î GENC

Yekî pîrî cûtêr nexos bû, demird	Kur û kalî amojgarî dekirî
Zewî w zarî xotan le des xo moden	Neken min bimrim û be pendim neken
Le bawkim şîneftgime lem bare da	Ke gencê hoye lem zewî w zare da
Bigeriyên be şiwênîya edozrêtcwe	Le rûtan derûy şadî ekrêtcwe

.....

Le paş ew, le layî kurgelî merd û rend	Be awatî genc raweşapîl û zend
Be bêl û be gasin, be teşwê w be paç	Le giş laye debzûtewe, dest û qaç
Zewî w zar gelê car serewjêr kira	Gelî kêlge giştî le bêjîng dîra
Ke peyda nebû kûpeley zêr û zîw	Wekû pêşû daçêndra werd û şêw
Weha lêkdirabû zewî, gişt le gişt	Le werzî tira yok be sed bû birîşt
Kuran têgeyîn kakilî pendî pîr	Le rencî fire gencî zor dête gîr

Renc û xezîne

Cotkarekî kal nexweş bûbû, dimir
Li zar û zêçan amojgarî dikir;
"Zevî û zarên xwe ji dest bermedin
Ne ku bimirin bi gotina min nekin
Ji bavo bihîst min di vî warî de
Ku xezîne heye zevî-zarî de
Ger lê bigerin ciyên wan tên dîtîn
Li rûyên we derên şadî vedibin."

.

Pîştî wî, koma kurên peya û merd
Bi kama xezîne rahêşt mil û zend
Bi bêr û gîsin û tevşo û bi paç
Ji hemû alî dilîve dest û qaç
Zewî û zar pir caran bû serobin
Ax û kerdî hemû bi bêjîng kirin
Gava peyda nebû kûpa zêr û zîv
Weke hemû caran çandin erd û şûv
Wisan li hev dabûn zevî, gîşt li gîşt
Di werza din de yek bi sed bû birîşt
Kur têgihan kaklê penda kalemêr
Ji renca pir, xezîna mişe tên der

Amojgarî: Pend, şîret

Derên şadî: Deriyên şadiyê. Ji ber weznê hat kurt kirin.

Kam: Daxwaz, mebest, niyaz, hêvî, meram

Paç: Parçek caw û pirtî

Qaç: Bi zaravayê soranî ye. Ano, ling.

Kerdî: Ke rdû, kerdo, mişar

Werz: (Heke mê be) Sala çandin û çinînê.

Werz: (Heke nêr be) Bostanên bejî

Birîşt: Dahat, hasîlat, hatin

Kakl: Kakil. Ji ber weznê hat kurt kirin.

Pend: Amojgarî, şîret. Mişe: Pir, golek, zehf, tijî

Renc: Zehmet, zehmetî, ked.

KOMELE ÜZERİNE

Dergimizin bir önceki sayısında,Kürdistan ile ilgili bir yorumda, Kürdistan'ın İran parçasındaki "örgüt"lerden biri olan "Kürdistan Devrimci Emekçiler Örgütü"(kısa adı KOMELE) hakkında kısa bir belirleme yapmış ve konuya ilişkin bazı belgeleri bir sonraki sayımızda yayınlacağımızı duyurmuştuk.Bu sayımızda yorumlarını okuyucularımıza bırakarak adı geçen belgelerin bazılarının türkçe çevirilerini yayınlıyoruz.Bu çevirilerle birlikte,konuyu genel hatlarıyla yorumlayarak gerekli bazı bilgileri de okuyucularımıza sunuyoruz.

Belgeleri yayınlamaktaki amacımız,"devrimcilik" adına yola çıkmış bir "örgüt"ün burjuva-milliyetçi karakterlerini ve de pratik hayatta işbirlikçi,satlık kişilerle ve sömürgeci Baas yönetimiyle ilişkilerini teşhir etmektir.Keza Kürdistanlı marksistleri keskin sloganlar veya sol lafazanlıklarla yola çıkanlara karşı duyarlı kılmaktır.

Sosyalistler,Kürdistan'ın içinde bulunduğu bu aşamayı doğru kavramalı ve dört parçada yürütülen anti-sömürgeci ulusal demokratik halk devrimi mücadelesinin içinde bulundukları zorluklarını,gerekli ittifaklarını,sınıfsal ilişki ve çelişkilerini doğru tahlil etmek zorundayız.Bizce Kürdistan'da işçi sınıfının çağdaş biliminin yeterince kavranılmamış oluşu ve emekçi halk kitlelerinin devrimci bir ideoloji ile bilinçlendirilip silahlandırılmamalarından ötürü,mevcut boşluktan yararlanarak ortaya çıkan örgüt veya gruplar,belli bir dönemde de olsa,taban bulmaktadırlar.Kürdistan için mücadele ettiklerini söyleyerek,az da olsa,çevre edinmektedirler.Bununla birlikte,ortaya çıkan her örgüt ve grup kendi sınıfsal yapısı ve karakteri gereği olarak "mücadele" etmekte ve siyasi ilişkilere girmektedir.Komele örneğinde de göreceğimiz gibi,feodal ve işbirlikçilere karşı uzlaşmacı tavırların hangi anlayışa hizmet ettiği ortadadır.Kaldı ki,bugün Kürdistan hem dört sömürgeci devletin amansız sömürsü,askeri işgalı ve hem de yerel işbirlikçi feodal-burjuva gericiliğin ekonomik ve siyasi baskıları altındadır.Kürdistanlı devrimcilerin bu olguyu bir an olsun gözden uzak tutacakları düşünülemez.

Öte yandan karmaşık bir yapıda olan sınıf ilişkilerini yerli yerine oturtmak,çağımızın en devrimci sınıfı olan proleteryanın tarihi rolünü yeterince kavramak gerekir.Kürdistan halklarının anti-sömürgeci ulusal demokratik halk devrimi mücadelesini başarıya ulaştıracak devrimci şiddet,proleteryanın önderlik ettiği(ideolojik,politik ve örgütsel) tüm emekçi sınıf ve tabakaların katıldığı ortak bir savaştır.Bu savaş hem Kürdistan'da ve hem de bölgede sömürgeciliğe,em-

peryalizme,feodal ve yerel gericiliğe ağır bir darbe vurarak,dünya devrimci hareketine yeni mevziler kazandıracak ve onu güçlendirecektir.Kürdistan halklarını ve onların kardeşleri olan bölge halklarını kendi öz düzenlerine sahip kılacak ve de onları mutlu kılacak tek yol budur.Bunun dışındaki tüm yollar veya çözümler halklarımızın boyunlarındaki esaret zincirlerine yeni halkaların eklenmesini getirir. Ayrıca,kendi halkının öz göcüne ve onun doğal müttefikleri olan dünya halklarının ulusal ve sosyal kurtuluş hareketlerine,kapitalist ülkelerdeki proletarya hareketine ve dünya sosyalist sistemine güvenip onlardan destek almayan hareketler başarıya ulaşamazlar.Geçici de olsa,dört sömürgeci devletten herhangi birinden veya direk ya da indirek emperyalizmden destek görecek tüm hareketler,sömürgecileri, emperyalistleri ve de yerel gericiliği güçlendirdiği gibi yıkılmaya da mahkumdur.

Biz bu tür ilişkiler içerisine giren tüm örgüt ve grupların teşhirini ve onlara karşı mücadeleyi,Kürdistan halklarının anti sömürgeci ulusal demokratik halk devrimi mücadelesinin bir parçası olarak görüyor ve bu mücadeleyi ertelenmez bir görev adediyoruz.Bu nedenle, marksistler,Kürdistan'ın hangi parçasında olurlarsa olsunlar,Kürdistan halklarının mücadelesini tehdit eden,emperyalizmi ve bölge gericiliğini güçlendiren hareketlere karşı açık tavır almak zorundadırlar.Öte yandan burjuva-milliyetçi siyasi hareketlerin reformist taleplerini deşifre etmek ve bu uğurda mücadeleyi yerli yerine oturtmak gerekliliğine inancımız sonsuzdur.Bugün İran Kürdistanı için istenen otonomi reformist bir taleptir ve marksist anlayışla gelişmektedir.Ayrıca bu tür istem ve talepler Kürdistan halklarının yıllardan beri kendi kurtuluşları uğruna verdikleri mücadeleyi geciktirmekte ve onu yolundan saptırmaktadır.Bu arada fonksiyonunu çoktan yitirmiş olan feodal-burjuva önderliğin çeşitli engelleme çabalarına rağmen Kürdistanlı işçi,köylü ve emekçi yığınların bağımsız, demokratik,birleşik ve sosyalist bir Kürdistan uğruna verdikleri mücadele önlenemeyecektir.

Bugün içinde bulunduğumuz aşamada devrimcilerin önündeki acil görevlerden biride,kendi grupsal çıkarlarını bir yana bırakıp işçi sınıfının gerçek çıkarlarını savunmak ve bundan taviz vermeden mücadele eden ortak bir yapının çatısı altında toplanmaktır.Bu olgunun çok kısa bir zamanda gerçekleştirilmesi mümkün değildir elbette.Ne var ki sosyalistlerin bunu bir ilke olarak ele almaları ve bu uğurda ön adımlar atmaları zorunluluğu ortadadır.

Yukarıda,Kürdistan'ın İran parçası için aktarmaya çalıştığımız belirleme ve Komele'yi teşhir edip eleştirmekten,kayıtsız

şartsız olarak KDP'nin konumunu kuvvetlendirmek istediğiniz anlamı asla çıkarılmamalıdır. Zira KDP'nin de birçok olumsuzlukları bünyesinde sakladığının bilincindeyiz. Özellikle son dönemlerde meydana gelen parçalanmanın aniden ortaya çıkmış bir olgu olmadığı açıktır. Bu olgunun tarihi bir geçmişi ve sınıfsal bir karakteri vardır. Bu konuya ilişkin gelişmeleri ise bir başka yazımızda işleyeceğiz.

KOMELE NASIL OLUŞTURULDU ?

Komele ilk kez 1978 yılının Ocak-Şubat aylarında, Irak'taki "Kürdistan Marksist-Leninist Gurubu" (KMLG)'nin Genel Sekreteri N.M.'nin yardımı ile ve bu gurubun bir şubesi olarak İran Kürdistanı'nda kuruldu. N.M., 1977 yılı baharında Avusturya'dan Güney Kürdistan'a döndüğünde İran Kürtlerinden Dr. X. da beraberinde döndü. Dr. X. Seqiz kentinden olup büyük bir feodal aileden gelmektedir. Başlangıçta Dr. X., N.M.'nin teşvikiyle Seqiz'deki akrabaları ve tanıdıklarıyla ilişki kurdu. Zira KMLG, İran Kürdistanı'nda örgütlerinin paralelinde bir örgütün kurulmasını istiyordu. Bu arzusu da daha sonraları gerçekleşti. O dönemlerde Dr. X., KMLG'nin Irak Kürdistanı'nın sınır bölgesinin Qendil yöresindeki karargahında kalıyordu. KMLG'nin ve Celal Talabanî'nin bildirilerini farsça'ya çevirerek onları İran Kürdistanı'ndaki tanıdık ve akrabaları vasıtasıyla dağıttırıyordu. Dr. X. O dönemlerde KMLG'nin üyesi idi. Fakat 1979 yılının Mart ayında İran Kürdistanı'na dönünce, Komele'nin Genel Sekreteri oldu.

Komele şimdiye kadar yazılı herhangi bir şey çıkarmış değildir. Bazı bildiri ve haber bültenlerinden öte, herhangi bir yayın hayatları yoktur. Görüşlerini yazılı olarak dağıtmadıklarından ötürü ideolojilerini değerlendirmek de güçtür. Yayınları varsa da, bu yayınlar sadece üyelerine mahsus ve genel olarak genelge niteliğindedirler. Siyasi konuşma ve tartışmalarından anlaşıldığı kadarıyla, homojen bir yapı ve ideolojik bir birlikten yoksundur. Çin ve Arnavutluk taraftarlarıyla birlikte, Troçkist ve Che Guevaracı unsurlardan oluşmaktadır. İran Kürdistanı'nın Bane, Seqiz, Bokan, Sine (Senendec) ve Meriwan kentlerinde nüfuzları vardır. Bu nüfuzlarını da, bu yörelerdeki zulüm ve despotlukları ile tanınmış yerel gerici feodal-burjuva unsurlara borçludurlar.

Bu yerel gerici feodal-burjuvalardan bazıları şunlardır:

- 1-Meriwan'da, Kürdistan'da ağaların ağası olarak bilinen Ünlü Meh-mûdî Heme-Xanî Kanî-Sane.
- 2-Urmiye'de Ünlü feodal ve C.Talabanî'nin işbirlikçilerinden Ezîz Şemzî.

3-Merîwan'da Mehmûd Xanî Dizlî'nin oğlu Xelîl Beg.Büyük bir silah-
lı güce sahiptir.Bu güç de Komele ile birliktedir.

4-Bokan'da daha sonraları üzerinde duracağımız ünlü Muhtedî feodal
ailesi.

5-Seqiz'de tüm aşiret reisleri.

6-Ayrıca Şêx İzedînî Huseynî'nin kardeşi Şêx Celalî Huseynî.Keza
Şewketî Hacı Muşîr,Hemîd Heme Tahir Begî Caf gibi kişiler.

Bu arada Komele "Çiftçiler Birliği" ve "Kürt halkının Haklarını
Koruma Komitesi" adlı bir takım gurupçuklarla bir nevi "cephe" oluş-
turmaktadır."Çiftçiler Birliği" Merîwan'da kurulmuş Çin yanlısı bir
guruptur.Başkanları Fuad Sultanî idi.Fuad Sultanî nüfuzlu bir ağanın
oğlu olup elektrik mühendisi idi.10 yıla yakın bir zaman Merîwan'dan
uzak yaşamış ve Şah döneminde birkaç yıl hapis yatmıştı.1979 yılı
yazında Seqiz kentinin Bestam yöresindeki savaşta şehit oldu.Kardeşi
de daha sonraları şehit düşünce,kızkardeşi intihar etti.Yukarıda be-
lirtilen ve halen de var olan "cephe",Komele'nin az da olsa güçlen-
mesini sağladı.

Komele halk kitleleri arasında herhangi bir etkinliğe sahip de-
ğildir.Fakat öğrenci ve gençlik kesiminde sınırlı bir çevreye sahip
olduğu söylenebilir.

Komele'nin İsmâil Şerîfzade,Mela Aware ve Suleyman Muînî'nin
mirasçısı olduğu kesinlikle doğru değildir.Yukarıda da belirttiğimiz
gibi,Komele'nin iki yılı aşkın bir tarihi vardır.İddia edildiği gibi
1968-69 yıllarından kalma ise,neden bunca yıl hiçbir eylemleri ve
çalışmaları olmadı? Neden Şah döneminde üyelerinin tutuklandığı ve
işkence gördüğü duyulmadı? Neden on yıl kadar uzun bir zaman zarfın-
da herhangi bir bildirileri veya yayınları çıkmadı?

Komele,sınıfsalve ideolojik konumu itibarı ile halk kitleleri a-
rasında taban bulamadığı için,Şêx İzedînî Huseynî adındaki dini bir
kişinin şemsiyesi altına sığınmayı uygun buluyor.Onu "Kürtlerin Aye-
tullahı" ve "lideri" olarak tanıtmak için elinden gelen tüm çabaları
gösteriyor.Marksizm ve leninizm'den dem vurarak,geçmişî hiç de temiz
olmayan bir mollanın kanatları altına sığınmaktan kaçınmıyor.Halkı
yeni "ayetullahlara" tercih ederek,emekçilerin çıkarlarını kendi gu-
rup egoizmlerine kurban etmektedir.Diğer siyasi örgüt ve guruplara
karşı kendi konumunu güçlendirmek için en zalim feodal-burjuva un-
surlar ve uşak-kiralık güçlerle işbirliği yapma hastalığına muzda-
riptir.Bu olgu,onların hangi sınıfa hizmet ettiklerini ve Kürdistan
halklarının anti sömürgeci ulusal demokratik halk devrimi mücadele-
sini nasıl darbelediklerini kanıtlamaya yeterdir.

Komele'nin içinde dürüst ve gerçekten Kürdistan halklarının kur-

tuluşuna inanan unsurların olduğu şüphesizdir. Ne var ki, şimdiki yöneticileri ve güttükleri siyaset halkın çıkarları ile gelişmektedir. Bu yöneticiler Irak, eski Savak ajanları, feodal-burjuvalar, uşak ve işbirlikçi güçler ile çok sıkı fıkı ilişkiler içindedirler. Buna örnek olarak, halen Komele'nin en üst kademelerindeki sorumlulardan biri olan Salah Muhtedî'yi verebiliriz. Elimizdeki belgelerden de anlaşılacağı üzere, Salah Muhtedî eski bir SAVAK ajanıdır. Zamanında bazı karanlık ilişkilerinden ötürü kongre kararı ile, İran KDP'sinden atılmıştı. Ayrıca Irak KDP'since Irak Kürdistanı'ndan da çıkarılıp Şah'a teslim edilmişti. Adı geçen şahıs Boka kentinden olup oldukça büyük bir feodal aileden gelmektedir. Bir müddet Türkiye'de ve Avrupa'da kalmış, "devrimci" kesilerek Şah faşizmine karşı savaş veren unsurların arasına katılmayı başarmış ve onları SAVAK'a bildirerek ajanlık yapmıştır.

Aşağıda SAVAK arşivinden ele geçen belgelerin sadece birkaçını vererek bu iddiamızı doğrulayacağız. Belgeler, "Tebriz Üniversitesi Müslüman Talebeleri" tarafından kamu oyuna sunulmuştur. İran'daki halk ayaklanması döneminde, Tebriz'deki SAVAK Merkezi'ni bu kitle tarafından basılarak tüm arşivlere el konulmuştu. Şimdiye dek arşivdeki mevcut belgelerin birçoğu yayınlanmıştır. Ne var ki, özellikle Kürdistan üzerine var olan bir yığın belgenin, hemen hemen yok denilecek kadar az yayınlanması şaşırtıcı olsa gerek. Kürdistan'ın kurtuluş mücadelesi tarihinde müphem ve karanlık kişi, örgüt ve gurupların teshirini kolaylaştıracak olan bu belgelerin yeni gelişmelere yol açacağı mutlaklıdır. Fanatik ve gerici Humeyni yönetiminin bu konuda yegane engel olduğu açıktır.

Salah Muhtedî üzerine yayınlanan bu belgeler, Komele tarafından büyük bir sessizlikle geçiştirildi. Komele, ajanlığı belgelerle ispatlı bu unsur hakkında herhangi bir işlem yapmadı. Sorumluluğunu elinden alıp onu halkın huzuruna çıkarmadı. Çıkaracağını da düşünmek safdillilik olur. Ama bizim, bu tür ajanların halkın huzuruna çıkarılıp, halk mahkemelerinde yargılanacakları günlerin hiç de uzak olmadığına olan inancımız kesindir.

Bu belgelerin yanı sıra, İran KDP'si ve Çerîkhay Fedâînî Xelqî İran örgütünün Komele'nin bazı yönlerini teshir eden bildirilerini de Türkçeye çevirerek yayınlıyoruz.

PALE'Yİ OKU VE OKUT!

من: زنگنه، ولسهه، لاریه، خور

BELGE I
Sayfa 6

[illegible]

2777

مقامه خزانہ لایم خیابان مشرقی دروازہ، لاہور

مسلم بن الحنفیہ

BELGE I
Sayfa 5

علاء دین علی شریعتی و دیگران کے ساتھ جو دھوکہ دیا گیا ہے

منه بهر خبر برای تو روان وینده به آفتاب است.

تاریخ اسلام - جلد اول - صفحہ ۱۰۰

مجلسه اول در روز پنجشنبه ۱۳۰۴/۱۲/۲۵

[illegible][illegible]

١٠٠

10

Birinci Toplantı

Birinci sayfa

Rahman oğlu Salahedin Muhtedi ile yapılan tahkikat

Soru: Kendini tanı! :

Cevap: Rahman oğlu Salahedin Muhtedi, Tercan bölgesine ait Kelkele köyü tarafından verilen Nüfus cüzdanının Numarası:23, Doğum yılı 1317(1938), Tehran Üniversitesi Hukuk fakültesi mezunuyum. Boka'da kalırım. Mesleğim çiftçilik ve hayvancılıktır.

Soru: Gerçekten başka hiç bir şey söylemeyeceğine dair yemin et.

Cevap: Gerçekten başka hiç bir şey söylemeyeceğime ve yazmayacağıma söz veriyor ve yemin ediyorum.

Soru: Senin şimdiye kadar askeri ve güvenlik makamlarıyla bazı ilişkilerin vardı. Bize bu ilişkilerini açıkla.

Cevap: 1347(1968) yılında İranlı bazı pis unsurlar Irak Kürdistanı'nda ikamet ediyorlardı. Molla Mustafa Barzani onları tutuklamaya kalkışınca onlar da İran'a kaçtılar ve yurdun batı bölgelerinde huzuru bozucu bazı eylemlerde bulundular. Bu kargaşayı bertaraf etmek amacıyla jandarmaya tüm yetkiler verilmişti. Jandarma, Devlet Güvenlik Dairesi gibi politik tecrübelerden yoksun olduğu için büyük bir tutuklama kampanyasına girişti. Bu tutuklananlar arasında biri de ben idim. Daha sonra Jandarmeri Askeri Mahkemesine sevk edildim ve orada cezaya çarptırıldım. Fakat Batı Azerbeycan İstihbarat Teşkilatı(SAVAK) başkanı Timsar Sayadiyan ve Mahabad SAVAK Başkanı "Sipes Serwan" Kulbası beni tanıdıkları için bana yardımda bulundular. Böylece ben yalnız 2 yıl hapis yattım ve 1349(1970) da serbest bırakıldım. Ardından ben Timsar Sayadiyan ve Serwan Kulbası'ları ziyarete gittim. Bu görüşmede, Şahinşah Aryamehr'e ve değerli yurduma hizmet edeceğimi onlara arz ettim. Bunun üzerine onlar da benden bazı önemli hizmetlerde bulunmamı istediler. Gerekirse daha sonra bu hizmetleri açıklarım.

Soru: Arkadaş ve akrabalarına dair ne gibi bilgilerin var?

Cevap: 1346(1967) yılında vefat eden babam, Abdulrahman Muhtedi, Uluhiye Üniversitesinde öğretim görevlisi idi. Annem halen yaşıyor. Adı Zübeyde Seyidzade. Boka'da kalıyor. Ben 1351(1972) yılında evlendim. Hanımımın adı Gilala dır ve Hiro adında bir kızımız var. Ahmet, Kasım, Ebubekir ve Saad adında dört amcam var. Ayrıca

birçok amcaoğlu ve amcakızım var. Arkadaşlarımla çoğu akrabalarımdır. Onlardan Sofi Kadir Behrampur, Ali Behrampur, Şura Meclisi Üyelerinden Seyit Mehmet Nuri ve Teğmen Hasan Şatırı en yakın arkadaşlarımdırlar.

Soru: Meriwan'da arkadaşların var mı? Varsa kimlerdir?

Cevap: Üniversitede öğrenim yaptığım sıralar Fatih Şeyhülislam, Muslih Şeyhülislam ve babaları Şeyhülislam ile çok iyi dostane ilişkilerim vardı. Bu arada, 1341-42 (1962-63) yılında Irak'a gittiğimde Ömer Lengi ile tanıştım.

Soru: Bundan önceleri Irak'a gayri resmi olarak gitmişsin. Gidiş sebebini söyle.

Cevap: 1341 (1962) yılı Aban (Şubat) ayında bir kez Irak'a gittim ve 1343 (1964) yılı Aban (Şubat) ayında geri döndüm. 1341 (1962) yılında Hukuk fakültesi üçüncü sınıfında talebe idim. Liseyi büyük bir başarı ile bitirmiştım. Dindar olan babam beni çok takdir ediyordu. Üniversiteye başladığımda, büyük kent yaşamı hakkındaki tecrubesizliğim nedeniyle içkiye ve uyuşturucu maddelere alıştım. Bundan ötürü, ben daha fakültenin üçüncü sınıfında iken üniversiteden atıldım. Babam da beni evden kovdu. Amcalarımdan hiç biri beni kabul etmedi. Büyük bir ümitsizliğe kapıldığım bu dönemde, Molla Mustafa Barzani'nin ve Irak Kürtlerinin Irak hükümetine karşı savaştıklarını duydum. O dönemlerde bende işsiz idim ve kalkıp Irak Kürdistanı'na gittim. Orada Şahinşah devletinin bütünlüğüne (birliğine) karşı çalışan Ahmet Tewfik'in (asıl adı Seyit Abdullah İshaki) başkanlığında bir İranlı gurup vardı. Onlarla anlaşamadım. Zira ben Şahinşahlık devletinin bütünlüğüne yönelik hareketlerin Kürtlerde yönelik olduğunu ve İran Kürtlerinin onlara, bu gibi hareketlerini Irak devletine karşı yürütmelerini öneriyordum. Üzülerek belirtiyim ki, daha 1341-42 (1962-63) yıllarında Molla Mustafa Barzani'nin Ahmet Tewfik'in fikirlerini, eylemlerini destekledi ve İran'daki yıkıcı faaliyetlerine yardım etti. Bu konu üzerinde benim ile Ahmet Tewfik arasında doğan fikri anlaşmazlık giderek benim ile Barzani'nin arasında hüsumetin doğmasına neden oldu. Dolayısıyla tam bir yıl kendimi onların takibinden sakladım. Zira onlar beni SAVAK tarafından görevlendirilmekle suçluyorlardı. Bu arada İran KDP'sinin kongresi de hakkında bir bildiri yayınladı. Bildiride, benim İran'dan Irak'a gittiğimi ve İran KDP'sini feshetmek amacı ile SAVAK tarafından resmen görevlendirildiğim belirtiliyordu. Ben gerçekten İran KDP'sinin fesh edilmesini önermişim. Fakat gidişimin

SAVAK'ın istemi ile ilişkisi yoktu.Ke var ki,daha sonra Emniyet makamlarınca bana iletilen bildirim üzerine Şahinşahlık Genel Affı'nın beni de içerdığını haber aldım.İran'a döndüm ve öğrenimimi bitirdim.

Soru: Rizayiye(Urmiye) SAVAK'ı tarafından sana verilen görevler nelerdi ve onlara ne gibi hizmetlerde bulundun?

Cevap:Rizayiye hapishanesinde iken SAVAK ile mektuplaşmam vardı.Yazılı bir talebim üzerine,Rizayiye SAVAK üyesi sayın Tosi Nijad, gizlice görüşmeme geldi ve ben ona hapishane hakkında gerekli bilgileri sundum.Hapishaneden çıktıktan sonra,sayın Tosi Nijad, SAVAK Muavini sayın Serheng(binbaşı) Siyahetger ve değerli SAVAK'ın Başkanı sayın Timsar Sayadiyan ile görüştüm.Tahran'a taşınacağım söz konusu olduğundan onlardan Tahran SAVAK'ına bir tavsiye mektubu getirdim.Aynı zamanda Tahran SAVAK'ına resmi bir dilekçe ile her türlü hizmete ve yardıma hazır olduğumu arz ettim.Onlarda benimle ilişki kurarak birçok toplantı yaptılar.Daha sonra masrafları SAVAK tarafından karşılanmak üzere,Kürt talebelerinin kongresine katılmam için resmi bir görev ile Avrupa'ya gönderildim.Avrupa'da İran Kürtlerinin çok gelişmiş ileri durumlarını açıklama görevini büyük bir başarı ile yerine getirerek,mutlu bir şekilde geri döndüm.Bu görevli gidişimde,beraberimde biri Tahran Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kürtçe öğretim görevlisi Doktor Mehmet Sadık Müftizade, diğeri amca oğlum ve İran Televizyonu ve Radyo Heyetinin eski üyelerinden Huda Biyamerz Siware İlhani olmak üzere iki kişi vardı.Tam bir ay Avrupa'da kaldık.Avrupa'daki Kürtler ve kongrede etkinliği olan Kürt talebelerle ilişki kurdum.Büyük bir başarıyla döndüm.Kürtlerin Avrupa'daki durumlarını açıklayan bir raporu Merkezi SAVAK'a sundum.Sunduğum bu rapor çok takdir edilerek büyük bir ilgi gördü.Daha sonraları Boka'n'a dönünce Mahabad SAVAK Başkanı ile görüştüm.Bu arada Şahinşahlık devletin 2500 üncü yıldönümü töreninde bir konuşma yaptım.Bu konuşmamda tac sahibi babamız Şahinşah Aryamehr'i yücelttim.Törende yüzlerce kişi vardı ve konuşmam törendekilerin takdir ve ilgisini kazandı.Ayrıca bu konu ile ilgili bir raporu SAVAK'a sundum.

Bu arada Emniyet makamları Yusuf Hamza adında birini arıyordu. Ona gidip kendisini teslim ederse,kendisine bir Şahinşahlık Affı çıkartacağımı söyleyerek ikna ettim.Ikna olunca,onu gece yarısı Mahabad'ta SAVAK Muavini olan Hudaperest'in evine götür-

düm ve kendisine teslim ettim.Benim bu yaptığıma Timsar Saya-
diyan şahsen bana teşekkür etti.SAVAK kadrosunda değişiklik
yapılınca SAVAK Başkanı Sergerd(yüzbaşı) Perniyanfer,SAVAK Mu-
avini sayın Redwi ve SAVAK üyesi sayın Arapşah'a müracaat ede-
rek onlarla çok yakın arkadaş oldum.Sayın Arapşah Boka'n'a her
gelişinde evime uğrayarak beni ziyarette bulunuyordu.Ayrıca,
herhangi bir ihtiyacım olduğunda sayın Sergerd ile ilişki ku-
ruyordum.O da bana karşı özel bir ilgi gösteriyordu.

İmza

Tahran-Aryamehr Bulvarı,Cemşid Cad.

Feyruz Kaş 26

Salahedin Muhtedi

BELGE II

BELGE II

Sayın büyük sorumlu muhterem Serheng Siyahelger

Kalpten gelen en en derin hürmet ve en samimi saygılarımla bu
mektubu size sunmama izin vermenizi rica eder,sayenizde ve öncülü-
ğünüz ile ulu tac sahibi babamıza hizmet etmek ve kutsal emelleri-
mizin gerçekleşmesi için size Allah'tan muvaffakiyetler dilerim.

Sizin tavsiyeniz ve Azerbeycan SAVAK Başkanı sayın Timsar'ın emirleri üzerine Tahran'a vardıktan sonra SAVAK'a baş vurdum.Fakat eski kadrodaki idareciler değiştiğinden ve yeni bir adrese taşındıklarından tanıdık biri ile buluşamadım.Durumumu bildirmek için bir mektup yazmaya mecbur kaldım.Yazdığım mektupta,herhangi birinin benimle ilişki kurması için adresimi ve telefonumu yazdım.Keza gerekli görüldüğünde elimden gelen tüm maddi ve manevi hizmetleri yapmaya hazır olduğumu belirttim.Adı geçen mektubu bir ay önce posta ile Tahran'daki SAVAK Başkanlığına gönderdim.Şimdiye dek herhangi bir cevap alamadım.Takdire şayan ilginizi bildiğimden, emirlerinize ve talimatlarınıza göre burada,Tahran'da,beni bir yetkili ile tanıştırmanızı rica ediyorum.Bu gerek herhangi bir hizmet ve gerekli bilgileri ulaştırmak ve gerekse gelecekte karşılaşacağım herhangi bir şahsi sorunu çözmek için gereklidir.Ben verdiğiniz ve vereceğiniz tüm emirlerinizi büyük bir ihlas ile ve kendimi rencide pahasına da olsa yerine getireceğim.Son olarak, lütfünüze ve ilginize çok teşekkür eder,size bir kez daha en derin saygı ve hürmetlerimi sunarım.

Salahedin Muhtedi
Tahran Aryamehr Bulvarı,
Cemşid Cad. Feyruz Kaş 26
Tel. 21526

BELGE III

Gelen bir telegraf

Rizaiye'den Merkeze

No:324/3870

Tarih: 17.9.46

Belirtilen kişinin Avrupa'da bulunan ve bazı Kürtler ile ilişkisi olan kardeşi Muhamed Muhtedi ile ilişki kurması,Avrupa'da bulunan Kürtlerin faaliyetleri hakkında bilgi getirmesi ve Avrupa'dan döner dönmez bu bilgileri en kısa bir zamanda bize iletmesi için yurt dışına çıkmasına muvaffakat ediyoruz.

Sabiti
Savak Muavini
19.9.

MÜCADELECİ KÜRT HALKI !

Kürt halkının haklı mücadelesi günbegün güçlenmekte ve giderek yeni boyutlar almaktadır. Kitleleri gittikçe kendine çekmekte ve ilerici güçlerin desteği giderek artmaktadır.

Biz kan pahasına kazanılmış bu mevzileri göz bebeklerimiz gibi korumayı ve hergün yeni mevziler kazanmayı tarihi bir görev biliyoruz. Kürdistan Demokrat Partisi-İran(KDP-İ), sadece halk arasında kök salmış ve halka dayanıp onun desteğini kazanmış bir hareketin başarıya ulaşabileceği gerçeğine inanmaktadır. Hiç bir parti veya gurubun, en kötü durum ve koşullarda bile, kendisini halk arasında güçlendirmek için halk düşmanlarından ve emperyalizmin uşaklarından destek ve yardım almaya hakkı yoktur. Diğer halkların tecrübeleri, halk düşmanı devletlerden alınan yardımların mücadeleyi ileriye götürmekten öte onun dağılıp yıkılmasına sebep olduğunu açıkça ispat etmektedir. Bu gerçeğe tarihi örnek, Mola Mustafa Barzani liderliğindeki diğer Kürt kardeşlerimizin Irak'ta yürüttüğü mücadeledir. Bu mücadele, 25 bin kadar şehit vermesine rağmen, Şah'ın halk düşmanı rejimine bel bağladığından, tarihte "boş değirmen" olarak anımsanan çöküşe mahkum oldu. Şimdi soruyoruz: Kürt halkının mücadelesinin şu döneminde böylesi bir işi tekrarlamak, "halk düşmanı güçlerle dostluk" kim tarafından yapılırsa yapılsın, halkın mücadelesine ihanet değil midir? Tarihçe yanlışlığı ve çöküşü ispatlanmış böylesi bir işi bu hassas dönemde ve mücadelemizin duyarlılığına, ulusların kaderlerini tayin etme hakkı uğruna halkın katettiği yolu böylesine kahpece alaya alma nasıl iyi niyetle yapılabilir? KDP-İran, İran Kürdistanı'ndaki Kürt halkının mücadelesinin ancak halkın düşmanlarına darbe indirdiğinde ve onların dostluğundan kaçındığında zafere ulaşacağına inanmaktadır. Bu görüşten hareketle, biz, halkın devrimine yönelik her türlü eylem ve girişimlerden halkı haberdar ve duyarlı kılmayı kendi devrimci görevlerimizden adetmekteyiz.

26.10.58(5.10.1979) günü KDP-İ Merîwan örgütüne bağlı kahraman pêşmergelerimiz, İran-İrak sınırındaki Bayewe ve Başmax civarlarında Irak'tan gelen 3 kamyonun İran'a geçmek üzere olduklarını haber alırlar. Kürt halkının halk düşmanı rejimlerden silah almadıkları inancı ile, bu silahların nereden geldiğine ve kime gönderileceğine ilişkin sorunun iç yüzünü bilmek isterler. Pêşmergelerimiz uçaksavar çeşitli kaliberler, 90 adet klaşinkof ve külliyatlı miktarda mermiden oluşan yüke el koyarlar. Ayrıca, silahlarla birlikte gelen Ciwanro bölgesinde silahlı bir gurubun lideri olan Hamîdî Heme Tayer Beg adındaki kişiyi de tutuklarlar. Silahlara el konduğunda Şêx Celalî Huseynî, "bu silahlar bizim için Şêx Îzedîn Huseynî'nin bürosuna gönderilmiştir" der.

Ne var ki, Şêx Îzedîn Huseynî'nin Merîwan'daki temsilcisinin Şêx Îzedîn Huseynî ile yaptığı konuşmadan sonra, Şêx Celal'in söylediklerini yalana çıkarır. O, Şêx Îzedîn Huseynî'nin konuyla ilgili ilişkisini red eder ve bu olayı mahkum eder. Ayrıca, ne yazık ki bu arada Komele Örgütünden kardeşler Şêx Celal'e taraf çıkarak silahların ona teslim edilmesini talep ederek, KDP'nin böylesi bir işe karşı çıkmamasını belirtirler. Bu sırada, Merîwan'da Şêx Celal'i destekleyen ve onun Merîwan'da gücünü göstermek isteyen bilinçsiz ve habersiz bazı silahlı kişiler meydana çıkarlar. Halk, KDP'den karışık ortamın önüne geçilmesi ve kargaşa yaratmaktan vaz geçmesi için gerekli icraatı yapmasını ister. Mehabad'tan da bazı güvenilir kişiler gelerek, sorunu halletmek için karşılıklı tartışmaya koyulurlar. KDP de sorunun çözümünün, koşulların duyarlılığına ve Kürdistan'ın içinde bulunduğu ortamı, Kürt Halkının Temsilcileri Heyetinin görüşmelerinde başarılı olmasını sağlamak için yardımcı olmayı, kargaşalığı ve karışık bir ortamın yaratılmasını önlemeyi, güvenilir Kürtlerin ve halkın istemlerini, kent ve yörede asayişin sağlanmasını göz önüne alarak silahları Şêx Celalî Huseynî'ye teslim eder. Fakat silahların teslim edilmesinden sonra, Şêx Celalî Huseynî şöyle der: "Kürdistan Demokrat Partisi'nin canı çıksın. Çünkü onlar benim üzerimde 40 bin Irak dinarının olduğunu bilmiyorlardı". Ayrıca bu olay esnasında kendilerine Komele'nin taraftarları adını veren bir grup, kaderimizle oynayan yabancı parmağının sahnelendiği bu olayda, İran'ın bağımsızlığından yana çıkıp onu savunmadı. Tam tersine dışa bağımlı piyon kişileri desteklemekten kaçınmadılar. KDP, halkı bu konu üzerinde aydınlatmayı ve halkın dikkatlerini bu acı gerçeğe çekmeyi bir görev bilir. Bize, Kürt halkı adına ve Kürdistan hareketi adına, bazı kişi ve gurupçukların emperyalizmin kuyrukçularıyla bazı antlaşmalar yaptıkları haberi ulaşmıştır. Hangi grup veya şahıs tarafından olursa olsun, böylesi bir girişimin Kürt halkının haklı mücadelesi için büyük bir tehlike olduğunu bilmek zorundayız. Aynı zamanda böylesi bir girişim, İran halklarının Kürdistan'a otonomi-İran'a demokrasi uğruna verdikleri mücadelenin güçlü birliğini zayıflatmaya yöneliktir. Böylesi girişimler, ancak ve ancak bir kardeş savaşına ortam yaratmaya ve otonomi uğruna yürüttüğümüz mücadelemizi yolundan saptırmaya hizmet eder.

- Halk düşmanı eller halkımızın mücadelesinden uzak olsun !

Kürdistan Demokrat Partisi-İran

Merîwan Örgütü

Belge V

Komele tarafından Sûpay Rizgarî'nin silahsızlandırılması üzerine

MÜCADELECİ İRAN HALKI !

KAHRAMAN KÜRT HALKI !

Senendec halkının sona eren grevi ve Pasdarların 10.11.58(1.02. 1979) tarihinde yöreden çekilmesinin ardından, İran Kürdistanı Devrimci Emekçileri Örgütü(Komele) Sûpay Rizgarî'yi(Kurtuluş Ordusu) 6 yörede silahsızlandırıldığını açıkladı. Ayrıca, aynı habere göre Rizgarili unsurların Mehmûd Abad yöresinde dağa çıkarak direnmişlerdir. Senendec ve Diwandere arasındaki Sar Qamîş bölgesinde ise, Rizgarili unsurlar, ellerindeki silahlar alınmadan önce Hawraman bölgesine kaçarak firar etmişlerdir.

Senendec grevinin bitiminden ve Pêşmergelerle Pasdarlar arasında Kamîran ve Bêcar'da başlayan küçük çarpışmalardan sonra, şu sıralar bazı propagandalar yapılmakta ve sorular sorulmaktadır. Biz, Rizgarî'nin Komele tarafından silahsızlandırılması ve bu son dönemlerde meydana gelen çarpışmalar üzerine tavrımızı belirtmek zorunluluğunu duyuyoruz.

İran halklarının tarihi devriminin zafere ulaşmasında, Kürt halkının bu zaferin tüm alanlarındaki katkısı büyüktür. Ne var ki, Kürt halkı uzun bir müddet ulusal ve sınıfsal baskılara karşı direnmesine rağmen, Kürt halkının adilane talepleri kabul edilmemiştir. Kürt halkı da bu tarihi arzusuna kavuşmak için ulusal, ilerici ve devrimci bir önderlik yönetiminde mücadelesine devam etti. Hükümetin, halkımızın bu adilane taleplerine önem vermemesi giderek istemediğimiz bir savaşa neden oldu. Kürt sorununu barışçı bir yolla çözme için ön gören "Kürt Temsilcileri heyeti"nin oluşturulmasından sonra, emperyalizmin uşakları ve karanlık güçler bölgede savaşın devam etmesi için bir kez daha didindiler.

Biz, bölgede iki gerici ve karşı devrimci akımın olduğundan haberdarız. Bunlardan bir kısmı, devrimden sonra merkezi hükümetçe desteklenmektedir. Örneğin Geçici Komite, Müftizade gibi gerici ruhani kişiler ve bölgenin bazı gerici-feodal unsurları. Bunların diğer bir kısmı ise, bölge dışından halk düşmanı Irak'ın Baas rejimince desteklenenler ve Amerika emperyalizmince desteklenip silahlandırılan eski rejimin artıkları ve gerici unsurlar. Bu güçlerin devamlı bir görevi vardır. O da Kürdistan sorununa barışçı bir çözüm yolunun bulunmasını önlemek ve savaş gücü ile İran halklarının ve emekçilerinin haklı mücadelesini yok etmektir.

Sûpay Rizgarî emperyalizme bağlı bu güçlerden biridir. Sûpay Rizgarî ateşkesten ve başlayan barış görüşmelerinden sonra, Irak Baas

yönetimi tarafından silahlandırıldı. Kürt halkının haklarını savunma perdesi altında ve bazı emekçilerin bilinçsizliğinden istifade ederek kendisine güçlü bir askeri kuvvet oluşturdu. Şêx Osmanî Neqşebendî'nin oğlu Madih Neqşebendî bu askeri kuvvetin kurucusudur. Geçmişî Şah rejimi ile kurduğu çirkef ilişkilerle doludur. Bölgenin en büyük feodal ve şeyhlerinden biri olarak emekçilere yaptığı zulüm bilindiğinden, tanıtmaya gerek yoktur.

Kürt bölgesindeki gerici ve feodallerin birliğinden oluşan, halk düşmanı Baas rejiminin ve Amerikan emperyalizminin uşağı olarak bilinen Sûpay Rizgarî, tehlikeli güçlerden biridir. Bu güç, Kürdistan sorununun barışçı bir yoldan çözülmesini önlemek için silahlı provakasyonlar tertipleyerek sorun olabilir. Dolayısıyla, ordu ve Pasdarların yeniden bölgeye dönmelerine davetiye çıkarmak ve de halkın mücadelesini kırmak için savaş taraftarlarına ve gerici uşaklara fırsat verebilir.

Bu uşak güç oluştuğunda Madih Neqşebendî ve tüm sorumlularının ilişkileri çok açık idi. Bu güç, daha önceleri Komele'nin hakim olduğu bölgelerde oluştu. Fakat Komele bu gücün oluşup gelişmesine engel olmadı. Bu gücün karşı-ulusal faaliyetlerini ifşa etmeyi ve bu faaliyetlere karşı mücadele etmeyi hiç bir şekilde görev bilmediği gibi, üstelik kendi düşmanlarına karşı bu gücün kuvvetinden istifade etmeye çalıştı. Hatta, Irak Kürtlerinin bir siyasi gurubu kendilerine bağlı Şewketî Hacı Muşîr adında birinin akrabalık bağlarından istifade etmek ve onun perdesi altında nüfuz sahibi olmak için Sûpay Rizgarî'nin askeri sorumlusu oldu. Keza KJK'ın (Komeley Jiyanevey Kurd) kurucularından biri olan Doktor Zebîhî, Şêx Celalî Huseynî, gizli adı Elî olan İslam Cumhuriyeti ordusundan bir binbaşı gibi unsurlar bu güce yardım etmektedirler.

Örgütümüzün, Kürt halkının gerçek mücadelesini yolundan saptırmak isteyen bu karşı-devrimci gücün karşısında her zaman uyguladığı açık ve kesin kararı vardır. Buna göre, bu güç ifşa ve bertaraf edilmelidir. Bu nedenle, Senendec'te 6 Azer (15 Aralık) günü "Kürt Halkının Temsilcileri Heyeti"nin oluşturulması münasebetiyle yapılan ilk toplantıda; tüm Kürtlerin devrimci olmadıklarını, tüm silahlı kişilerin Pêşmerge hesap edilmeyeceğini belirttik. Ayrıca, feodallerin ve emperyalizmin uşaklarının Kürt halkının hareketini kendi çirkef emelleri uğruna istismar etmek istediklerini söyledik. Keza 16 Dîmah (26 Aralık) günü Kahraman Senendec halkının mücadelesini desteklemek için dağıttığımız bildiride şunları belirtmiştik. "Sûpay Rizgarî gibi uşak güçler ve Serheng (binbaşı) Eliyar (Simko) gibi kiralık kişiler şu anda Kürt halkının mücadelesini oyuna getirmek için hayince planlar tertiplemektedirler".

Ne var ki,tüm uyarılarımıza rağmen ne Komele ve ne de KDP bu uşak güce karşı herhangi bir açık ve kararlı tedbir almadılar.Planları hakkında halkı uyarıp aydınlatmadılar.Şêx Celalî Huseynî,Hemîd Beg ve Simko Eliyar'ın Irak rejiminden silah aldıkları bilinmesine rağmen,yine de seslerini çıkarmadılar.Onları mahkum etmek için baha-ne aramaya koyuldular.Irak'taki gayri-millî Baas rejiminin bölgeye silah göndermesindeki amaçta şüphe var mıdır? Devrimci güçlerin tertipçi provakatorlere,savaşı alevlendirmek isteyenlere,emperyalizmin ve Baas rejiminin uşaklarına karşı mücadele vermesi gerekmez mi?

"Kürt Halkının Temsilcileri Heyeti"nin bir toplantısında,KDP bu sorunu söz konusu etti ve "Kürt Halkının Temsilcileri Heyeti"nin bölgedeki tertipçi provakatörlere ve savaş kışkırtıcılarına karşı gerekli tedbirlerin alınmasını istedi.Biz bu teklifi destekledik.Fakat bu teklife sevinmeyen Komeleli arkadaşlar "bunun Kürt Halkının Temsilcileri Heyeti'nin işi olmadığını" bahane ederek,herhangi bir tedbirin alınmasına karşı çıktılar.

Ayrıca,Senendec grevi döneminde,Komeleli yoldaşlara grevin bitiminden sonra ve münasip bir zamanda halıyı bu uşakların ayaklarının altından çekmeyi teklif ettik.Bu teklif üzerinde de antlaşmaya vardık.Fakat Komele bizi haberdar etmeden ve yalnız başına bu işi 9.11.58(30.01.1979) günü yapmaya başladığını haber aldık.Operasyon bittikten sonra da,Senendec ve Merîwan'ın birkaç yerlerinde kendilerine yardım etmemizi istediler.Ne var ki biz durumun Senendec yöresinde çok hassas olduğunu biliyorduk.Bir aylık bir grev yeni sona ermişti.Huzur ve asayiş şehire henüz avdet etmemişti.Halk,siyasi güçlerden huzur ve asayişin korunmasını istiyordu.En küçük bir kargaşalığın dahi ilerici güçlerin aleyhine sonuçlanacağı aşîkar idi.Çünkü Ordu ve Pasdarlar bunu fırsat edinerek yeniden şehire gireceklerdi.Biz bu hassas ortamda arkadaşların operasyonunu erken bir girişim olarak görüyorduk.Fakat bazı bölgelerde onlar bu kliği silahsızlandırmaya başladıklarından,bizler de mecbur kalarak bazılarını silahsızlandırdık.

Arkadaşlar Rizgarî'nin silahsızlandırılması operasyonunu bize iletip duyurmadıklarından ve biz de Senendec'in özel durumunu bildiğimizden,Senendec'teki operasyona katılmadık.Fakat Komeleli arkadaşlar Merîwan'ın Serû Abad yöresinde çatışmalara girdiklerinde bizden yardım istediler.Yoldaşlarımız da yardımlarına gittiler.Bu arada,Rizgarî kliği bölgeyi terk ederek dağlara sığındı.Bu olayın ardından,arkadaşlarımız Rizgarî'nin Behram Abad'taki karargahlarından birini silahsızlandırdı.

Biz yabancı güçlerle olan ilişkilerin her türlüşüne karşı oldu-

ğumuzdan,Komele'nin Rizgarî'yi silahsızlandırma operasyonunu,herne-kadar bu eylem tüm yönleriyle aydınlanmamışsa da,destekliyoruz.Ne var ki,bölgede sorumsuzca yapılacak her türlü eylemin Kürt halkına büyük zararlar verebileceğine inanıyoruz.

Komeleli unsurların ve yandaşlarının Fedayilerin kendilerine yardım etmediklerine dair yaptıkları propaganda ise,bir dereceye kadar hiç de reva olmayan bir iftiradır.Biz Komele'den şu aşağıdaki noktalarımızın açıklanmasını istiyoruz.

1)- Geçtiğimiz günlerde Şêx Celalî Huseynî ve Hemîd Beg'in Irak'tan getirdikleri 95 klaşinkof,2 uçaksavar ve 1 adet 75 mm'lik bir topa KDP pêşmergeleri tarafından el kondu.Merîwan'daki "Fedai Örgütü'nün Taraftarları Bürosu",bir bildiri ile Irak'tan silah alınmasını kınadı.Fakat Komeleli arkadaşlar KDP'nin silahları Şêx Celal'e iade etmesini istiyorlardı.Komele,meydana gelmiş bu olaya karşı hiçbir şekilde karşı tavır takınmaması,halk kitleleri arasında bir takım soru ve kuşkuların doğmasına neden oldu.

2)- Bölgede Baas ve emperyalizmin uşaklarına karşı mücadele acaba tümünden uşaklığa mı yoksa sadece Rizgarî gurubuna karşı oluşu mu içermektedir?

O sıralar Serheng Eliyar tüm siyasi guruplarca ifşa edilmiş,Eli'yar'ın Aryamehr'in(İran Şahı) subayları ve Irak Baas yönetimiyle olan ilişkileri açıklanmıştı.Komele herkesten önce bu konuyu bilmekteydi.Adı geçenin Şah rejiminin zalim subaylarından biri olmasına rağmen,neden Komele,"hakkında herhangi bir delil yoktur" bahanesi ile ifşa etmekten kaçınmaktadır? Bu çıkarıcı tavır,bizde onların birkaç silah için halkın çıkarlarını görmedikleri kanaatini uyandırmaktadır.Yoldaşlar,burada deliller kesin olarak Komele'nin herkesten habersiz ve kendi başına bu gibi hareketlere girmekte ve Merîwan'da olduğu gibi,çatışmalara girip sıkıştığında yardım beklemekte olduğunu göstermiyor mu?

Biz,bölgedeki gerici ve uşak güçlerin silahsızlandırılmasını,ifşa edilmesini destekliyoruz.Bu eylemi Kürt halkının çıkarına görüyoruz.Bizce böylesi bir eylem,her türlü kısa görüşlülükten ve gurup çıkarlarından yana değil,tam tersine tümüyle halkın çıkarlarından yana olmalıdır.Sadece bir gurubun kendi başına yaptığı böylesi bir eylem yalnız Kürt halkının tarihi birliğine zarar vermemekte,aynı zamanda savaş taraftarlarına bizi yeniden savaşa sürüklemek için fırsat vermektedir. Bunun yanı sıra,halkın direniş hareketine hiç katılmamış siyasi güçlerin,örneğin her zaman halkımızın mücadelesinin kırılmasından yana olan ve tüm halklara ve ülkenin emekçilerine ihanet eden Tudeh Partisi'nin kendi yanlış görüşlerini yaymalarına

en iyi ortam ve fırsatı vermiş oluruz. Bu hainlere, kendi çirkef usulleriyle zayıf noktalarımızı istismar etmelerine yol vermemeliyiz.

Biz çok açık ve kararlı bir şekilde, ilerici ve devrimci güçlerin bölgedeki emperyalizme ve Baas'a bağlı unsurlara ve tüm uşak güçlere karşı olmalarını istiyoruz. Kürdistan'da Kürt halkının objektif çıkarlarını garanti altına alabilecek adilane bir anlaşmanın sağlanması için görüşmelerin sürdürülmesine katkıda bulunmayı gerçek devrimciliğin koşulu görüyoruz. Şu anda Komele'nin tek taraflı ve sorumsuzca giriştiği bu eylemini Ordu ve Pasdarları bahane edip Kamyaran (Kamiran)'da savaşı tezgahladılar. Silahsızlandırma operasyonuna tüm gruplar katılmadıklarından, Rizgarî'nin tamamıyla silahsızlandırılmasına ve bazı unsurlarının Hawraman'a kaçmalarına iyi bir fırsat doğurdu.

Komele'nin sloganlarıyla iddia ettiği anti-emperyalist yerini bilmesini ve tüm İran'a demokrasi ilkesini gerçekleştirmesini ve de "Kürt Halkının Temsilcileri Heyeti"ni koruması, ona sadık olmasını ümit ediyoruz.

- Kürdistan'da adilane bir anlaşma gerçekleşsin !
- İran işçi, köylü ve diğer emekçilerinin devrimci birliği güçlensin !
- Halkımızın baş düşmanı Amerikan emperyalizmine ölüm !

İran- Halkın Fedaileri Örgütü

Senendec Bürosu

DİP NOTLAR:

- 1- Metinde geçen parantez içindeki açıklamalar bize aittir.
- 2- Şêx Celalî Huseynî: Şêx Îzedîn Huseynî'nin kardeşidir. Şêx Celalî Bane adı ile tanınmıştır. Mehabadlı olmasına rağmen Bane'de kalır.
- 3- Sûpay Rizgarî Kurdistan (Kürdistan Kurtuluş Ordusu): Irak tarafından oluşturulmuş, uşak feodal ve gericileri çatısında toparlayan piyon bir kliktir. Bu kligin lideri Şêx Osmanî Biyare (Neqşebendî) adlı çok fanatik-gerici bir şeyhin oğlu olan Dr. Madih Osmanî Neqşebendî'dir. Dr. Madih, Şah'ın özel doktorlarından biri idi. Kendisi gibi, kardeşi Nasih Osmanî Neqşebendî de Şah'ın özel uzmanlarından biri idi. Faşist Şah rejiminin çöküşünden sonra, İran'dan Irak'a kaçtı. Şu anda karargahı, Halebçe kazasının bir nahiyesi olan Biyare'de dir.

- 4- Şewketî Hacı Muşîr: Şimdiki adı "Rencêr" olan eski "Kürdistan Marksist-Leninist Grubu"nun (Irak), Pêncwîn Bölgesi siyasi örgüt şefi idi. Kadın tarafından Şêx Osmanî Biyare (Neqşebendî)'nin akrabasıdır. Celal Talabani yönetimindeki "KYB"nin önderlerindendir.
- 5- Hemîd Beg (Hemîd Heme Tahir Begî Caf): Eski Savak lideri Bextiyarî Irak'a sığındığında kendisine bir çete oluşturdu. Hemîd Beg ve kardeşi Mihemed Tahir Begî Caf bu çetenin liderleri arasında idi. Bextiyarî'nin öldürülmesinden (1970) sonra Savak ile işbirliği yaparak İran'a döndü. Her ikisi de halka kan kusturmakla tanınmış zalimlerdendir. Faşist Şah yönetiminin çöküşünden sonra, yeniden Irak'a sığındılar.
- 6- Şêx Osmanî Biyare (Neqşebendî): Güney Kürdistan'ın Halebçe kazasının Biyare Nahiyesindendir. Abdulkarim Kasım'ın devriminden (1958) sonra İran'a sığındı. 86 yaşında ve birkaç karısı olmasına rağmen, geçen yıl kendisine Makû'den müritlerince hediyeler getirilen 19 yaşında genç bir hanımla yaşamaktadır. Ehmed Muftîzade kendisine karşı olduğundan, Şêx Osman'ı silahsızlandırmak istedi. Fakat oğlu Nasih, İdrîs Barzanî vasıtasıyla Xumeynî yönetimiyle görüşerek silahlarını elde tutmayı sağladı. Çok geniş bir nüfusu ve onbinlerce müridi vardır. Savak ve CIA ile işbirliği yaptığı gibi, zamanında Biritanya ile de işbirliği yapmıştır. Şimdiye dek uşaklık yapmadığı güç kalmamıştır. Celal Talabani, onun nüfusundan istifade etmek için divanına el öpmeye gitmiştir. İdrîs Barzanî ile de sıkı-fıkı ilişkileri vardır. Faşist Şahlık rejiminin çöküşünden sonra, keyfi kaçınca, önceleleri Hawraman bölgesine ve daha sonraları da Biyare'ye taşındı. Faşist Irak Baas yönetiminin direktifi ile "Sûpay Rizgarî Kurdistan" adlı satılmışlar kligini oluşturdu.
- 7- Dr. Ebdilrehman Zebînî: Daha sonraları KDP'yi oluşturacak "Komeley Jîyanewey Kurdistan"ın kurucularındandır. Uzun bir süre Irak'ta siyasi mülteci olarak yaşadı. Şu anda Irak'ın İran'daki mütemet "aydınlarından" sayılır.

EĞİTİM KÖŞESİ

TOPLUMLARIN TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ(6)

GİRİT-MİKEN UYGARLIĞI: Girit ve Ege'de kültürün canlılığı ve zenginliği MÖ. 2 bin yıllarına kadar iner.Arkeolojik kazılar sonucu Giritlilerin ve Miken'deki Asenler ile Truvalıların yaptıkları büyük saraylar,kaleler,sulama kanalları,üstü işlenmiş silahlar,altın ve gümüş mücevherler bulunmuştur.Ayrıca edebiyat alanında Homeros'un İlyada ve Odisevs destanları antik çağın önemli eserleridir.

OLIMPOS DİNİ: MÖ. 4 üncü yüzyıldan itibaren Yunanlıların az da olsa artık dinsel inançları şekillendi.Bütün tanrıların en büyüğü Olimpos dağında olduğu için(zevs),buna Olimpos dini dendi.Bu dinde dinsel ayinler yoktu.Fakat tanrılar adına yapılan tapınakların dini yaşantıda önemi büyüktü.Rahiplik görevini meclisin seçtiği kişiler yürütüyordu.Bu dinde tanrılara insancı görünüş malediliyordu.Bunun için halk arasında kısa zamanda yayıldı ve bütün Yunan sitelerinin resmi dini oldu.Bu din,tüm dinlerde olacağı gibi,kölelerin ve yoksul köylülerin sömürüsünü onaylıyordu.Bundan ötürü haklarından yoksun olan halk yığınları,resmi Olimpos dinine karşı kendi koruyucu tanrılarına tapıyorlardı.

DOĞANIN BİLİMSEL OLARAK ARAŞTIRILMASININ BAŞLANGICI: Doğa olaylarını incelemeye başlayan bilimlerin gelişmesiyle birlikte kültürel yaşamı da gelişiordu.Tabiatı bilimsel olarak keşfetmek,materyalist anlayışın bir gösterisi oluyordu.Doğanın bilimsel olarak incelenmeye başlanıp,gözlenmesi materyalist görüşlerin doğuşuna yardımcı bulunuyordu.Bu dönemde materyalist İyonya Doğu felsefesi karşımıza çıkıyor.Bu okulda tabiatın,kendisini çevreliyen dünyanın sonsuz çeşitlilikler içinde maddiyattan başka bir şey olmadığı savunuluyordu.Ayrıca,bu okul ilk materyalist bilginleri de yetiştirdi.Fakat bu materyalizm,ilkel bir şekildeydi.Bu dönemde yetişen materyalist filozofların en büyükleri Thales,Anaksimandros ve Aneksimenes idi.MÖ.6 ıncı yüzyıllarda İyon felsefe okulu öğrencilerinden Heraklitos evrensel devirme fikrini,karşıtların savaşımı ve karşıtların birliği fikirlerini ortaya attı.Böylece diyalektik materyalizmin ilk fikirleri kendilerini belli ediyorlardı.

İDEALİST GÖRÜŞLER: İdealist görüşleri savunan filozofların genellikle matematiğe tutkuları vardı.Çünkü bu bilim soyut bir düşünüşü gerektiriyordu.Bu filozofların başında Pitagoras geliyordu.Bunlar evrende var olan her şeyin değişmezliğini ispatlamaya çalışıyorlardı.Fakat materyalist görüşler idealist eğilimlere karşı mücadele vererek gelişiordu.İki felsefe arasındaki savaş,Yunan toplumunun gelişmesiyle birlikte gelişiordu.

BİLİMİN KOLLARA AYRILMASI VE KÜLTÜRÜN GELİŞMESİ: Daha önceleri (MÖ.6 ıncı yüzyıllarda ve daha önceleri),Yunan filozofları bilimin her dalı ile uğraşıyorlardı.Tıptan Astronomiye kadar her bilim kolu ile ilgileniyorlardı.MÖ.5 ıncı yüzyılda Yunanistan'da iktisadi ve siyasi yaşamın ilerlemesi sonucu kültür de gelişıyordu.Matematik ve tıp alanında yeni buluşlar ve ilerlemeler kaydediliyordu.Astronomi de 365 günlük bir güneş takvimi bulundu.Hipokrates tıp alanında,Herodot ise tarihsel olaylarda önemli çalışmalar yaptılar.MÖ.5 ıncı ve 4 üncü yüzyıllarda Edebiyat ve plastik sanatlar alanında ileri bir seviyeye ulaşıldı.

MATERYALİZM İLE İDEALİZM ARASINDAKİ MÜCADELE:Yunanistan'daki köleci dönemde gelişen materyalist dünya görüşü,idealist görüşlere karşı mitolojik efsanelerin doğa üstüne olan gözlemleri ile Asya ve Afrika halklarının birikmiş bilimsel bilgilerine dayanıyordu.Buna karşılık idealizm ise Yunan mitolojisinin tanrıbilimsel ve dinsel yanına dayanıyordu.Idealist filozoflar Asya ve Afrika halklarının çeşitli dinsel öğretilerinden yararlanıyorlardı.İki felsefi görüş arasındaki savaşım Yunan toplumu geliştikçe çeşitlilik kazanıyordu.MÖ. 5. yüzyıl ile 4.yüzyıl Yunanistan'ın gelişen iktisadi ve siyasal yaşamına bağlı olarak toplumun kültürel hayatı da gelişıyordu.Astronomi,matematik ve tıp ilerlemeler kaydediyordu.Bu arada Edebiyat ve plastik sanatları ileri bir düzeye ulaşmıştı.Toplumun bu ilerlemesinin yanında idealizm ve materyalizm arasındaki savaşım da keskinleşiyordu.Materyalist görüşü savunanlar köleci toplumun Atina tipi Demokratik sitenin yandaşları idiler.İsparta tipindeki oligarşik siteyi temsil edenler ise idealist kampın taraftarları idi.Bu dönemde,maddenin yapısı sorunu materyalist filozoflardan Anaksagoras,Empedokles ve Demokritos gibi büyük doğu bilginlerinin inceleme konusu oldu.Anaksagoras,var olan her şeyin bütün cisimlerin tohumları olan maddi parçacıklarından meydana geldiğini savunuyordu.Empedokles'e göre dünya dört maddi kökenin bileşiminden meydana gelmiştir.Bunlar toprak,hava,su ve ateştir.Fakat bu dönemin materyalist görüşünün en önemli temsilcisi Demokritos olmuştı.Demokritos kendisinden önce,Lökippos tarafından ortaya atılan atomlar,bölünmez maddi parçacıklar fikrini geliştirdi.Bu teoriye göre bütün doğal olayların temeli olan atomlar,nitelik bakımından birbirlerine türdeş,nicelik bakımından ise birbirlerinden uzay içindeki durumları ve bileşim düzenleri ile ayrılırlar.Ayrıca Demokritos,maddenin kendinden ayrılmaz devinme zorunluluğu olduğunu,bu durumu bütün olayların sebebi ve maddenin en önemli özelliği olarak kabul ediyordu.Bunların yanında Demokritos maddenin,öncesizliği ve sonrasızlığı

ile sonbulmazlığı fikrini ileri sürerek "Hiç bir şey yoktan var olamaz,hiç bir şey yokalmaz" diyordu.Demokritos hayvanlar aleminin başlangıcını materyalistçe açıklamaya ve insan ruhunun maddi bir nitelik taşıdığını ve onunda beden gibi ölümlü olduğunu ispatlamaya çalıştı.İdealist görüşler ise bu dönemde sofistleri(bilgelik ustaları) karakterize ediyor.Sofistler Dünyayı,nesnel gerçeği tanıma olanağı olduğunu kabul etmiyorlardı ve felsefeyi güzel söz söyleme oyunu yaparak,felsefi öğretiler ile yaşam arasındaki bağı yadsıyorlardı.Sofistlerin idealist ilkelerini Sokrates geliştirdi.Sokrates "ben" i bilginin kaynağı olarak kabul ediyordu.Doğanın ve toplumsal olayların materyalist açıklamasına karşı çıkan Sokrates "kendi kendini tanı" diyordu.Daha sonra Platon Sokrates'in öğretimini geliştirdi.Platon,izlenip duyulabilen maddi dünyayı,gerçek dünya olarak kabul ettiği "genel fikirlerin" kavramların,olayların ve nesnelerin yansıması şeklinde savunuyordu.

HELENİZM İDEOLOJİSİ VE KÜLTÜRÜ: Eski Yunan kültürü ile Yunanlıların kolonileştirdiği ülkelerin yerel kültürleri,çeşitli bilimsel eğilimler,sanat ve edebiyat eğilimleri kaynaşp Helenizm kültürünü oluşturdu.Doğa bilimlerinin gelişmesi,üretimin gelişmesine paralel olarak ilerliyordu.Bu dönemde bilim ayrı ayrı dallara ayrılıyor ve hızla ilerliyordu.Eratostenes(MÖ.276-193) matematik,fizik,Astronomi,tarih ve coğrafya ile uğraşıyordu.MÖ. 3.üncü yüzyılda Öklid'in geometri ile ilgili teorileri ortaya çıktı.Sicilya'da mekanikçi ve matematikçi Arşimides(285-212) Hidrostatığın temel ilkesini buldu.Astronomide Aristarkos,gök cisimlerinin güneşin etrafında döndükleri fikrini ilk defa olarak ortaya attı.(MÖ.3.yüzyıl).Bu dönemde ideoloji alanında idealizm ile materyalizm arasındaki savaşım devam ediyordu.Görüşlerinin temelini,evrenin bilgiye dayanan yapısı ilkesine,"Logos"a dayandıran Stoacılar,idealizm ile birlikte,materyalizmin yayılmasını engellemeye çalışıyorlardı.Bu dönemde materyalist görüşlerin temsilcisi Epiküros(MÖ.341-270),insanı,çevresindeki doğanın bir parçası olarak kabul ediyordu.Epiküros'da,Demokritos gibi her şeyin temelini,bölünmeyen parçacıklar,atomlar ve bunların mekanik hareketlerinin kapsadığı boşluk olarak kabul ediyordu.Ayrıca Epiküros,atomların yalnız büyüklükleri ve biçimleriyle değil,ağırlıklarıyla da birbirlerinden ayrıldığını savunuyordu.Epiküros maddi dünyanın her zaman var olduğunu,ebedi ve sonsuz olduğunu ve insan bilincinden bağımsız olarak var olduğunu kabul ediyordu.

ROMA KÖLECİ TOPLUMU VE ÖZELLİKLERİ: Roma kölecı toplumunda diğer sınıf savaşları en kanlı ve acımasız olan sınıfsal mücadelelerdir.Roma ve Yunanistan'daki kölecı devletlerin şekillenmesi bazı ortak

noktalar taşır.Bu çağda klanlardan meydana gelmiş olan Roma toplumu, daha sonra klanların birleşmesi ile oluşan aşiretler halinde toplanmışlardır.Bu aşiretlerde kendi aralarında aşiret federasyonları meydana getirerek,Roma halkı denilen topluluğu oluşturdular.Aşiret federasyonlarının başı(federasyon şefi) kral,halk meclisleri tarafından seçilmekte idi.Nüfusun büyük bir kısmı aşiret federasyonlarını meydana getiren klan ilişkilerinin dışında kaldı.Bunlar Plebyenler, savaş tutsakları,Roma'nın ele geçirdiği toprakların sakinleri ve göçmenlerdi.Bunların kişisel özgürlükleri olmakla birlikte siyasal haklardan yoksundular.Yoksul düşmüş Roma yurttaşlarının desteğini alıp onlarla kaynaşan Plebyenler,patrisyenlere(Aristokratlar) karşı savaşıyorlardı.Sonunda klan ilişkilerinin yıkılmasını getiren bu savaşımın önemli özelliği,servetler arasındaki eşitsizlikten ileri geliyordu.MÖ. 6. yüzyılda Roma'da yapılan bir reform neticesinde, Roma nüfusunu servet durumlarına göre ayıran bir çok sınıflara bölündü.Her sınıf maddi durumuna göre askeri birlikler(santüri) sağlıyordu.Zengin sınıftan olan yurttaşlar(yüz kişilik takımlar) santürilerin geçimini üzerine alıyor ve bakımlarını sağlıyordu.Daha az zengin olanlar,daha az santüri veriyordu.Yoksul tabakalar,proleterler(yani bedensel gücünden başka hiç bir şeyi olmayan kişiler) bir tek santüri teşkil ediyordu.Toplulun bu bölünmesine bağlı olarak Halk meclisinde yurttaşlar,çıkarıkları santürilerin sayısına oranlı olarak oy hakkına sahiptiler.Bundan böyle,mal sahiplerinin maddi servetleri,onların toplum içindeki yerlerini ve nüfuzlarını belirliyordu.

CUMHURİYETİN BAŞLANGICI: Roma Cumhuriyetinde en yüksek organizma senato idi.Diğer yüksek görevler yanında senatoya seçilmek hakkı da patrisyenlere özgü bir ayrıcalıktı.Patrisyenler ile Plebyenler arasında hiç eksik olmayan savaşın ise iki önemli sebebi vardı.Küçük toprak sahipleri Plebyenler,borçlar yüzünden köleliğin kaldırılmasını ve kendilerine siyasal hakların verilmesini istiyorlardı.Sonunda Plebyenler çeşitli haklar elde ettiler.Bu hakların en önemlisi Plebyenlerin borç yüzünden köle olmalarının yasaklanmasıydı.Bunun yanında yüksek görevlere gelme hakkını da elde ettiler.Patrisyenlerle Plebyenler arasındaki savaşımın sonucu,toplulun servete göre bölünmesini tamamladı.Nihayet Patrisyenlerle Plebyenler kaynaşıp yeni bir ayrıcalıklı sınıfı,soylular sınıfını oluşturdular.

KÖLECİ TOPLUMUN EN YÜKSEK AŞAMASI: Kölecilik ilişkilerin gelişmesi ve egemen sınıfın toprak sorununu koloniler kurarak çözmek istemesi, Roma kölecilik devletini yayılma siyasetine yöneltti.Roma devleti MÖ. 3. yüzyılın ortalarında,Kuzey Afrika'nın başka bir kölecilik devleti

olan Kartaca'ya karşı savaşa girdi. Belli aralıklarla süren ve Kartaca'nın yenilgisiyle sonuçlanan savaşlardan sonra Batı Akdeniz'de Roma egemenliği yerleşti. (MÖ.146). Akdeniz'i egemenlikleri altına aldılar. Ele geçirilen yeni yeni topraklar egemen sınıfı zenginleştiriyordu. Çünkü bu savaşlardan zaferle çıkan Romalılar yeni ve ucuz kol emeği, köle emeği elde ediyordu. Roma'da kölelerin çoğalmasıyla, özgür yurttaşların emeğinin yerini köleci emeği alıyordu. Yığın halinde köle kol emeğine baş vurulması, büyük toprak yurtluklarını ve pazar için üretim yapan latifundiaları doğurdu. Gelir kaynakları ellerinden giden köylüler büyük toprak sahiplerinin yarıcıları haline geldiler. Köleci toplumun büyük bir gelişme göstermesi ile beraber Roma'da ve diğer köleci devletlerde köle pazarları ortaya çıktı. Roma'nın iktisadi durumu ise şöyle idi:

Tarım ürünleri ve lüks eşya başka ülkelerden Roma'ya geliyordu. Roma'dan ise dışarıya zeytin yağı, şarap ve madeni eşya gönderiliyordu. Böylelikle dış ticaret (ithalat), iç ticarete (ihracata) üstün geliyordu. Fakat Roma köleci devleti bu açığı yeni ele geçirdiği ülkelerin yağma edilmesi ile kapatıyordu. Ticaretin ve para dolaşımının gelişmesi ile yavaş yavaş Roma'da, para saklama, ve bunları transfer etme ile faiz karşılığında borç verme işlerini yapan saraf dükkanları ağı meydana geldi. Ayrıca tefecilik de geliyordu. Tefeciler ve tacirler gittikçe ekonomik yönden güçleniyorlardı. Bu durumları, onları egemen sınıftan ayrı bir tabaka haline getirdi. Bu da soylu şövalyeler kategorisi idi. Kölelerin ezilmelerinin ve sömürülmelerinin gittikçe artması, köleler ile köle sahipleri arasındaki çelişkileri arttırıyordu. Bunun neticesi olarak bu dönemde büyük köle isyanlarına rastlıyoruz. Bu isyanların içinde en büyüğü MÖ. 74 yılında başlayan Spartaküs isyanıdır. Spartaküs'ün etrafında toplanan köleler 60.000 kişilik bir ordu oluşturarak, köle sahipleri birliklerini bir çok yenilgilere uğrattılar. Fakat kölelik düzeni henüz sağlam olduğundan, köleler ve onların ordusu MÖ. 71 yılında köle sahiplerine yenildiler. Fakat yenilgiye rağmen, sömürülenlerin özgürlük uğruna verdikleri savaş gelenekleri güçlendi. Bu arada köleleştirilmiş halkların isyanları birbirlerini takip ediyordu. Büyük toprak sahipleri (latifundialar) ile özgür köylüler arasındaki çelişkiler artıyordu. Fakat bu bunalımlar ancak, kölelerin emeği üzerine kurulmuş toplumsal sistemin gelecekteki parçalanışının bir belirtisiydi.

CUMHURİYETİN YIKILIŞI VE İMPARATORLUĞUN DOĞUŞU: Bunalımın artmasıyla MÖ. 1. yüzyılın yarısında, egemen sınıfın ayrı ayrı gurupları arasında iç savaş belirtileri ortaya çıktı. Artık Roma Cumhuriyeti, imparatorluğun içinde köle sahipleri egemenliğini koruyacak güçte

değildi. Bunun için, köle sahipleri, tek çıkar yol olarak, kendi durumlarını sağlamlaştırmak için Askeri diktatörlüğü uygulamakta görüyorlardı. Bundan sonra Roma vilayetlerindeki büyük toprak sahipleri de yönetime katılıyordu. Yeni durum, gerek Romalı ve gerekse vilayetlerdeki köle sahiplerinin egemenlik aracından başka bir şey olmayan köleci devletin yeni bir biçimi idi. İmparatorluk ünvanını ilk defa olarak Oktavyus Ogüstus aldı. Bundan sonra bu ünvan Roma imparatorluğunun hükümdarları arasında taşınan bir ünvan oldu. Ordu ise, bu dönemde büyük bir toplumsal ve siyasal güç haline gelmişti.

KÖLECI ROMA DEVLETİNİN ÇÖKÜŞÜ: Bir toplumun parçalanışı ve yıkılışı, zaman içinde yayılmış, bir dönemden ötekine değişen bir olaydır. Roma köleci devletin yıkılışının ilk belirtileri MS 1. yüzyılın ve 2. yüzyılın başında, çalışmalarının sonucu kendilerini ilgilendirmeyen kölelerin, zarar verdiği büyük işletmelerin öneminin gitgide azalmasıyla kendini gösterdi. Kölelerin kaçmasına önlemek ve onları çalışmaya zorlamak için, karışık bir baskı sistemine ihtiyaç duyan köle sahipleri, bunun üretimi pahalılaştırmasından, sonuçta küçük özel işletmeleri korumayı daha uygun buldular. Şimdi artık gerekli malzemeleri kölecilerden alan köleler, küçük işletmeleri işletip, emeklerinin karşılığı olarak üründen bir parça alıyorlardı. Bu arada "kolon" olarak adlandırılan özgür çiftçiler ortaya çıktı. Bunların bazıları toprak sahiplerinden bir miktar toprak, para karşılığında kiralanıyor, bazıları ise hasadın (ürettikleri mal) bir kısmını mülk sahibine veriyorlardı. Yavaş yavaş bağımlı çiftçiler haline gelen kolonlar ile azat edilen köleler ve yoksullaşmış özgür köylüler, "kolon" saflarında birleşiyorlardı. Köleci toplumun bunalımının ağırlaşması M.S. 3. üncü yüzyılda daha da belirginleşti. Birbirine karşıt sınıfların durumu ve aralarındaki ilişkiler eskisi gibi değildi. Köle emeğinin üretkenliğinin düşmesi sonucu, köle sahiplerini köleleri serbest bırakmaya itiyordu. Serbest kalan köleler ya "kolon" oluyorlar ya da ufak bir toprak parçasını işletme hakkını elde ediyorlardı. Fakat onların bu durumları, onları toprak sahiplerine daha bağımlı bir duruma düşürüyordu. Küçük çiftçilerin durumu da kölelerin durumuna yaklaşıyordu. Zanaatçı loncalarının üyeleri de gittikçe yoksullaşıyordu. Vergilerin gittikçe ağırlaşması ve kamu topraklarının yağma edilmesi kent nüfusunun çoğunun yıkımını getiriyordu. 3. yüzyıldaki ekonomik bunalım, toplumsal çelişkileri de derinleştirdi. Aynı dönemde isyan eden köleler ve kolonlar İspanya'yı ve Galya'yı ele geçirdiler. Artık şimdi toplumsal çelişkiler ile siyasal çelişkiler birbirine karışıyordu.

KÖLECI ÜRETİM BİÇİMİNİN KESİN OLARAK DAĞILIP PARÇALANMASI: M.S.

4. yüzyılda imparator Konstantin tarafından, kolonlar çalıştıkları toprağa bağlandılar. Artık bundan sonra toprak sahibinin kolonlara göstereceği toprak parçası üzerinde, kolonlar devamlı olarak çalışmak zorunda idi. Bu durum pratik olarak kolonun köleleşmesi demekti. Diğer yandan egemen sınıf kölelere daha acımasız davranıyordu. Daha önce, kölelerin isyan etmesinden korkan Roma devleti, kölelerin öldürülmesini yasaklamıştı. Şimdi ise bu "hak" (öldürme hakkı) yeniden yürürlüğe girmişti. Bağımlılık zanaatçı loncalarına kadar genişlemişti. Kentlerin zengin tabakasının temsilcileri bile kente bağlandılar. Bu önlemlerle Roma köleci devleti, nüfusun kentten kaçmasını önlemeye çalışıyordu. Fakat tüm tedbirlere rağmen halk gittikçe yoksullaşıyordu. Köleci üretim biçiminin çürümesi de egemen sınıf içindeki ilişkilere etki etti ve siyasal ayrılmalar kendini gösterdi. Birbirini takip eden halk ayaklanmaları köleci sistemi sarsıyordu. Artık siyasal ve toplumsal bunalım, bir tek bunalım olarak birleşmişti. Bunun sonucu olarak M.S. 395'te Roma köleci devleti ikiye bölündü.

İDEOLOJİ VE KÜLTÜR: Köleci Roma devletinde, köle sahipleri egemenliklerini sürdürmek için ideolojik yoldan da yararlanmaya çalıştılar. Eski cumhuriyet döneminde, ideoloji ilkel topluluk dönemindeki sitenin dini idi. Roma devletinin Balkan yarımadasında ve Küçük Asya'da yönettiği savaşlar neticesinde, Yunan toplumunun etkisinde biçimlenen cumhuriyetçi dönem ideolojisi, site ideolojisinin yerini aldı. Daha önce Romalılar bir çok tanrıya tapıyorlardı. Yüksek Rahipler kollegyumunun üyelerinin bir bölümü dinsel ayinleri düzenliyor, diğer bir bölümü ise kendilerini geleceği heber verme işlerine adanıyorlardı. Bu dönemde, Yunan toplumunun etkisinde kalınmasından sonra, Roma ve Yunan tanrıları birbirine karıştı. Sonunda Roma tanrıları insan şeklini aldılar ve Roma imparatoru en büyük din adamı sayıldı. Roma'da da iki ideoloji ilkesi üzerinde savaşım başlamıştı. İdealist eğilim Yunan mitolojisinin etkisi altında oluşmuştu. Materyalist eğilim ise, Epiküros'un öğretisinin ilkesi üzerinde geliyordu. Lukretius (MÖ. 98-55), "eşyanın doğası" adlı kitabında, bölünmez, yaratılmamış ve yokedilemez atomlardan söz ediyordu. Sanatta, edebiyatta ve heykeltiricilikte büyük ilerlemeler kaydediliyordu. Bu arada meta-para ilişkisi, özel mülkiyetin gelişimi ve değişimi ile köleci hukukun gelişmesi hızla yürüyordu. Devleti elinde bulunduran, egemen köleciler sınıfı, yığınlar üzerinde etkide bulunmak için dinden yararlanıyorlardı. Egemen sınıf, imparatoru halk arasında ululaştırıp güçlendirmeye çalışıyordu. Egemen sınıfın ideolojisine karşı olarak halk kitleleri kendi ideolojilerinde, emeği ve küçük kişileri ululaştırıyorlardı. İdeolo-

jide olduğu gibi, edebiyat ve sanatta da, egemen sınıf imparatoru y-
celleştirmeye çalışıyordu.

HIRİSTİYANLIK: 1.yüzyılda Roma imparatorluğunun doğu illerinde
ortaya çıktı. 2.ci yüzyılda Yunanistan'a ve daha sonra İtalya'ya
girdi. Hıristıyanlığın vaizleri, daha önceki dinlerden farklı olarak,
hiç bir etnik ve toplumsal ayrılık tanıımıyordu. Bu da onun aşığı ta-
bakalar arasında tutulmasına yardımcı oluyordu. Bunun için önceleri
daha çok yoksulları içine alan Hıristıyan toplulukta eşitlik vardı.
Daha sonra maddi durumları ve rahatı iyi olan fakat, mevcut düzenden
hoşnut olmayan kişilerin de katılmasıyla yavaş yavaş demokratik ni-
telini kaybetti. Hıristıyanlık daha sonra başka yeni çizgilere sa-
hip oldu. Bu durum egemen sınıfı Hıristıyanlığı ekmede yardımcı ol-
du. Daha nceki inanışlar, halk kitlelerini egemen sınıfa boyun eđ-
dirme yeteneğinde değillerdi. Hıristıyanlık, emekçileri sömürücülere
karşı toplumsal savaşımlarından caydırıyordu. Bu durum köleci sını-
fın hesabına geliyordu. Onun için sömürücüler Hıristıyanlığa karşı
tutumlarını değiştirmeyi uygun buldular. Çünkü Hıristıyanlığa özgü,
boyun eğme, yumuşak başlılık ve tam bir bağımlılık vaizi, köleci sını-
fın hoşuna gidiyordu. 4.yüzyılda imparator Konstantin, Hıristıyanlı-
đı resmi din ilan etti. Hıristıyan kilisesi bir çok ayrıcalıklar ka-
zandı. Böylelikle Hıristıyanlık dini, daha önce ezilenlerin, kölelerin
dini iken, şimdi klecilerin halk yadınları üzerindeki manevi baskı-
sının aleti durumuna geldi.

ROMA İMPARATORLUĞUNUN Kş: Gelişen toplum evrimi ve teknik
ilerlemenin yanında, köle çalışması bir engel haline gelmişti artık.
Üretici güçlerin gelişme seviyesi, başka üretim ilişkilerini zorunlu
kılıyordu. Üretici güçlerin ve toplumun ilerlemesi için, daha ileri
ekonomik ve toplumsal şekillenmeye ihtiyaç vardı. Roma köleci devle-
tindeki kş, köleci düzenin son bulması ve feodal düzene devrimci
bir geçişin başlangıcı olarak kabul edilir. İmparatorluğun kşnn
belirleyici sebebi bu lmakla birlikte, yan etkenler de vardı. Dağta
Cermenler, Gotlar, Sarmatlar ve diğer halklar imparatorluğa sarsıcı
darbeler indirirken ite de, köleler ve kolonlar arasında yakınlaşma
oluyordu. Köleler, kolonlar ve yoksunlaşmış köylü ve zanaatçılar baş-
kaldırıyorlar ve yabancı halkların saldırılarını ite destekliyor-
lardı. Sonuçta M.S. 476 da Batı Roma imparatorluğunu Cermen paralı
askerlerinin şefi Odoakr ortadan kaldırdı. Batı Roma imparatorluğu-
nun yıkılması aynı zamanda köleci düzenin sonu ve daha ileri bir
toplum şekli olan Feodal düzenin habericisi oluyordu.

MEVSİMİN OLAYLARI VE YORUMLAR

1 Nisan Salı

- Demirel iktidarının ilk 4 ayında toplam olarak 46796 kişi gözaltına alındı.
- Tüm Türkiye'de çıkan olaylarda 14 kişi öldürüldü. Van Cezaevinden 58 tutuklu kaçtı. Kaçanlardan 13'ü yakalandı.
- Senatör Kennedy, "Başkan seçilirse Kibris'taki Türk işgaline son veririm" dedi.

2 Nisan Çarşamba

- Ecevit, yaptığı basın toplantısında "Cumhurbaşkanlığı seçiminin gecikmesinin ciddi sorunlara yolaçacağını" belirtti.
- İstanbul Selimiye Askeri Cezaevinde 130 tutuklu 9 eri bir süre rehin aldı. Iğdır, Kurgan ve Uşak'ta 3 kişi öldürüldü.
- FKÖ'nün Ankara temsilcisi, "ABD ve İsrail'in Türkiye'deki bölücü hareketleri desteklediğini" söyledi.
- İran'da, Kürtler ile hükümet kuvvetleri arasındaki çatışmaların tüm şiddetiyle devam ettiği bildiriliyor.

3 Nisan Perşembe

- Devalüasyonları yetersiz bulan IMF, Türk parasının dalgalanmaya bırakılmasını istiyor.
- Ecevit, CHP-AP-MSP koalisyonu önerdi.
- Demirel, "CHP Genel Başkanının yüreği varsa hükümeti millette arasın" dedi.
- Partiler Cumhurbaşkanlığı seçimi için yarın bir araya geliyorlar.
- 6 ilde çıkan olaylarda toplam olarak 9 kişi öldürüldü.

4 Nisan Cuma

- Cumhurbaşkanlığı seçimi turları devam ediyor.
- Normal benzin 37 süper benzin 42 TL oldu.
- İstanbul'da dün 9 kişi öldürüldü.
- Mili Savunma Bakanı Birincioğlu, "Komutanlar Sıkıyönetim Yasasının değiştirilmesini istiyorlar" dedi.
- Bakanlar Kurulu "Savunma İşbirliği Anlaşması"nı onayladı.

5 Nisan Cumartesi

- Çimento, demir ve elektriğe zam için hazırlıklar başladı. İstanbul'da 12 kiloluk tüpgazın fiyatı 280 lira oldu.
- Erbakan, "AP adayını seçebiliriz" dedi.
- İstanbul'da MHP'li yazar İsmail Gerçekşöz öldürüldü. Manisa ve Kayseri'de 4 kişi öldürüldü.

6 Nisan Pazar

- Bütün temel ürünlere zam geliyor.
- DİSK, 1 Mayıs'ı İstanbul, İzmir, Ankara, Trabzon, Mersin ve Bitlis'te kutlama kararı aldı.
- Eskişehir'de miting öncesi ve sonrası meydana gelen olaylarda 5 kişi öldürüldü.
- İran'da, İslam Cumhuriyet Partisi rehinelerin hükümete devredilmesine karşı çıktı.
- Yaser Arafat, "İran ile Irak arasında arabuluculuk yapmaya hazırım" dedi.

7 Nisan Pazartesi

- Görev süresi dün sona eren Korutürk, veda mesajında, kısa ömürlü hükümetlerden yakındı ve siyasal partilerin ortak bir noktada buluşarak sorunlara sahip çıkmalarını temenni etti.
- İstanbul Topçular ile Çeliktepe'de kahve tarandı. 1 ölü 6 yaralı var.

8 Nisan Salı

- Demirel ve Ecevit ile görüşen ABD Kongresi üyeleri Sovyet tehlikesinden bahsettiler.
- Ağrı'da bir MHP'li, Gaziantep'te bir işçi öldürüldü.
- İsrail'de bir Kibbutz'u basan filistinli gerillalardan 5'i öldürüldü.
- Rehinelere sorunu için Tahran'da 5 kişilik bir uluslararası komisyon kuruldu.

9 Nisan Çarşamba

- ABD Kongresi silahlı kuvvetler komitesinden bir heyet Türkiye'ye gidecek.
- AP başkan adayını yarın açıklayacak. Erbakan AP ve CHP'ye aday çıkarmaları için 48 saat süre tanıdı.
- Demirel hükümeti, bugüne dek Almanya'dan 108 milyon Mark, IMF'den 291 milyon Dolar aldı.
- Ağrı'da iki öğretmen, Trabzon'da bir öğrenci, Amasya'da 1, Adana'da 1, Aydın'da 1, Eskişehir'de 1 ve Giresun'da askerinin dur emrine uymayan bir öğrenci arkadan vurularak öldürüldü. Ayrıca, "Teslim ol" çağrısına uymayan 12 sanık için "vur emri" çıkarıldı.
- Enver Sadat Washington'da Carter ile görüştü.
- El-Salvador'daki yeni olaylarda 46 kişi öldü.

10 Nisan Perşembe

- IMF ile 3 yıllık bir antlaşma yapılıyor.
- Cumhurbaşkanı için ilk aday, AP'de Sadettin Bilgiç.
- İlaç fiyatları son bir yılda % 200 oranında arttı.
- İstanbul ve Ankara'da 3 kişi öldürüldü.
- İran'da rehineleri tutan öğrencilerin "ABD müdahale ederse rehinelere öldürürüz" sözlerine karşı Cumhurbaşkanı Benisadr, "bu bir sa-vaştır" cevabını verdi. Ayrıca Humeyni, "Asil İslam ulusları Sadat ve Saddam Huseyni öldürmelidir" dedi.
- Saddam Huseyni, "Irak her türlü saldırıyı karşılayacak güçtedir" dedi.

11 Nisan Cuma

- Başbakan Demirel "Bölgedeki gelişmeleri kaygı verici" olarak niteledi. Bu arada, ABD, İran'a karşı Türkiye'den resmen destek istedi.
- İşverenler ve hükümete göre "Sendikalar hükümete meydan okuyor".
- AP adayı Bilgiç 193 oy aldı.
- İstanbul'da bir lise öğrencisi öldürüldü.
- İran Dışişleri Bakanı Ghotbzade, "ABD müdahale ederse öğrencilerin rehineleri öldürmelerine hükümet olarak karışamayız" dedi.
- ABD yönetimi, "Basra Körfezi mayınlanabilir" dedi.

12 Nisan Cumartesi

- AP'nin adayı Bilgiç, dün de en çok 200 oy alabildi. Bu arada CHP'de adaylık için Batur, Atalay ve Kayacan başvurdu.
- Yazar ve TRT kültür yayınları bölümü prodüktörlerinden Umit Kap-tancıoğlu ve ayrıca Ankara'da 2 kişi öldürüldü.
- Türkiye'nin İran ile Irak arasında arabuluculuk yapmayacağı bildirildi. Bu arada, Benisadr, "Irak ordusu saldırırsa Irak'ı iktidara ederiz" dedi.
- ABD senatörleri "Türk-Yunan ilişkilerinin düzelmesi ABD ve Batı'nın çıkarları için çok önemlidir" dedi.

13 Nisan Pazar

- AP çevrelerine göre Bilgiç ileriye dönük bir hesaplaşmanın ilk adımını attı. Demirel'in de Bilgiç'e oy vermediği öne sürüldü.
- Alman markı ve İsviçre francı Türk parasına karşı değer kazandı.
- Carter İran'a karşı bu aşamada askeri önlemlere başvurmayı düşünmüyoruz" dedi.

- Tahran hükümeti Sovyetler'den Irak'a silah sevkiyatının durdurulmasını istedi.

14 Nisan Pazartesi

- İran,Türkiye'ye 400 bin ton ek petrol vermeyi kabul etti.
- MSP'li Asiltürk,CHP Genel Başkanının önerdiği CHP-MSP-AP koalisyonu için,"koalisyonun şu anda sırası değil" dedi.
- Kayseri'de bir öğrenci öldürüldü.
- Carter,İran'a karşı işbirliği için müttefiklerine süre tanıdı.Bu arada,ABD olimpiyat komitesi Carter'in çağrısına uyarak Moskova'ya gitmeme kararı aldı.

15 Nisan Salı

- AP adayı Bilgiç'in oyları önce 185'e sonra 180'e düştü.
- TÜRK-İŞ eylem için Mayıs sonuna dek hükümete süre verdi.
- IMF,özel banka kredilerine de sınırlama getirilmesini istiyor.
- ABD İran'a karşı askeri önlemden söz ediyor.

16 Nisan Çarşamba

- OECD'nin Paris'te yapılan toplantısında Türkiye'ye yapılacak yardımın miktarını 1,16 milyar dolar olarak saptandı.
- CHP adayı Batur 263 oy aldı.Bu arada,MSP'li Battal,"adayı AP için de arıyoruz" dedi.
- Trabzon,Nevşehir ve İstanbul'da 3 kişi öldürüldü.
- ABD,NATO üyelerinden savunma harcamalarını arttırmalarını istedi.
- Suriye'de olaylar devam ediyor.Geçen yıl Halep Askeri Akademisini basan "Müslüman Kardeşler" örgütünün 3 üyesi kurşuna dizildi.

17 Nisan Perşembe

- 3'üncü tur oylamada Batur 258,Bilgiç 218 oy aldı.
- Dışişleri Bakanı Erkmen,"milli menfaatimiz için AET'ye tam üyeliği zorunlu görüyoruz" dedi.
- İstanbul Etiler'de ABD'li iki subay ve bir Türkü öldüren THKP-C/MLSPB'nin 3 militanı yakalandı.Gaziantep,Mardin,Aydın ve Ankara'da 5 kişi öldürüldü.
- İran,İrak'a karşı cihad ilan etti.Bu arada,Ghotbzade,"Türkiye kimin yanındadır bir an önce göstermelidir" dedi.

18 Nisan Cuma

- Vatikan'ın Türkiye Büyükelçisi bir saldırıda yaralandı.Olayı bir Ermeni örgütü üstlendi.
- Ağrı Sıkıyönetim kapsamına alındı.Erzincan'da ise sıkıyönetim kaldırıldı.Ayrıca MGK "DGM yasası çıkarılmalıdır" dedi.
- Urfa,İstanbul,Samsun,Kayseri ve Kars'ta 5 kişi öldürüldü.
- İran Meclisi rehinelere sorununu Haziran'dan sonra görüşecek.

19 Nisan Cumartesi

- Sıkıyönetim 20 ilde iki ay daha uzatıldı.
- İstanbul Unkapanı'nda dün gece çıkan çatışmada biri polis 3 kişi,ayrıca İstanbul,İskenderun,Ordu,Diyarbakır,Karabük ve Mersin'de 6 kişi öldürüldü.
- Humeyni,"Ekonomik boykot bizi etkilemez.İhtiyaçlarımızı Türkiye'den alacağız" dedi.

20 Nisan Pazar

- İstanbul,Mardin ve Ağrı'da 5 kişi öldürüldü.
- İran'da,Kürtler ile ordu birlikleri arasında meydana gelen çatışmalarda en az 60 kişinin öldürüldüğü bildiriliyor.

21 Nisan Pazartesi

- İran,Türkiye'nin ABD'ye ekonomik ambargo konusunda verdiği cevabı olumlu buldu.
- THY grevindeki zarar 3 milyarı buldu.
- Diyarbakır'da bir polis öldürüldü.

22 Nisan Salı

- AP Muğla Milletvekili Zeyyat Mandalıncı istifa etti.
- IMF,Türk ekonomisini 3 yıl için tümüyle planlamayı öneriyor.
- Devlet Bakanı ve İçişleri Bakan Vekili Eren,"1 Mayıs işçi bayramının kesinlikle kutlanmayacağını" söyledi.
- İstanbul'da siyasi ve adi 25 tutuklu Adliyeye götürülürken kaçtı. Ayrıca Gaziantep,Ankara,Samsun ve İstanbul'da 4 kişi öldürüldü.

23 Nisan Çarşamba

- 21 Kurucu Meclis üyesi,"Bugünkü tehlike Anayasayı kaldırmak isteyenlerin eseridir" dedi.
- Erbakan,"AP'nin MSP'den hiçbir şey istemeye hakkı kalmamıştır" dedi.
- Tarsus'taki çatışmada 5 ölü ve 5 ağır yaralı var.Dün de çeşitli yerlerde toplam olarak 13 kişi öldürüldü.
- AET,İran'a karşı ekonomik ve diplomatik tedbirler uygulamaya karar verdi.

24 Nisan Perşembe

- Demirel,"seçime ne kadar erken gidilirse o kadar iyi olur" dedi.
- Diyarbakır,Hakkari,Mardin,Siirt ve Urfa'da 1 Mayıs gösterileri yasaklandı.
- Tarsus'ta ölü sayısı 9'a yükseldi.Ayrıca 7 ilde meydana gelen olaylarda toplam olarak 8 kişi öldürüldü.
- İran yaşam ihtiyaçlarını Türkiye'den sağlamak istiyor.

25 Nisan Cuma

- İstanbul ve İzmir'de 1 Mayıs gösterileri için izin verilmedi.
- Diyarbakır ve İstanbul'da 4 kişi öldürüldü.
- Bir grup Ermeni Tahran'daki Türk elçiliğini sardı.
- Arafat,"Türkiye Ortadoğu Paktına girmeye zorlanıyor" dedi.Bu arada Arafat,Türkiye'nin İslam Konferansında alınan kararların ışığında İsrail ile ilişkilerini kesmesini istedi.

26 Nisan Cumartesi

- Başbakan Demirel,"Amerikan uçakları kesinlikle Türkiye'den hareket etmediler" dedi.
- Kars'ta 5 kişilik bir aile kurşuna dizildi.Ayrıca Ankara,İzmir,İstanbul,Manisa,Adana ve Van'da 10 kişi öldürüldü.
- ABD'nin İran'daki rehineleri kurtarma hareketi başarısızlıkla sonuçlandı.3 helikopterin İran semalarında arızalanması ve bir uçağın ateş alması üzerine hareket durduruldu.8 ABD'li asker yanarak öldü,4'ü de yaralandı.
- Batılı ülkeler ve NATO,Carter'in girişiminden habersiz olduklarını açıklayarak ABD Başkanını eleştirdiler.Sovyetler ise,ABD'yi kışkırtıcı ve beklenmedik bir servüne atılmakla suçladı.Bu arada, Humeyni,"Carter sersemce yeni bir manevraya girerse rehineleri öldürürüz" dedi.

27 Nisan Pazar

- Hükümet ile IMF arasında anlaşma sağlanamadı.Heyet Ankara'ya döndü.
- Konya,İstanbul,Ankara,Antalya ve Adana'da 6 kişi öldürüldü.
- Amerikan Kongresi Carter'i suçluyor.Ayrıca,hareketi yöneten uçağın Türkiye'ye indiği öne sürüldü.Bu arada Amerikalı rehinelere İran'ın çeşitli yerlerine dağıtıldı.Suriye Dışişleri Bakanı,Carter'in girişimine ilişkin "ABD,bölgeyi savaşa sürüklüyor" dedi.
- ABD'ye üs kolaylığı sağlayan Umman'ın 100 milyon dolar ve modern silahlar alacağı bildiriliyor.

28 Nisan Pazartesi

- Erbakan,Batur'u evinde gizlice ziyaret etti.
- IMF ile görüşmelerin kesilmesi OECD yardımının gecikmesine yolaçacak.
- Uşak ve İstanbul'da iki kişi öldürüldü.

- Carter, "şimdi barışçı yolları deneyeceğiz" dedi.
- Uluslararası Af Örgütü, "Suriye'de tutuklamaların yoğunlaştığını" açıkladı.
- Batı Şeria'da 3 kentte genel grev başladı.

29 Nisan Salı

- AP'de Demirel ve parti yönetimine karşı eleştiriler yoğunlaşıyor.
- Müftügil Anayasayı değiştirme girişimlerine karşı çıktı.
- Çeşitli illerde meydana gelen olaylarda 3'ü öğretmen 10 kişi öldürüldü.
- Maraşal Tito kritik durumdan yine kurtuldu.
- Begin, İrlanda'nın FKÖ'yü tanıma kararından vazgeçmesini istedi.

30 Nisan Çarşamba

- AP'de erken seçim konusu gündeme geldi.
- DİSK'in yalnız Mersin'de 1 Mayıs mitingi yapacağı açıklandı.
- Ankara'daki olaylarda 1300 kişi gözaltına alındı. Bu arada, İstanbul'da jandarmanın "Dur" ihtarına uymayan 2 kişi, ayrıca İzmir'de 1 kişi öldürüldü.
- Carter'in İran harekatı Brejnev'in uyarısı üzerine durdurduğu bildiriliyor.
- AET, İran'a Türkiye üzerinden mal satacak.
- Begin, "herhangi bir Avrupa ülkesinin FKÖ'yü tanıması skandaldır" dedi.

1 Mayıs Perşembe

- DİSK'in İstanbul ve Ankara'daki eylemleri yaşamı etkiledi. Baştürk ve Aktulgalı göz altına alındı ve DİSK merkezi arandı. Ecevit önlemleri sert bir dille eleştirdi.
- Erbakan ile görüşen Demirel, Bilgiç'e MSP'nin desteğini istedi.
- İstanbul'da afiş asanlar jandarmayla çatıştı 3 ölü var. Ayrıca Kayseri ve Ankara'da 2 kişi öldürüldü.
- Carter İran'a çatarken, Moskova ABD'nin ateşle oynadığı görüşünde.
- ABD Dışişleri Bakanlığına Demokrat Senatör Edmund Muskie getirildi.
- İran'ın Londra büyükelçiliğini basan 4 kişilik bir grup 21 görevliyi rehin aldı.

2 Mayıs Cuma

- DİSK'in Mersin mitingi ve diğer izinli toplantıları olaysız geçti, olağanüstü tedbirlerin yanı sıra çeşitli illerde bazı gruplar kor-san gösteriler yaptı. Antalya'daki olayda bir küçük çocuk öldürüldü. Bu arada, 30 Nisan direnişi ve diğer gösteriler ile ilgili 2000 kişi gözaltına alındı.
- MSP lideri Erbakan, "Amerikan uçakları Türkiye'deki üslerine Asker ve malzeme yığıyor" dedi.
- Ecevit, "CHP ile işbirliği isteyenler iç dayanışmamızı değerlendir-melidir" dedi.
- İran'ın Londra Büyükelçiliğini basan grup, Kuzistan'da tutuklu 91 Arab'ın salınmasını istedi. Bu istem İran tarafından red edildi.
- ABD bağımsız bir Filistin devletini ön gören tasarımı BM'de red etti.

3 Mayıs Cumartesi

- 141 ve 142'den açılan davalara Sıkıyönetim Mahkemelerinin bakması yasaya aykırı bulundu.
- Demirel, "Ecevit herhalde kan dökülmesinden memnun oluyor" dedi.
- Erken seçim tartışmaları hızlandı. AP Genel Sekreteri Menteşe, "erken seçimin güçlü bir hükümet kurmada faydalı olacağını" savunurken, MSP lideri Erbakan, "AP beceriksizliklerini karambola getirmek istiyor" dedi.
- İstanbul ve Mersin'de iki kişi öldürüldü.
- Tahran'da ABD elçiliğine saldırıldı.
- Newyork Times'a göre, "hareket sürebilseydi Tahran dolaylarındaki askeri tesisler havaya uçurulacaktı".

4 Mayıs Pazar

- Ecevit, "bunalım ortada iken çözümü Anayasa değişikliğinde aramak sakıncalıdır. Türkiye'nin bu Anayasa ile yönetilemeyeceğini kanıtlamak hevesi başlı başına bir bunalım etkenidir" dedi.
- TÜRK-İŞ işçilerle ilgili kısa vadeli önlemlerin Mayıs sonuna dek çıkarılmasını hükümetten istedi.
- İzmit'te banliyö treni ile mototren çarpıştı, 16 kişi öldü.
- Adana, Samsun, Ankara, Akyazı, Kars, Nazilli ve İstanbul'da 10 kişi öldürüldü.
- İran hükümetinin cesetleri ABD'ye geri vereceği açıklandı. Bu arada İran Savunma Bakanı, bir uluslararası mahkeme ABD'nin İran politikasını kınamazsa Amerikalı rehinelere serbest bırakılmayacağını söyledi.
- Batı Şeria'daki gerilla saldırısında 5 israili öldü.

5 Mayıs Pazartesi

- Ecevit "CHP karşı çıktığı sürece Anayasa değişmez" "elbette işçilerin ve sendikaların demokratik haklarının güvencesi olan Anayasa'ya sahip çıkmaları gerekir. Sendikal hareketin sakıncalı boyutlara varan bölünmüşlüğüne aşarak, bu konuda güçlerini birleştirmeleri gerekir" dedi.
- MSP'li Battal, "Anayasa tartışmaları uyanıktan korkanların oyunudur" dedi.
- Demokrat Partisi'nin 4. Büyük kongresinde partinin feshedilmesi kararı alındı.
- Deniz Gezmiş'i savunan avukatın evi kurşunlandı. Eşi öldürüldü, çocuğu ve kardeşi yaralandı. Ankara'da bir kişi öldürüldü.
- Yugoslavya Devlet Başkanı Marşal Tito öldü.
- Sovyetler Birliği İran'a radar verme önerisinde bulundu. Radara karşılık ABD'nin İran'da düşen helikopterlerin parçalarının incelenmesini istiyor. Sovyetlerin önerisini İran red etti.

6 Mayıs Salı

- Tito'nun cenaze törenine Demirel ve Ecevit katılacak. Yugoslav başkanlığına Lazar Kolisevski getirildi.
- IMF'nin istediği faiz oranlarındaki yükselme gerçekleşti.
- Çaya % 67-200 oranında zam geldi.
- Kars ve Ankara'da iki kişi öldürüldü.
- Yunanistan Başbakanı Konstantin Karamanlis Cumhurbaşkanı oldu.
- Irak'ta darbe girişiminden ötürü 137 kişinin öldürüldüğü bildiriliyor.

7 Mayıs Çarşamba

- Biri MHP'li 7 kişilik bir örgüt ele geçirildi. Silahlı soygunlar düzenleyen çetenin bir üyesi Üstündağ, Mataracı ve Mumcu'yu öldürme hazırlığı yaptıklarını itiraf etti. Eskişehir'de sol görüşlü iki lise öğrencisi öldürüldü.
- Londra'daki İran elçiliğini basan rehinelere kurtarmak için İngiliz özel Hava Kuvvetleri Komandolarının (SAS) düzenlediği 40 saniyelik bir yıldırım baskın sonucu rehinelere kurtarıldı.

8 Mayıs Perşembe

- IMF'nin Türkiye Masası şefi Woodwand, OECD toplantısında yaptığı konuşmada "Türkiye'nin ekonomik durumunda olumlu yönde bir gelişme beklemenin güç olduğunu" söyledi.
- İstanbul Barosu işkencelerin sorgulamaların ayrılmaz bir parçası haline geldiğini bir basın toplantısında açıkladı.
- Trabzon, İstanbul ve Gaziantep'te 3 kişi öldürüldü.
- İran'ın Londra olayında sağ ele geçen iki Arap gerillayı İngiltere'den isteyeceği açıklandı.

9 Mayıs Cuma

- Sermaye piyasası denetime alınıyor.
- Çanakkale, Bursa ve Ankara'da 5 kişi öldürüldü.

- Mareşal Tito görkemli bir törenle toprağa verildi.
- İran'da Kürdistan'a karşı seferberlik ilan edildi.
- Güney Lübnan'a saldıran İsrailli komandolar 5 filistinliyi öldürdü.

10 Mayıs Cumartesi

- Ecevit Demirel'den parti başkanları için güvence istedi.
- Trabzon, Adana, Malatya ve Aybos'ta 5 kişi öldürüldü.
- İran Devlet Başkanı "Türkiye bizi yeteri kadar desteklemedi" dedi.
- Ghotbzade gerekirse Sovyetlerden silah alacaklarını açıkladı.

11 Mayıs Pazar

- THY grevi bitti. Gebze, Kars ve Çorum'da 3 kişi öldürüldü.
- İstanbul Barosu ile SEF'nin ortaklaşa düzenlediği seminerde, Anayasa'yı değiştirme çabalarının "açık faşizmi" desteklediği belirtildi.
- Ghotbzade "Türkiye üsler konusunda güvence verdi" dedi.
- Tito'suz Yugoslavya "alarm hali"ni sürdürüyor.

12 Mayıs Pazartesi

- Demirel'in 170 günlük iktidarında 1361 kişinin öldürüldüğü açıklandı.
- İran Merkez bankası Başkanı Nobari, ülkesinin Türkiye'nin petrol ihtiyacını karşılamakta yardımcı olabileceğini söyledi.

13 Mayıs Salı

- THY'de en düşük bilet ücreti 2200 lira oldu.
- Uyuşmazlık mahkemesi I41-I42 ile ilgili davalara sivil mahkemelerin bakmasına karar verdi.
- Aliğa rafinerisinin tesisi için sovyetlerle antlaşmaya varıldı.
- Trabzonda bir CHP'li avukat öldürüldü. Adana ve İstanbul'da 3 kişi öldürüldü.
- İran'daki seçimleri Beheştî'nin partisi ezici bir çoğunlukla kazandı.
- Uganda'da darbe yapan subaylar yönetimi ele geçirdiler.

14 Mayıs Çarşamba

- Siirt bağımsız milletvekili Abdulkadir Kaya AP'ye girdi.
- İstanbul'da 4 kişi öldürüldü.
- NATO Askerî Komite Başkanı, "Sovyetler Türkiye sınırındaki birliklerini arttırıyor" dedi.

15 Mayıs Perşembe

- Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'in, Cumhurbaşkanı seçiminin bir an önce sonuçlandırılmasını isteyen demeci yankılara yol açtı. Demirel "arkadaşlarım sabırlarını tüketmemeli, baskı ve propagandaların tesiri altında kalmamalıdır" dedi.
- Anayasa değişikliği önerisi açıklandı. Kafaoğlu ve Aydın, Cumhurbaşkanı'na meclisi feshetme ve emirname çıkartma yetkilerinin verilmesini istiyorlar.
- NATO toplantısında Türkiye'ye askeri yardımın hızlandırılması kararlaştırıldı.

16 Mayıs Cuma

- Muhsin Batur, adaylıktan çekilirken verdiği demeçte "Türkiye'nin politik hayatından sorumlu olanlar ve parlamenterler görevlerini yerine getirmedikleri zaman, örneğin 27 Mayıs ve 12 Mart'ta ve şimdi olduğu gibi, meclislere dışardan ikaz ve müdahaleler olabilir" dedi.
- Ecevit "söylenenlere bakmadan sorumlucu görevimizi yapmalıyız" derken, Demirel de, "seçim zor, çünkü Meclis parçalı kimsede kusur bulunamaz" dedi.
- İstanbul'da enflasyon oranı % 135 oldu.
- Konya, Bursa ve Kayseri'de 3 kişi öldürüldü.

17 Mayıs Cumartesi

- Demirel, "asgari ücreti vergi dışı bırakmak için 100 milyar lazım" dedi.
- Ecevit "Bilgiç adaylığını çekerse yeni aşamaya varılabilir" dedi.
- 4 ilde 7 kişi öldürüldü.
- ABD ve Sovyet Dışişleri Bakanları Viyana'da görüştüler. Bu arada ABD Dışişleri Bakanı Muskie "tarihi bir yanlışlıkla bir kez daha karşı karşıyayız" dedi.

18 Mayıs Pazartesi

- Yabancı bankaların Türk ekonomisindeki etkinliklerinin giderek arttığı bildirildi.
- Malatya, Eskişehir ve İstanbul'da 3 kişi öldürüldü.

19 Mayıs Pazartesi

- CHP lideri dün Kayseri'de düzenlenen mitingde MHP ve yöneticilerini suçladı ve "Adaletin bu partiye karşı bir an önce harekete geçmesini" istedi.
- OECD içinde enflasyonun en yüksek olduğu ülke Türkiye.
- Güney Kore'de tüm siyasal faaliyetler yasaklandı. Seul Üniversitesine giren polis 18 öğrenci liderini yakaladı. Ülkede tüm bölgeler sıkıyönetim kapsamına alındı.

20 Mayıs Salı

- İstanbul ve Bingöl'de 3 kişi öldürüldü.
- Leonid Brejnev ile Giscard D'estang Varşova'da buluştular.
- Amerika'nın Miami kentindeki siyahılarla beyazlar arasındaki çatışmada 15 ölü 300 yaralı var.
- El Salvador güvenlik kuvvetleri gerillalar ile çatıştı. 100 gerilla ve 10 asker öldü.

21 Mayıs Çarşamba

- Tuzla Piyade Okul komutanı Tümgeneral Demirbağ uğradığı bir saldırıda yaralandı.
- Uşak'ta CHP il sekreteri öldürüldü.
- Para değeri düştükçe IMF'ye olan borçlarda artıyor.
- Devalüasyon ile birlikte yeni zamlar bekleniyor.
- Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen ile İran Dışişleri Bakanı Ghotbzade ve Pakistan Dışişleri Bakanı Aga Şahi Pakistan'ın başkenti Islamabad'ta başta Afganistan sorunu olmak üzere bölge ve dünyada meydana gelen gelişmeleri ele aldılar.
- CHP lideri "hükümetin MHP'nin ve ona bağlantılı olarak tırmanışa geçen faşizmin tam kucağına düştüğünü" bildirerek "Türkiye adeta bir faşist gücün işgali altına girmektedir" dedi.

22 Mayıs Perşembe

- Demirel "Anayasa değişsin, Devlet Başkanını millet seçsin" dedi.
- Ecevit, "Başbakan önerisi akıl almaz bir sorumsuzluk örneğidir" dedi.
- MSP'li Battal, "AP hayal kurarak uzatmalı çözümler peşinden koşmaktan vazgeçmeli" dedi.
- Ankara, Mersin, Adana ve Elazığ'da 10 kişi öldürüldü.
- Yunan Başbakanı Rallis ülkesinin NATO'nun askeri kanadına dönüşünü Türkiye'nin engellediğini öne sürdü.
- Güney Kore'deki rejim aleyhtarı gösterilerde 11 kişi öldü.

23 Mayıs Cuma

- CHP lideri, "Anayasa değişikliği ile getirilmek istenen sistem, demokrasi ile taban tabana zıttır. Bütün gücün tek bir kişinin elinde toplanmasına koyu bir dikta rejimi denir" dedi.
- Demirel, "Cumhurbaşkanı 10 turda seçilmezse seçimlere gidilir gibi kaide olsaydı bu mesele haledilirdi" dedi.
- Erbakan, "Demirel'in önerisi seçimi sürürçemede bırakacak yeni bir tezgahdır" dedi.

- Peyzioğlu, "10 günde Anayasanın bir maddesi değiştirilerek başkanlık sistemine geçilmez" dedi.
- İstanbul, İskenderun ve Batman'da 5 kişi öldürüldü. Bir süre önce Develi'de silahlı bir saldırı sonucu yaralanan CHP ilçe başkanı öldü.
- İslam ülkeleri konferansı, İslam ülkelerini toprakları üzerinde yabancı ülkelere yer vermeye çağırdı.
- Sıkıyönetim kuvvetlerine karşı direnen Güney Kore halkı bir kenti ele geçirerek sıkıyönetimin kalkmasını ve güvenlik şefinin idam edilmesini istedi.

24 Mayıs Cumartesi

- Ecevit, "Diyaloğa hazırız, açığız ama değişiklik konusundaki yanıtımız hayır olacak" dedi.
- Demirel, "AP'nin Anayasa tadilini geçirecek çoğunluğu yok" dedi.
- İstanbul Tabibler Birliği yöneticisi Dişhekimi Sevinç Özgüner'in evine zorla giren faşistler Özgüneri öldürüp eşini de yaraladılar.
- Erzinca ve İstanbul'da iki kişi öldürüldü.
- Güney Kore'de ordu birliklerinin halkın yönetimine geçen Kwangju kentine karşı büyük bir saldırıya hazırlandığı bildiriliyor.

25 Mayıs Pazar

- Ecevit-Demirel diyalogu olumlu bulundu. Ecevit, "AP başkanı meclisteki kilitlenmeyi açmak üzere görüşmeye hazır olduklarını söyledi. Bunu memnuniyetle karşıladım" derken, Demirel, "tekliflerimiz dışında tatbik kabiliyeti olan bir çözüm düşünüyorlarsa bunun üzerinde çalışmaya amadeyiz" dedi.
- Türkiye Ecevit'i Babrak Karmal'a benzettiler.
- İstanbul, Adana, Ankara ve İskenderun'da 4 kişi öldürüldü.

26 Mayıs Pazartesi

- MSP il başkanlarının hükümetten desteğin çekilmesi eğiliminde oldukları bildiriliyor.
- Demirel, Başkanın halk tarafından seçilmesini öngören Anayasa değişikliğinde ısrar edeceklerini ve Çağlayan'ın 5. kontenjan senatörünü seçmesinin yerinde olacağını söyledi.
- Başbakan, Rallis'e verdiği cevapta, "şüphe ve korku hükümetleri de yanlış yola sevk edebilir" dedi.
- Trabzon, Tunceli, İzmir, Mersin ve Kızıltepe'de 7 kişi öldürüldü.
- ABD, İran'dan Lahî Adalet Divanı kararlarına uymasını istedi.
- Uganda'nın eski başkanı Obote 9 yıllık sürgünden sonra yarı memleketine dönüyor.

27 Mayıs Salı

- Genelkurmay başkanı Kenan Evren, 27 Mayıs mesajında, "bundan 20 yıl önce bugün Türk silahlı kuvvetleri Cumhuriyet ilke ve devrimlerinin amacından saptırmak istenmesi karşısında sorumluluğunu yerine getirmiştir" dedi.
- Ecevit, "Türk halkının bilincine vardığı özgürlükler düzeyinden gerilmek danaksızdır" dedi.
- TÜRK-İŞ genel eğitim sekreteri YSE-İŞ başkanlar kurulu toplantısında hükümeti sert bir dille eleştirerek, "Türkiye'nin Güney Amerika olmadığını anlayan, anlamayan göstereceğiz" dedi.
- Türk Tabipler Birliği ile Türkiye Barolar Birliğinin ortaklaşa düzenledikleri Tıp-hukuk kurultayında, Türkiye'de işkence uygulamasının kurumlaştırıldığı açıklandı.
- İstanbul, Van ve Antep'te 4 kişi öldürüldü.

28 Mayıs Çarşamba

- MHP başkan yardımcısı Gün Sazak öldürüldü.
- Başbakan Demirel 27 Mayıs bayramıyla ilgili olarak, "bayramları azaaltmak lazım" dedi.
- İstanbul, Denizli ve Adana'da 5 kişi öldürüldü.
- İran'a iki günlük ziyarette bulunan Kraynski başkanlığındaki sosya-

list Enternasyonal heyetinin İranlı liderler arasındaki görüş ayrılıkları giderilirse rehinelere sorununun çözümleneceği kanısında oldukları bildiriliyor.

29 Mayıs Perşembe

- Sazak'ın öldürülmesinden sonra Sivas'ta sokağa çıkma yasağı ilan edildi.
- Türkeş, "bugün bütün MHP ve Ülkücüleri uyarıyorum, komünistlerin oyununa gelmeyiniz" dedi.
- Demirel, "hükümet tahrikleri önleyecek güçtedir, paniğe mahal yoktur" dedi.
- İstanbul, Ankara, Adana, Tarsus, Samsun, Maraş ve Bursa'da 12 kişi öldürüldü.

30 Mayıs Cuma

- CHP lideri geniş tabanlı hükümet çağrısını tekrarladı. Ecevit, "sineri millete dönmek kararı mücadele zemini olarak meclis dışını seçmek demektir. İktidarı ayakta tutan bir parti gurubu kimi ve neyi boykot etmektedir" dedi.
- Demirel, Ecevit'in başkanlık seçimi konusundaki eleme yöntemini reddetti.
- Gün Sazak'ın cenazesi bugün kaldırılıyor, TBMM'de tören yapılmayacak.
- Sağ terör bu kez de Çorum'u hedef aldı. Faşistler solculara ait 50 işyerini tahrip etti 10'u kurşunla olmak üzere çok sayıda kişi yaralandı ve bir kişi öldü. Ayrıca İstanbul ve Konya'da 3'er, Eskişehir'de 2, Adana'da 4, Bursa, Mardin ve Batman'da birer olmak üzere 15 kişi öldürüldü.
- Amerikan Temsilciler Meclisi Nikaragua'ya yapılan askeri yardımı kesti.
- Güney Afrika'da 6 haftadır süren öğrenci eylemlerinde tutuklananların sayısı 1500'e çıktı.

31 Mayıs Cumartesi

- CHP'de hükümeti düşürme görüşü ağırlık kazanıyor.
- Gün Sazak toprağa verildi, Ülkücüler Eskişehir'de dükkanları açtırmadı.
- Buğday taban fiyatı 10 lira olarak saptandı.
- Bu yıl öngörülen % 50 enflasyon dört ayda aşıldı.
- Faşist terörün tırmanışı sürüyor. Çorum'da 4, Kütahya, Gemlik, Eskişehir, Kars, İstanbul ve Adana'da 1'er kişi olmak üzere 10 kişi öldürüldü.
- ABD, Çin'e öldürücü olmayan askeri malzeme satıyor.
- Lübnan'da Irak ve İran yanlılarının çatışması sonucu ölenlerin sayısı 55'e yükseldi.
- El Salvador'da 20 çiftçi öldürüldü.

1 Haziran Pazar

- Niyet mektubunun imzalanması için devalüasyon bekleniyor.
- Demirel, "düşme korkumuz yok" dedi.
- Adaylığı yeniden gündeme gelen Batur, "bu kez umutluyum" dedi.
- Adana'da 2, Elbistan'da 1, Eskişehir'de 1 kişi öldürüldü.
- Güney Afrika'nın ırkçı beyaz yönetimi, öğrencilerden sonra şimdi de grevci işçileri tutuklamaya başladı.

2 Haziran Pazartesi

- Çorum'da faşist terör sürüyor, CHP'li iki milletvekili saldırıya uğradı.
- Hakkari'de ot biçmek için sınırı geçen Kürt köylülere Irak kuvvetleri ateş açtı 12 kişi öldü.
- Yardımın gecikmesi Demirel'i telaşlandırdı.
- Arafat El-Petih başkanlığına yeniden seçildi.
- Bolivya'da ordu "muhtıra" verdi.

3 Haziran Salı

- Ekmek fiyatlarının da serbest bırakılması hazırlığı yapılıyor.
- 12 Kürt köylünün öldürülmesi olayını Türk-Irak heyetleri görüşüyor.
- Ordu, Urfa ve Antep'te 6 kişi öldürüldü.
- İran-Irak sınır çatışmasında ölü sayısı 30'a yükseldi.

4 Haziran Çarşamba

- Ecevit, "faşist baskılar altında bazı yörelerde halkın değil sandık başına evin kapısından bile dışarı çıkamadığını, Türkiye'nin bazı kentlerinde bir iç savaş başladığını" söyledi.
- Hükümet sosyalist ülkelerle ticaretin azaltılması yönünde önlemler aldı.
- MHP il başkanları sine-i millete dönme kararını görüşmek üzere Ankara'ya çağrıldı.
- İstanbul, Eskişehir, Antep, Adana, Elazığ ve İzmit'te 7 kişi öldürüldü.

5 Haziran Perşembe

- Faiz oranları serbest bırakıldı ve karar IMF'ye verilen mektupta yer aldı.
- Şerafettin Elçi "Iraklı görevlilere karşı mukabele'i Bilmisilde bulunulmalıydı" dedi.
- Kayseri'de 2, Kars, Bursa, Diyarbakır ve Gaziantep'te birer kişi öldürüldü.
- ABD, kimyasal silah üretmeleri konusunda mütefiklerine baskı yapıyor.

6 Haziran Cuma

- KİT ürünlerine zam yolu açıldı.
- 12 Kürt köylünün öldürülmesi nedeniyle Irak'a nota verileceği açıklandı. Bu arada, Demirel, "mesele bu nota ile de bitmez" dedi.
- Muhsin Batur'un oyları 93. turda 303'e yükseldi.
- Bonn hükümeti Türklere vize zorunluluğu getiriyor.
- Amasya'da 2, İstanbul ve Malatya'da birer kişi öldürüldü.
- El Salvador'da 5 ayda 2500 kişi öldürüldü.

7 Haziran Cumartesi

- 97'ci turda 293 oy alan Muhsin Batur adaylıktan çekildi.
- MSP bir ay daha süre tanıdı.
- Ecevit, "10 yurttaşın Irak'ta öldürülmesi olayı tüm ulusumuzu yüreğinden yaralamıştır" dedi.
- Demirel hükümeti döneminde 1553 kişinin canına kıyıldığı ve 1918 kişinin de yaralandığı açıklandı.
- BM Güvenlik Konseyi Filistinli belediye başkanlarına yapılan saldırıları kınadı.
- Sakarya'da bir kişi öldürüldü.

8 Haziran Pazar

- İçişleri Bakan vekili işkenceler konusunda "böyle bir şey duymadım" dedi.
- OECD ülkelerine olan 200 milyon dolarlık dış borç ödenemedi.
- Guatemala'da siyasi terörün kurbanları 4 bine ulaştı.
- İzmit'te 1 kişi öldürüldü, Çorum'da yanmış bir ceset bulundu.

9 Haziran Pazartesi

- Ecevit, partisiz başkanlı CHP-AP-MSP hükümeti önerdi.
- Erbakan "isteklerimiz kabul edilmezse destek bir hafta sonra kalacak" dedi.
- Türkiye'nin petrol anlaşmasını İslam Kalkınma Bankası finanse edecek.
- Kars, Konya ve İstanbul'da 3 kişi öldürüldü.
- Çad'ta başkanlık sarayı kuşatıldı.

10 Haziran Salı

- Devalüasyonlar dizisi başladı.
- İskenderun'da 2, İstanbul'da bir kişi öldürüldü.

- Jamalka Başbakanı "CIA'nın ülkemizdeki varlığı bir gerçek" dedi.
- FKÖ,NEW YORK'ta bir temsilcilik açıyor.

11 Haziran Çarşamba

- İçki ve sigaraya yine zam geldi.
- Türkiye'nin toplam dışborçlarının 3 trilyar 96 milyar 600 milyon olduğu açıklandı.
- Doğan Araslı,"AP döneminde Kars'ta her 5 kişiden birinin işkence gördüğünü" öne sürdü.
- Ecevit ve Erbakan Cumhurbaşkanı sorununu gröştüler.
- İstanbul'da 3 kişi öldürüldü.
- OECD toplantısında petrol zammı konusunda henüz anlaşma sağlanamadı.
- Irak,12 Kürt köylünün öldürülmesi olayına ilişkin soruşturma açılmasını kabul etti.

12 Haziran Perşembe

- CHP-hükümeti nasıl düşüreceğini tartıştı.
- Devlet memurları yasasını değiştirmek amacıyla bir "yetki" tasarısı hazırlandı.
- Madenleri yeniden özel kişilere devreden kararname ile "maden müstahsilleri derneği"nin tüm istekleri gerçekleşti.
- İstanbul'da bir çuval içinde 2 ceset bulundu.Ayrıca Çorum'da bir kişi öldürüldü.
- OPEC petrolünün ortalama fiyatı varilbaşına bir dolar artıyor.
- Hindistan'da 4 gün içinde 300 kişinin öldürüldüğü açıklandı.

13 Haziran Cuma

- Petrol zammı için hazırlıklar başladı,benzin 50 lira oluyor.
- Yabancı firmalara karayolu işletme hakkı tanınması öngörülüyor.
- CHP gensoru veriyor.
- Japonya Başbakanı Ohiro öldü.

14 Haziran Cumartesi

- Petrol zammı açıklandı.Diğer zamların ise sırada olduğu bildiriliyor.
- Üniversite seçme sınavları yoğun güvenlik önlemleri altında yapıldı.
- Ecevit,"hükümeti düşürmek zorundayız" dedi.
- Polis İzmir'de öğrencilere ateş açtı 5 genç öldü.İstanbul'da bir ceset bulundu.
- Mısır ve ABD hava kuvvetlerine bağlı uçakların gelecek ay ortak tatbikat yapacakları açıklandı.
- Yugoslavya Komünist Partisi'nde Tito'dan boşalan üyeliğe Doronjski seçildi.

15 Haziran Pazar

- IMF Türkiye'nin dış kredi sağlama olanağını denetimine aldı.
- Demirel,"Ecevit hükümetle ilgili ne yaparsa yapsın ancak orduyu siyasete çekmesin" dedi.
- Ecevit,"biz silahlı kuvvetleri bölme niyetlerini önlemeye çalışıyoruz" dedi.
- İzmir'de 2,Çanakkale ve İstanbul'da birer kişi öldürüldü.
- AET'nin Filistin'e ilişkin önerisi Mısır tarafından olumlu karşılandı.
- BM Güvenlik Konseyi Güney Afrika'yı kınayan bir karar tasarısı kabul etti.

16 Haziran Pazartesi

- Gensoru CHP grubunda bugün imzaya açılıyor.
- İnciraltı olayının "bir kitle katliamı,bir facia" olduğu bildiriliyor.
- Manisa'da 2,Aydın ve İstanbul'da birer kişi öldürüldü.
- ABD Ortadoğu'ya caydırıcı asker birlikleri yolluyor.
- Yeni Hebrid adalarına ilk İngiliz birliği indi.

17 Haziran Salı

- CHP,dün gensoru önergesini verdi.
- Sıkıyönetim genişletilmiş koordinasyon toplantısı yaptı.
- İstanbul'da 7,Antep,Ankara ve Urfa'da birer kişi öldürüldü.
- FKÖ "AET'nin Ortadoğu kararı ABD'nin baskısı ile alındı" dedi.

18 Haziran Çarşamba

- Hükümet IMF'ye devalüasyon ve zam vaad etti.
- İncirlik katliamı ile ilgili bir subay 2 astsubay ve 20 er gözaltına alındı.Bu arada,Ankara'da 2 kişi öldürüldü.
- Gensorunun ilk aşamasında MSP desteği sağlandı.
- Güney Afrika'da güvenlik kuvvetleri ile göstericilerin çatışmasında 35 kişi yaralandı.
- Mısır,Libya sınır bölgesinde olağanüstü durum ilan etti.

19 Haziran Perşembe

- Ecevit ve CHP'lilere saldırıldı.
- İnciraltı katliamında suçlu görülen 1 asteğmen ile 6 çavuş tutuklandı.
- Başbakan,"MSP,CHP ile hareket eder veya çekimser kalırsa hükümet devam etmez" dedi.
- IMF yeni "Stand by" kararı ile Türkiye'ye 12 yasalama getirdi.
- Siverek Belediye başkanı evinde öldürüldü.Ayrıca,İstanbul,Trabzon,Ordu,Adana ve Tarsus'ta 6 kişi öldürüldü.
- Güney Afrika'da olaylar sürüyor.36 kişi öldü,200 yaralı var.

20 Haziran Cuma

- Demirel-Erbakan görüşmesi MSP'yi durdurdu.
- İşkence olayları Türkiye'ye yapılacak Alman yardımını tartışılar hale getirdi.
- MHP Develi ilçe başkanı yataklık ve silah temin etmekten tutuklandı.
- NATO Bakanlar Konseyi gelecek hafta Türkiye'de toplanıyor.
- Irak elçisi sınır olayı konusunda Türkiye'yi eleştirdi.
- Başkan Carter,Venedik'teki Batılılar Zirvesi için İtalya'ya hareket etti.
- ABD,200 bin kişilik "Acil yardımcı güç" oluşturdu.
- Güney Afrika'daki gösterilerde ölenlerin sayısı giderek artıyor.

21 Haziran Cumartesi

- MSP'de erken seçim eğilimi belirginleşiyor.
- Ecevit,Newsehir saldırısı ile gensoru girişiminin ilişkili olduğunu öne sürdü.
- Alman hükümetinin "vize" önlemine Uluslararası Af Örgütü karşı çıkıyor.
- Hilvan'daki silahlı saldırı olaylarında ikisi kızkardeş 5 kişi ayrıca Elazığ,Konya,Ordu ve Bursa'da birer kişi öldürüldü.
- AET ile OPEC 3. dünya-ülkelerine ortak destek sağlayacak.
- Pakistan'da 80 avukat tutuklandı.

22 Haziran Pazar

- MSP kararlılık içinde.Bu arada,Ecevit'in,AP-CHP-MSP hükümeti için kamuoyu oluşturulmasını istediği bildiriliyor.Ayrıca,Cumhurbaşkanı için,CHP çarşamba yeni aday gösteriyor.
- Siverek'te 3,İstanbul ve Malatya'da birer kişi öldürüldü.
- Türkiye,vize konusuna karşı olduğunu F.Almanya'ya bildirdi.
- Japonya'da bugün erken seçim yapılıyor.

23 Haziran Pazartesi

- İstanbul Belediye Başkan Yardımcısı öldürüldü.
- Demirel,"Devlet hazinesi tükenmiştir" dedi.
- Ruhsatlı silah taşıma ve bulundurma kapsamı genişletiliyor.
- Ordu'da 2,İstanbul'da da bir kişi öldürüldü.
- İran'da darbeye yeltenen 27 subay tutuklandı.
- El Salvador'da gerillalar 6 radyo istasyonunu ele geçirdi.

24 Haziran Salı

- Demirel ile Erbakan gensoru arifesinde 5 saat görüştüler.
- Irak Enformasyon Genel Müdürü "Çukurcu olayını Türkiye fazla bü-yütüyor" dedi.
- İstanbul'da 2,Fatsa'da 2 kişi öldürüldü.
- Bayan Gandhi'nin oğlu Sanjay Gandhi uçak kazasında öldü.

25 Haziran Çarşamba

- Gensoru gündeme alındı.Bu arada,MSP desteği çekti,ancak hükümet konusunda kararsız olduğu bildiriliyor.
- NATO toplantısı bugün Ankara'da başlıyor.
- CHP yeni Cumhurbaşkanı adayını bugün saptayıp TBMM'ne sunacak.
- DİSK Genel Kurulu İstanbul'da toplanıyor.
- İstanbul'da 3,Gemlik,Giresin ve Antep'te birer kişi öldürüldü.

26 Haziran Perşembe

- Demirel,"NATO'nun son gelişmelerle önemi arttı" dedi.
- DİSK'in 7. Genel Kurulu toplandı.
- Irak Dışişleri Bakan vekili "Ankara elçimiz görevini yapmış,ülke-sini savunmuştur" dedi.
- İstanbul ve Antep'te birer kişi öldürüldü.
- İslam Konferansı Dışişleri bakanlarının önümüzdeki ay Cidde'de Filistin sorununu görüşecekleri açıklandı.
- Vietnam-Tayland çatışmasında ölü ve yaralı sayısı 150'yi aştı.

27 Haziran Cuma

- NATO içi görüş ayrılıkları giderilemedi.
- Luns,"Türkiye'ye yardım kabul edildi" dedi.
- Karakaş,Pazartesi günü resmen aday oluyor.
- DİSK Genel Kurulu,hükümeti ve TRT'yi protesto kararı aldı.
- Petrol Ofis'in tüm benzin istasyonlarının özel kişilere satılaca-ğı açıklandı.
- Kırşehir,Ankara,Kütahya,Batman ve İstanbul'da birer kişi öldürüldü.
- Ayrıca,Trabzon'da katledilen iki ceset bulundu.
- Carter,İspanya'nın NATO'ya bir an önce katılmasını istedi.
- Polisario gerillalarının 200'den fazla Fas askeri öldürdükleri a-çıklandı.

28 Haziran Cumartesi

- Türk-Yunan diyalogu başlıyor.
- Adana cezaevindeki kanlı kaçışta 4 kişi öldü.
- Üstündağ,"faşizm ateşi bacayı sardı" dedi.
- Danıştay madenlerle ilgili kararı durdurdu..
- CHP'li 43 parlamenter incenceler konusunda meclis araştırması is-tedi.
- Adana'da 4,İstanbul'da 4,Ordu'da da 1 kişi öldürüldü.
- ABD,Tayland'a askeri yardımı arttırıyor.

29 Haziran Pazar

- Ecevit-Erbakan pazarlığı başladı.
- Afyon'da 1,Samsun'da 2 kişi öldürüldü.
- Irak,1985 yılına dek nükleer bomba yapacak.
- Schmidt,Moskova'da ABD-Sovyet diyalogunun canlandırılmasına çalış-sacak.
- Hafız Esat'a karşı suikast girişiminde bulunulduğu bildirildi.

30 Haziran Pazartesi

- Gensoru bugün görüşülüyor.
- NATO toplantısında Türkiye'nin ABD'den çok Avrupa'ya yakın olduğu bildiriliyor.
- Türkiye-AET ortaklık konseyi bugün Brüksel'de toplanıyor.
- Aybastı'da 4,İstanbul'da 2,Adana ve Eskişehir'de de birer kişi öl-dürüldü.
- Helmut Schmidt'in Sovyetler Birliği gezisi bugün başlıyor.

YORUMLAR

TÜRKİYE

Günden güne derinleşen ekonomik bunalımın bataklığında yalpala-
yan Türkiye, çarpındıkça daha da çöküyor. İşsizlik, pahalılık, % 150 ye
varan enflasyon ve her hafta yeni devalüasyonlar artık olağan bir
hal almıştır.

İran ve ardından Afganistan'daki gelişmeler emperyalizmin Orta-
Doğu'daki kollarını budamıştır. Sömürü alanlarını gittikçe daraltmış-
tır. Bu gelişmelerden dolayı Türkiye'ye verilen önem de daha fazla
artmıştır. OECD'si, IMF'si ve Dünya Bankası ile Türkiye'ye yardıma(!)
koşan emperyalistler, aslında Türkiye'deki emekçilerin kanına girmek
için yarışmaktadırlar. Temelde ise bu durum onların içine düştükleri
telaşın, kargaşanın ve son çarpınışın somut bir kanıtıdır. Çünkü dün-
yanın hergün bir yerinde ağır darbeler yemek zorunda kalan onlardır.
Her yerden kovulan, hiç bir yerde barınma olanağı bulamayan onlardır.
Kazananlar ise geleceğin yeni umutları, toplumsal tarihin yeni motoru
olan emekçilerdir. Şimdiye kadar horlanan, ezilen ve sömürülenlerdir.
Tıpkı bugün Orta-Doğu'da olduğu gibi.

Köhnemişler köhnemişliklerini bir türlü kabullenmiyorlar. Yenilgi
onlara çok ağır geliyor. Onun için her yenilgiden sonra yeni hesaplar
yapıyorlar. 25-26 Haziran 1980'de Ankara'da toplanan NATO Dışişleri
Bakanlar Konseyi, bu yeni hesaplar için yapılmıştır. Bu toplantının
sadece basit bir toplantı olarak kaldığını sanmak biraz iyimserlik
olur herhalde. Türkiye'nin Orta-Doğu'da NATO'nun tek üyesi olduğunu
ve buna bir de İran ve Afganistan'daki gelişmeleri eklersek durumu
daha da objektif değerlendirebiliriz. NATO'nun Türkiye'de onlarca as-
keri üssünün olduğu bilinen bir gerçektir. Amaç Orta-Doğu'da gelişen
olayları Türkiye'den kontrol altına almaktır. Ayrıyeten Türkiye'nin
sınır komşusu Sovyetler Birliği'ni burdaki üslerden gözetlemek de
ayrı bir nokta. Bütün bunların yanında bir de Türkiye proleteryaının
iktidara yönelik sınıf mücadelesi ile Kürdistan(kuzey) ulusal kurtu-
luş güçlerinin Kürdistan halklarının temel demokratik ulusal hakları
uğruna verdikleri mücadeleyi bastırmak içindir.

Ekonomik bunalımın zorlaması ile ancak bir devrim sonucu çözüm-
lenmesi mümkün olan siyasi bunalımlar Türk tekelci, sömürgeci ve iş-
birlikçi burjuvazisini gelişen devrimci muhalefete karşı son kozunu
kullanmaya zorlamıştır. Bu çaba, tekelci burjuvazinin kurumlaştırmaya
çalıştığı kanlı dikta olan "açık faşizm" dir. Yani şimdiye kadar
devlet mekanizmasının kilit noktalarında yerleşmiş olan faşizm, şimdi
de meşrulaştırılmak ve legalize edilmek isteniyor.

Bir taraftan devletin büyüğünden küçüğüne, önemlisinden önemsizi-
ne kadar tüm organları faşist kadrolarla doldurulurken, diğer taraf-

tan da MHP ile faşizm taban bulma çabasıdır.Sömürgeci-tekelci burjuvazinin bu eğilimi en son olarak Çorum'da düzenlenen faşist saldırı ve bu saldırı sonucu 30'un üzerinde emekçinin katledilmesiyle pratikleşti.Asker-polis desteğinde,MİT,CİA ve Kontr-gerilla yönetimindeki faşistler halka ve onlara ait işyerlerine saldırırken,tekelci burjuvazi ve militarist ordusu dikkatleri başka yöne çekmek için motorize birlikleri ile Fatsa'yı kuşatıyorlardı.Sanki tüm olaylar Çorum'da değil de,ilericilerin hakim olduğu,faşistlerin giremediği Fatsa'da oluyormuş gibi bir görünüm yaratılmak istenmiştir.

Hergün onlarca emekçi,demokrat,yurtsever,devrimci ve sosyalist faşist namlulara hedef oluyorlar yüzlerce anti-faşist ve anti-emperyalist zindanlarda,işkencehanelerde insanlık dışı yöntemlerle aşağılanıyorlar.Kollarını,bacaklarını,gözlerini,kısacası insanlık uzuvlarından birini veya birçoğunu birden kaybedenlerin sayısı şu anda çok kabarık olsa gerek.

Gelişen faşist baskılar,başta Türkiye proleteryası olmak üzere tüm emekçilerin kanı pahasına kazanmış oldukları demokratik mevzilerin tekrar geri alınması için girişilen yoğun kampanyayla bir organik bağ oluşturuyor.DİSK'i kapatma çabaları,grev yasaklamaları,demokratik kitle kuruluşların kapatılması bu durumu somutlayan belgelerdir.

Türkiye'deki son gelişmeler görüldüğü gibi pek iç açıcı değil.Bunun yanında kuzey Kürdistan'da(Türkiye) durum daha da acıklıdır.Ülkemizin bu parçasında sömürgeci-tekelci işbirlikçi Türk burjuvazisinin uyguladığı baskı daha da katmerlidir.

Sömürgeci burjuvazinin yaklaşık iki yıldan beri kuzey Kürdistan'ın tümünü içine alacak şekilde uyguladığı sıkıyönetim hala tüm vahşetiyle devam ediyor.Sıkıyönetimin amacını daha önceki sayılarımızda da uzun uzadıya belirtmiştik.Ama yine de kısaca belirtmekte yarar vardır.Amaç Kürdistan ulusal kurtuluş güçlerini sindirmek,gelişen anti-sömürgeci,anti-emperyalist ve anti-feodal ulusal demokratik halk devrimimizi bir filiz halindeyken kökünden koparıp gelişmesini engellemektir.

Militarist ordunun sadist generalleri hergün Kürt köylerine yapılan baskınlarda sömürgecilere layık olan vahşi arzularını tatmin ediyorlar.Asırlardan beri baskıya,sömürüye ve zulme maruz kalan cefakar ve yigit halkımız bir defa daha dişlerini sıkıyor.Her dişlerini sıktıkça sömürgecilere karşı nefretleri daha da kabarıyor.Kendi ülkelerinin bağımsızlığı uğruna verilen mücadelede hiç bir şeyden çekinmeyen devrimcilere,sosyalistlere,tüm kurtuluş güçlerine dört elle sahip çıkıyorlar.İşkencehanelerde,zindanlarda katledilip de ce-

setleri deve geçidi barajına, Dicle ve Fırat nehirlerine atılıp yok-
edilmek istenen devrimciler kaybolmuyor. Mücadeleleri halkımızın ba-
gımsızlık ateşini körüklüyor. Sömürgeci katiller cesetlerimizden dahi
korkuyorlar. Korkmakta da haklılar ! Çünkü onların Dicle'de, Fırat'da,
Keban barajında, deve geçidi barajında boğulacakları gün yaklaşıyor.
Türk tekelci, sömürgeci, işbirlikçi burjuvazisi Kürdistan'da gelişen
anti-sömürgeci ulusal demokratik halk devrimini geciktirmek için tüm
planlarını uygulamaya koymuş durumda. Bu planlardan en önemlisi de
ajan-provokatörleri devrimci avına çıkartmak olmuştur. Bugün ajan-
provokatörlük görevini kuzey Kürdistan'da omuzlayan APO'cu hareket-
tir. Bu hareket üstlendiği vazifeyi yerine getirmede hiç bir aksaklık
yapmıyor. Devrimci potansiyelin yoğun olduğu bölgelerde devrimcileri
namlularına hedef ediyor. Halkımızın temiz duygularını pis amaçlarına
araç olarak kullanıyor. Gelişen devrimci hareketi sömürgeci güçlere
ihbar ediyor. Üzülerek belirtmek gerekir ki, bütün bunları da "devrim-
cilik" ve "marksizm-leninizm" maskesi altında yapıyor. Bu hareketin
çıkışından günümüze kadar yaptıklarını bir daha gözden geçirirsek,
yukarıda bahsettiğimiz ajan-provokatörlükleri daha iyi anlaşılacak-
tır. Zaten yeteri kadar anlaşılmıştır.

Sömürgeci, tekelci, işbirlikçi Türk burjuvazisinin durumu bu iken,
buna karşı gerek Türkiye'de, gerekse kuzey Kürdistan'da bütün demok-
rat, yurtsever ve sosyalistlerin birliğinden oluşmuş bir güç görmek
mümkün değildir. İlerici güçlerin dağınık olması burjuvazinin yaşamı-
nı uzatıyor. Peki bu ilerici güçlerin birliğini önleyen neden nedir ?
Bu sorunun yanıtı çok açıktır. Gruplar arası çıkar ve küçük burjuva
karakterin hakim olması. Bu bağlamda Türkiye'deki ve kuzey Kürdistan'
daki sol eğilimli hareketlerin bir blançosu çıkartılırsa, genel anla-
mıyla (sağ ve sol) oportünizmle karşılaşırız. Evet oportünizm bugün
cirit atmaktadır. Devrimci birliğe en büyük engel de budur.

"TKP"nin siyasi yapısında boy vermiş ve gelişmekte olan oportü-
nizm oluşabilecek en ufak bir birliğin dahi kendi önderliğinde olma-
sı gerektiğini şart koşmaktadır. Sokak tellalları gibi çığırkanlık-
lar yapan "TKP", herkesi etrafında toplamak için çaba gösteriyor. Kür-
distan'da ve Türkiye'de oluşabilecek ve oluşturulması için ön adımlar
atılan Güç ve eylem Birlikleri yine "TKP"nin alışlagelmiş eski
düzenbazlıkları ve entrikaları ile karşı karşıya kalıyor. "TKP" bu
birlikleri sağlamlaştırmak yerine (gerçek bir Komünist Partisinin va-
zifesi budur) onları parçalamayı adeta amaç edinmiştir. Nitekim Kür-
distan'da Özgürlük Yolu, Devrimci Demokratlar ve Devrimci Ulusal De-
mokratlar'ın (K.U.K'un) birlikte oluşturdukları UDG (Ulusal Demokratik
Güçbirliği) daha başlangıçta dağılmıştır. "TKP"nin UDG'nin dağılması

ile ilişkisi nedir diye bir soru sorulabilir.UDG'nin dağılmasında "TKP" büyük rol oynamıştır."TKP" kendi burjuvazisinin isteğini yerine getirmiştir."TKP" bir daha sosyal-şöven karakterinden doğan oportünizmini ispatlamıştır.

Sosyal-şöven oportünist "TKP" artık eskisi gibi Kürdistan'da taban bulamamaktadır.Kitleler içinde iyice teşhir olan "TKP",metropolde doğurup Kürdistan'da büyüttüğü oportünist yandaşlarının sırtında palazlanma uğraşındadır.(Bu konuda daha geniş bilgi için bak; Xebat ji bo Rizgariya Kurdistan,Ozel Ek:3,UDG ve Devrimci Demokratlar üzerine). Önceleri Özgürlük Yolu,sonra DDKD ve daha sonra da her iki gurubu kendine Kürdistan'da basamak yapan "TKP",şimdi ise bu gurupları tam olarak kendi bünyesine katma çabasındadır.Oportünistlerin bel kemigi yoktur.Çekilen her tarafa esnerler.Ne kadar da doğru bir laf.Bizim Kürdistan'daki oportünistlerimiz de ağabeyleri "TKP" oportünistleri gibi çeşitli ayak oyunları yapmaya çalışıyorlar.Fakat nefile beli kemiksiz oportünistlerimiz ! Sizin o esnekliğiniz Kürdistan halkları ve Türkiye proleteryanının demir pençeleri altında eriyecektir.

Oportünizme ve sosyal şövenizme karşı mücadelede tüm siyasi yonunluklar daha kararlı olmalıdırlar.İyi bilinmelidir ki,Türkiye ve Kürdistan,dolayısıyla Orta-Doğu ve dünya proleter devrimlerinin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin başına bela kesilen bu hastalıktan (oportünizm ve sosyal şövenizm) kurtulmadan,ezilen mazlum halklar ile proleteryanın enternasyonalist dayanışması sağlanamaz !

İRAN ve IRAK

Orta Doğu'da meydana gelen gelişmelerin odak noktası şimdilik İran üzerinde toplanmaktadır.Sonucun nasıl olacağını şimdiden kestirmek oldukça güçtür.Fakat İran'daki gelişim ve değişimlerin kısa bir dönemde sona ermeyeceğini söylemek mümkün.İran'daki durum objektif bir şekilde analiz edilirse bu sonuca varılır.

İslam Cumhuriyeti'nin birbuçuk yılı aşkın dönem aralığında yaptıklarının blançosu çıkarılırsa şu tabloyla karşılaşıyoruz; Ülkede halkın ekonomik yaşamında belirli bir değişiklik yapılmamıştır.Köklü bir reform bekleyen kırsal alandaki emekçilerin bu istemi bir hayal mahsulü olmuştur.Devlet kurumu zaman sürecinde ulusal burjuvazinin bir baskı aygıtı haline gelmiştir.İran ulusal burjuvazisi Şah'a karşı verilen mücadele döneminde dört elle sarıldığı anti-emperyalist ilkeden bugün tamamen sapmıştır.Anti-emperyalist ilke bugün sadece ABD emperyalizmine karşı soyut bir ilkeye indirgenmiştir.ABD'ye karşı yüzeysel verilen mücadele soyuttur.İran ulusal burjuvazisinin e-

ekonomik kalkınmayı ABD dışındaki emperyalist ülkelerle(Japonya,Batı Almanya,Fransa vs.) birlikte gerçekleştirmeye çalışması somut bir olgudur.Bu olgudan hareket ederek,diger emperyalist ülkelerin ABD emperyalizminden bağımsız olamayacaklarını belirtmek gerekir.Uluslararası dev emperyalist tekellerin,tröstlerin,bankaların ve İMF gibi soyguncu kuruluşların cirit attığı bir dönemde,emperyalist ülkelerin ABD emperyalistlerinden bağınsız olduklarını düşünmek saçma olur.Ayrıyeten ABD emperyalistlerinin genel olarak emperyalist sistem içindeki belirleyici rollerini unutmamak gerekir.İran milli burjuvazisinin ve onun günümüzdeki temsilcisi İslam Cumhuriyeti bütün bunların farkındadır.Yapılanlar bilinçlidir.Amaç senelerden beri,Şah despotizmi altında inanılmayacak baskı ve zulme maruz kalmış emekçi halkın emperyalizme karşı nefretini ABD'ye karşı sözümona mücadeleyle köreltmektir.Amerikan konsolosluğundaki rehineler sorunu bunu açıkça göstermektedir.Halkın dikkatini,devrimci potansiyelini sadece ABD konsolosluğuna çekerek,ülkedeki işsizlik,ekonomik buhran,alabilmediğine büyüyen karaborsa,yaşam şartlarının gittikçe kötüleşmesi vb.örtbaş edilmektedir.İslam Cumhuriyeti bir yandan bunları gerçekleştirmeye çalışırken,diger yandan da Doğu-Kürdistan ve diğer halkların direnişlerine karşı tedbirler tedbirler almak istiyor.Emekçi halkları şöven bir duyguyla bu direniş hareketlerine karşı kıskırtmaya çalışıyor.Bölgedeki tüm gericilerle elele vererek oluşturulması düşünülen bir gericici cepheye baş rolü oynamak istiyor.

Bütün bunlara karşı uyanık olmak gerekiyor.İran'daki tüm devrimcilerin İslam Cumhuriyetini kitleler arasında teşhir etme zamanı gelmiş ve geçmiştir de.İslam Cumhuriyetinin anti-emperyalist olduğunu savunup ulusal burjuvaziye yarıdaklık yapmak bir fayda getirmiyor.Ne kadar oportünistçe davranılırsa davranılsın,İslam Cumhuriyetine karşı en ufak bir hareket,Humeyni ve yandaşları tarafından şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle çok sert bir dille cevaplanacaktır.Bunun örneği defalarca görüldü.Emperyalizme karşı mücadele sadece ABD emperyalistlerine karşı verilen mücadeleye indirgenemez.Anti-emperyalist olmak bu demek değildir.Emperyalizmi bir sistem olarak değerlendirmedikleri müddetçe,İran ilericilerinin mücadelesinde başarılı olacakları söylenemez.Tüm İran devrimci ve sosyalistlerinin vazifesi bu gerçekleri İran proleteryasına ve emekçi halklara açıkça anlatmaktır.Ülkenin düştüğü durumu görmemek mümkün değildir.

Doğu-Kürdistan'daki silahlı direniş mücadelesine gelince,silahlı mücadele genelde büyük başarılar elde ederken,özünde birçok sorunları taşımaktadır.Halkın ulusal duygularının çok kabarak olduğu ve kitlessel olarak silahlı mücadeleye katıldığı bir dönemde,gerçek an-

lamda devrimci bir örgütlenmenin eksikliği kendini açıkça hesettirmektedir. Silahlı mücadeleye önderlik eden KDP (İran) kitle arasındaki sempatisi yanında, büyük çalkantılar geçiriyor. Bu buhranların nedeni kanımızca parti programında ve stratejisinde aranmalıdır. Reformist bir programla (daha önce yoldaşlarımız Xebat ji bo Rîzgariya Kürdistan, Özel Ek:2 de uzun uzadıya yazmışlardı) devrimci disiplini uygulamak mümkün değildir. Bu olumsuzluklar, özellikle geçen yılbaşında yapılan KDP kongresinde de belirginleşerek boyutlanmıştır. Kongre, devrimci önderliği oluşturmak için ileri adımlar atacağı yerde, saf-larına feodal ve gerici güçleri katarak sınıf uzlaşmacılığını ve ideolojik dağınıklığı yeğ gördü. Silahlı mücadelenin içinde bulunduğu güçlükler, kadroların militanlaştırılmasına engel sorunlara ve parti içindeki ideolojik karmaşıklıklara kesin ve kararlı bir şekilde çözüm getirilmedi. Tam tersine, hayati önem taşıyan tüm sorunlar örtbas edilerek geçirildi. Kısa bir dönemde durumu atlatmak için dar görüşle hareket eden kongrenin, daha sonraları ortaya çıkan sorunların üstesinden gelemeyişiyle, ne derece başarısız olduğu ispatlanmıştır. Buna rağmen, üst düzeyde ayrılan 7 unsurun tavrını onaylamak çok güç. Bu unsurların kendilerini kayıtsız şartsız Humeyni yönetimine teslim etmeleri ve giderek yönetim ile uzlaşmaları, tartışmasız olarak, hak-sız olduklarını getirmiştir. Diğer yandan bu olgu KDP'nin haklı olduğunu kanıtlayamaz. Hele son dönemlerde bir KDP yetkilisinin parti adına, Batı Avrupa ülkelerinin Türkiye'ye baskı yaparak İran Kürdistanı'na gerekli yardımların ulaştırılmasının sağlanmasına ilişkin verdiği demec göz önüne alınırsa, KDP'nin Irak KDP'sinin gerici ve uzlaşmacı siyasetini kopya etmeye yeltendiği belgelenmektedir.

Fakat durum ne olursa olsun, zafer sonunda İran proleteryaasının ve ezilen, bağımlı ve sömürge halkların olacaktır. Bu daha önce de belirttiğimiz gibi, uzun bir zaman ister. Bu ise neseldir. Son aşamada İran proleteryaası için bir iktidar sorunu, Kürdistan halkları için ulusal demokratik halk devrimi olan böyle bir mücadelenin kısa dönemde gerçekleşeceğini düşünmek çok yanlış olur.

Diğer taraftan Irak'taki son gelişmeler bazı konular hakkında haklı olduğumuzu gösteriyor. Saddam Hüseyin önderliğindeki Baas diktası son dönemlerde şimdiye kadar altında gizlendiği ilerici mas-kesini bir kenara atmıştır. Bu durum Saddam ve yandaşları üzerine yıllar önce söylediğimiz ırkçı ,gerici, şövenist, sömürgeci yargıları-mız tarihi olarak ispatlanmıştır. "Bir halkı ezen diğer bir halk öz-gür olamaz!" işte bu slogan kendini somutta bir daha dayattı. İleri-ciliğini sadece uluslararası düzeyde emperyalizme takındığı tavır ve sosyalizme gösterdiği düzeysel yakınlık ile ispatlamak isteyen Baas'çılar sonunda iflas etmişlerdir. Düzeysel de olsa emperyalizme karşı

olmaları çıkarlarını tehlikeye sokmuştur.Böylece emperyalist sistem içinde yerlerini sağlamlaştırmak için kolları sıvamışlardır.Sosyalist ülkelerden hızla uzaklaşma politikası kendini içte de göstermektedir.Ülke çapında komünistlere ve Kürt halkına karşı bir ölüm kampanyası başlatılmıştır.Yüzlerce Komünist Partisi üyesi darağaçlarında sallandırılmıştır.Kürdistanlı ilerici-demokrat,yurtsever ve sosyalistler de aynı akibetten kurtulamamışlardır.ABD ve diğer emperyalist ülkelerle olan ilişkiler ülke ekonomisini kısa dönemde emperyalizme tam olarak bağımlı kılacaktır.Irak,İran'a takındığı tavırla ABD emperyalistlerinin iyi notunu alıyor.ABD,tekrar İran'a el atmak için çeşitli oyunlar tezgahlıyor.ABD'nin Irak ile son ilişkileri bildirildiği gibi çok iyi bir düzeydedir.Irak,ABD'nin İran'da boşalan yerini her an doldurabilir.Zaten bu uğurda attığı adımlar da bunu kanıtlayıcı bir cinstendir.

Irak Kürdistanı'na gelince,durum hiç de içaçıcı değildir.Irak KDP'sinin İdris Barzani ve çetesinin eline geçmesinden sonra en ufak bir hareket göremiyoruz.Zaten İdris ve adamları İran'da üstlenmişlerdir.Onlar İran Kürdistanı'nda gelişen silahlı direniş mücadelesinin başına bela kesilmişlerdir.Irak Kürdistan halkının durumu iyi değildir.O eski ihtilalcı ruh Baas sömürgecilerinin asimilasyon politikasıyla yok edilmek istenmektedir.Sözde bir otonomiyle Kürt halk kitlelerinin Baas'a bağlanması için çaba sarfediliyor.Devrimci önderlikli bir hareketin gelişmesi şimdilik uzak görünüyor.Ama süreç içinde bunun gelişmesi engellenemez.Irak Kürdistan halkı,senelerin verdiği ihtilalcı ruhla sömürgeciliğe karşı mücadelelerini ergeç boyutlayacaklardır.Bu gelişmeye ne Baas ve ne de İdrisler,Talabaniler engel olabilir.Herşeye rağmen,genel olarak Orta-Doğu ve konumuz itibarıyla bu iki ülke yakın bir gelecekte yeni patlamalara sahne olabilirler.Bölgemiz yeni gelişmelere gebe dir.Bu gelişmeler ergeç nitel bir hal alacaktır.Bu durumda tüm bölge ilerici güçlerinin duyarlı davranması gerekir.Sorunlara şimdiden cevap aramak zorunludur.İleriyi şimdiden hesaplamak kaçınılmazdır.Ancak bu şekilde meydana gelecek patlamalara somut bir şekilde yaklaşabiliriz.

İSVİÇRE - NORVEÇ

TC sömürgecileri tarafından tutuklanarak cezaevine konulan değerli bilim adamı İsmail Beşikçi'nin serbest bırakılması için Avrupa'daki demokratik kuruluşların girişimleri devam etmektedir.Önceki sayılarımızda bu girişimlerin bazılarını okuyucularımıza duyurmuştuk.Ne var ki,bir önceki sayımızda İsviçre Yazarlar Birliği'nin konu ile ilgili TC Cumhurbaşkanına gönderdiği telgrafi,yer darlığından ötürü

yayınlayamamıştık.Bu sayımızda hem İsviçre ve hem de Norveç Yazarlar Birliği'nin telgraflarını tercüme edip okuyucularımıza sunuyoruz.

Bu değerli bilim adamı ve Kürdistan halklarının anti-sömürgeci, ulusal demokratik halk devrimi mücadelesinin büyük dostunun bir an önce özgürlüğüne kavuşması ve çalışmalarına devam etmesi ile ilgili Avrupa'da gelişen demokratik muhalefetin yanında,örgütümüz de Uluslararası Af Örgütü'ne başvurarak duyarlılığını göstermiştir.

Mousse Boulander
İsviçre Yazarlar Birliği Başkanı
1083 Mézières
Tel. 021-93 13 15

Ch Mézières, 21.01.80

Ekselans
Fahri Korutürk
Cumhurbaşkanı
Ankara-Türkiye

Çok üzülererek belirtelim ki,yazar arkadaşımız İsmail Beşikçi'ye verilen cezayı öğrenmiş bulunuyoruz.Onun Kürt halkının lehine yazıları ve tutumu hükümetinize muhaliftir.Buna rağmen biz fikir özgürlüğüne yapılan baskılara karşı duyarsız olamayız.İsmail Beşikçi'yi iki buçuk yıla mahkum etmekle Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini ihlal ve kendi ülkenizin çıkarlarını baltalamış oluyorsunuz.Bizce kültürün en gözde temsilcilerini susturmak oldukça olumsuz bir tutumdur.Daha önceleri Nazım Hikmet'in şaheser yapıtının yayınına koyduğunuz yasak bizi şoke etmiştir.

Biz,sizden tüm yetkilerinizi kullanarak arkadaşımız İsmail Beşikçi'nin en kısa bir zamanda serbest bırakılmasını rica ediyoruz. Çağrımıza kulak vereceğinizi umarız.

Hürmetlerimizle
Mousse Boulander
İsviçre Yazarlar Birliği Başkanı

NORVEÇ YAZARLAR DERNEĞİ

Rådhusgatan 7

Tel. 42 40 77

Oslo,6 Temmuz 1980

İhsan Sabri Çağlayangil

Türkiye Cumhurbaşkanlığı Makamına

Çankaya - ANKARA

TÜRKİYE

Norveç Yazarlar Derneği Yönetim Kurulu yazar İsmail Beşikçi'ye karşı girişilen tutuklamayı protesto eder.

Görüşümüze göre,söz söyleme özgürlüğünün baskı altına alınması, her zaman durgunluğa ve bitkisel bir yaşama neden olur.Kürt dilinin, Kürt edebiyatının ve Kürt kültürünün tüm Türkiye Kürdistanı'nda yasaklandığı ve aynı zamanda birçok Türk yazarın susturulduğunu,yayın hayatına yasaklamaların konduğunu,basına karşı sansür v.s. uygulandığını üzülererek öğrenmiş bulunuyoruz.

Size, yetkilerinizi kullanarak İsmail Beşikçi'nin serbest bırakılmasını etkilemeniz için çağrıda bulunuyoruz.

Saygılarımızla

Camilla Carlson

Norveç Yazarlar Derneği Başkanı

GÜNEY KORE

Geçtiğimiz Mayıs ayında,Uzak Asya ülkelerinden biri olan Güney Kore yeni bir askeri darbeye sahne oldu.Ülke,yıllardır faşist bir dikta rejim tarafından yönetiliyordu.Bir avuç işbirlikçi general ve burjuvaların kontrolünde olan Güney Kore,bölgede ABD emperyalizminin en sadık bekçiliğini yapmaktaydı.No var ki,bu işbirlikçi-gerici yönetime karşı halk kitlelerinin tepkisi giderek artıyordu.Bu arada, ülkeyi yöneten generaller arasında ortaya çıkan çelişkiler derinleşiyordu.Bu gelişmeler giderek 1961 yılında askeri bir darbe ile başa geçen diktatör Park Chung Hi'nin Kasım 1979'da kendi Merkezi İstihbarat Örgütü Başkanı tarafından öldürülmesine neden oldu.

Diktatör Park'ın öldürülmesinden sonra yönetimi ele geçiren işbirlikçi generaller, ülkede demokratik seçimlerin yapılacağına dair söz verip, bir kaç siyasi tutukluyu yanaltmaya çalıştılar. Oysaki yönetimi ele geçiren generaller, yine eski yönetimin işbirlikçi ve faşist generalleri idiler. Başta ABD emperyalizmi olmak üzere dünya gericici güçlerinin uşaklığını yapan bu klik, ülke içindeki işçi sınıfı ve emekçi tabakalara karşı en azgın düşmanlığı üstlenmişlerdi. Nitekim Mayıs ayında başkent Seul'de başlayan ve demokratik hak ve taleplerde bulunan öğrenci hareketleri karşısında varlıkları az da olsa tehlikeye düşen bu halk düşmanı generaller ülkenin bir çok yerinde sıkıyönetim ilan ettiler. Fakat ilan edilen sıkıyönetim ve baskı yöntemi sorunları ortadan kaldıracabilecek bir çözüm yolu değildi ve olamazdı da. Halk sıkıyönetime karşı büyük bir tepki göstermekte gecikmedi. Ardından, 17 Mayıs'ta, Chung Doo Hwan adlı karşı devrimci bir general iktidarı eline geçirdi. General Chung Doo Hwan Viyetnam savaş sırasında Amerikan ordu birliklerine fiili yardımlarda bulunmuş ve Vietnam savaşına aktif bir şekilde katılmıştı.

Seul'de başlayan halk direnişi kısa bir dönemde ülkenin güney bölgelerini de sardı. Bu arada, Kwangju kentinde yönetimi ele geçiren halk ve öğrenciler sıkıyönetimin kaldırılmasını, muhalefet liderinin serbest bırakılmasını ve general Chung Doo Hwan'ın istifasını talep ediyordu.

Gelişmelerden korkan işbirlikçi faşist Güney Kore yönetimi, ülkedeki Amerikan askeri güçlerinin yardımı ile Kwangju'daki halk direnişini faşist yöntemlerle kırabildi. Kentteki çatışmalar sırasında halktan 300'ü aşkın kişi ordu birlikleri tarafından katledildi. Böylece emperyalistlerin kendi çıkarları için mazlum halkları nasıl boğazladıkları bir daha ortaya çıktı.

GÜNEY AFRIKA

Güney Afrika'da beyaz ırkçı-faşist düzene karşı verilen mücadele her geçen gün gelişmektedir. Geçtiğimiz ay, okullarda uygulanan ırkçı metodları boykot eden Hint asıllı çocuklar ile siyahlar derslere girmeyerek Piter Botha hükümetinin yürüttüğü çağ dışı politikaya karşı olan nefretlerini gösterdiler. Bunun yanında ülkenin her yanından anti-demokratik yasaları kınayan gösteriler meydana geldi. Diğer yandan Güney Afrika'daki ırkçı ve sömürgeci düzeni ortadan kaldırmayı amaçlayan ANC-(Afrikan National Congress) gerillaları ülkenin bir çok yerinde silahlı eylemlerini sürdürerek, Johannesburg'da iki petrol deposunu havaya uçurdular.

6 Haziran Cuma günü ise, Apartheid sömürgeci-ırkçı siyasete ve zulme karşı çıkan 6 hukukçu tutuklandı. 1978 yılında kurulan Dünya Hukukçular Birliği olayı kınayarak, tutuklanan hukukçuların derhal serbest bırakılmasını istedi.

17 Haziran Pazartesi günü arifesinde, Haziran 1976 da Soweto'da 600 kişinin katliamına sebep olan olayın dördüncü yıldönümü münasebeti ile ülkenin bir çok kentlerinde toplantı yasağı ilan edildi. Irkçı yönetimce ilan edilen toplantı yasağına rağmen Soweto ve diğer yerlerde 1976 yılında katledilen Güney Afrikalı mazlum insanlar törenlerle anıldılar.

18 Haziran Salı günü polis Kap şehrinde Afrikalıların oturduğu mahallelere saldırarak savunmasız halktan 60 kişiyi katlederek ırkçı-faşist karakterini bir defa daha gösterdi. Öte yandan Kap bölgesindeki baskı ve zulmü protesto eden işçiler işlerine gitmediler. Bu, genel anlamda ülke emekçi sınıf ve tabakalarının ırkçı-sömürücülere karşı verdikleri siyasi savaşın her geçen gün daha da geliştiğinin kanıtıdır.

Tüm bu olayların yanı sıra Zimbabwe Başbakanı Robert Mugabe, Zimbabwe'nin yakında komşusu ırkçı Güney Afrika ile olan diplomatik ilişkilerini keseceğini söylüyordu.

Afrika kıtasında kalan tek ırkçı yönetim olan Güney Afrika'nın günleri diğer sömürgeci ve halk düşmanı yönetimler gibi sayılıdır. Sahip oldukları imtiyazları ve sömürü mekanizmasını kayıp etme telaşında olan emperyalistler ve işbirlikçileri ellerinden gelen her türlü baskı yöntemlerini kullanmaktadırlar. Biz onların da diğer çağ dışı ve halk düşmanı yönetimler gibi yerle bir edileceklerine inanıyoruz.

FİLİSTİN

Geçtiğimiz aylarda Orta-Doğu ve Filistin yeni gelişmelere sahne oldu. Bir yandan bir yılı dolan Camp David antlaşmasına ilerici kamu oyu tepkileri devam ederken, diğer bir yandan da Batı Şeria'daki Filistinli Belediye başkanlarına karşı girişilen bombalı saldırılar ve ardından İsrail'in Kudüs'ü başkent ilan etmesi ile bölgedeki durum yeni bir evreye giriyordu. Bu yapılanlarla, emperyalistlerin desteğindeki siyonist İsrail devletinin bölge halklarına karşı tehdit unsuru olduğu bir kez daha ortaya çıkıyordu.

Yer darlığından dolayı Filistin'deki yeni gelişmeleri yeterince aktaramadık. İlerki sayılarımızda gelişmeler hakkında gerekli açıklamaları okuyucularımıza duyuracağız.

PIRSNASIYA KOVARA PALE

Awir: Keskin bakiş,sert bakiş,tutum
Awirdan: Sert bir bakişla bakmak
Awir lê vedan: Birini veya herhangi bir şeyi sert bir bakişla süzmek
Awira gelemperi ya cihanê: Dünya Kamu oyu

Baweşîn: Rüzgar estirmek,körüklemek

Baweşin: Yelpaze,vantilatör

Berpeş kirin: Göstermek,sunmak

Cihê: Başka,ayrı,farklı

Cihê bûn: Ayrılmak,farklı olmak,başkalaşmak

Cihê kirin: Ayırmak,başkalaştırmak,sınıflandırmak

Çol bûn: Boşaltılmış olmak,boşalmak, çölleşmiş olmak

Çol kirin: Boşaltmak,bir yerin yerlilerini zorla sürgün etmek

Çol : Çöl

Destmiz: El emeği

Destpêk: Başlangıç,giriş

Dest pê kirin: Başlamak,el atmak

Dezgeh: Tezgah

Dezgehdar: Tezgahtar

Gor. Mezar

Goristan: Mezarlık

Herikîn: Akmak,akım,akıntı

Herikandin: Akıtmak

Hêrs: Asab,sinir

Bi hêrs: Sinirli,asabi

Hêrs bûn: Sinirlenmek,asabi olmak

Hêrs kirin: Sinirlendirmek,asabi etmek

Bi hêrs ketin: Sinirlenmek,asabi olmak

Kêmhiş: Akli az olan,akılsız

Kêmhişî: Akılsızlık

Kirêt: Çirkin,pis,çirkef,iğrenç,yakışsız

Koç: Göç,hicret

Koç bûn: Göçmek

Koç kirin: Göç etmek,hicret etmek

Koçer: Göçebe

Koçdar: Göç eden

Lez: Acele,çabuk,tez

bi lez: Acil,çabukça,çabuk,tez,ivedili

Lezin: Acele etmek,çabuk etmek,tez davranmak,ivmek

Lezandin: Acele ettirmek,çabuklaştırmak,ivedilendirmek

Lez û bez: Acele,çabuk,acil,ivedi

Lezname: Ekspres mektup

Malkambax: Evi yıkılmış,evi virane olmuş,yurtsuz,evsiz-barksız

Malkambaxî: Evi yıkılmışlık,perişanlık

Malkambaxbûn: Perişan olmak,evi yıkılmak

Malkambaxî kirin: Perişan etmek,evini yakmak

Paxav: Endişe,merak,tasa,kaygı

Pêşê: Meslek,sanat,uğraş

Pêşeyî: Mesleki,sanata değin

Peyrew: İç tüzük

Revok: Kaçakçı,kaçak,korkak

Revok bûn: Kaçak olmak,korkak olmak

Revoktî:Kaçakçılık,korkaklık

Revoktî kirin: Kaçakçılık etmek,korkaklık göstermek

Revokî: Kaçakçılık,korkaklık

Zîz: Hassas,duyarlı,nazik

WEŞANÊN PALE

Dîwana CEGERXWÎN

Dîwana helbestvanê bi nav û deng, Cegerxwîn ya didwan SEWRA AZADÎ hat weşandin. 224 rûpel, biha 10.- DM

Dêmenên KURDISTANÊ

8 lib dêmenên Kurdistanê, bi reş û spî û cûrbecûr hatin weşandin. Liba wan bi 1.- DM e.

STRANÊN REWANÊ

Stran û meqamên govendê yên Kurdistan Sovyetistanê. 3 cûre, liba kasêtan bi 7,5 DM an e.

XWEŞXWAN û STRANÊN ŞOREŞÎN

Stran û xweşxwanên kurdî yên şoreşî ji hevalê hunermend DILGEŞ, kasê, biha 7,5 DM

XWEŞXWAN û STRANÊN ŞOREŞÎN

Stran û xweşxwanên kurdî yên şoreşî ji hevalê hunermend DILGEŞ, kasêta didwan, biha 10:DM

XWEŞXWAN û STRANÊN ŞOREŞÎN

Stran û xweşxwanên kurdî yên şoreşî ji hevalê hunermend BİRÎNDAR, kasêta yekan, biha 10:DM

PALE YAYINLARI

CEGERXWÎN'IN ŞİİRLERİ

Ünlü Kürt şairi Cegerxwîn'in şiirlerini içeren SEWRA AZADÎ (Özgürlük Devrimi) adlı divanını yayımlandı. 224 sayfa, fiyatı 10.- DM

KURDISTAN'DAN MANZARALAR

Siyah-beyaz olarak basılan 8 çeşit kartpostal, tanesi 1.- DM

KÜRTÇE TÜRKÜLER

Sovyetler Birliği'nde yaşayan Kürtlerin müziği, 3 kaset, tanesi 7,5 DM

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE KÜRT HALK TÜRKÜLERİ

Kürt ezanı DILGEŞ'ten devrimci marşlar ve Kürt halk türkülleri, kaset, fiyatı 7,5 DM

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE KÜRT HALK TÜRKÜLERİ

Kürt ezanı DILGEŞ'ten devrimci marşlar ve Kürt halk türkülleri, ikinci kaset, fiyatı 10:-DM

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE KÜRT HALK TÜRKÜLERİ

Kürt ezanı BİRİNDAR'dan devrimci marşlar ve Kürt halk türkülleri, birinci kaset, fiyatı 10:- DM.

XEBAT

Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi (KUK) yayın organı. Sayı 1,2,3,4,5,6 Özel Ek Sayı 1,2,3-Fiatı 3:- DM

STINME KURDISTANS

Organ der Demokratischen Partei Kurdistan - Türkei (K.U.K)
Nr. 1, Preis: 3.- DM

PALE, li benda alîkariya te ya bi her rengî ye. Piştê xebat û têkoşîna wê bigre û xwe jê dîr mexe!

postgirokonto . 431 60 94.4

PALE'nin mücadelesini destekle ve çalışmalarına yardımcı ol. PALE'ye her türlü yardımını esirgeme!

www.arsivakurdi.org